

Hrvatski

glasnik

GLASILO HRVATA CRNE GORE

Godina XII Broj 107/108 Ožujak/Travanj 2014. ISSN 1800-5179

Sretan Uskrs!

Sadržaj:

- 3** Uskrsna poslanica
- 4** Godina pape Franje – godina iznenađenja
- 8** Tripundanski dani – dani Bokelja u Rijeci
- 12** Lovro Dobričević – kotorski majstor slikarstva
- 16** Knjiga o umjetnosti Slobodana Slovinčića
- 19** Iz Boke na vrh Anda
- 22** IPA: Socijalna integracija i solidarnost kroz vodene sportove
- 24** Kronika Društva
- 28** Izbori za članstvo u Europski parlament iz Republike Hrvatske – Objava biračima
- 30** Novosti iz Hrvatskoga nacionalnog vijeća
- 35** Aktualnosti
- 42** Tradicionalne zimske karnevalske fešte
- 48** Bokeška pjatanca
- 53** Po bokeški...
- 54** Bjelorusija – Europsko prvenstvo svećenika u malome nogometu
- 59** Znameniti Hrvati u Herceg Novome
- 62** Kapetan Bartulović u “Velikom ratu”
- 66** Povijest brodskih kružnih putovanja u Boki kotorskoj: Legendarna “3J”
- 71** Kotor moje mladosti
- 74** Bokeljska galija u Boju kraj Zonkija
- 76** Kronika grada

Poštovani čitatelji!

Pred vama je dvobroj ožujak/travanj jer nam je želja bila da novi časopis iziđe iz tiska prije Uskrsa.

Prošla je godina dana otkako je novi papa stao na čelo Katoličke crkve. Horhe Mario Bergoljo istodobno je „običan“ svećenik - konzervativan, ali i spreman na reforme. U vrlo zanimljivom tekstu donosimo osvrt na prvu godinu pape Franje.

Uz već redovne rubrike u kojima vas obavještavamo o aktivnostima i planovima HGD-a i HNV-a, pisali smo o uspješno završenom projektu prekogranične suradnje čiji je implementator bilo Hrvatsko građansko društvo, o planinarima koji su bili uspješni u još jednom pohodu na planinske vrhove, te smo vam donijeli „sličice“ karnevalskih manifestacija održanih u Boki i regiji.

Na međunarodnom planu pripremaju se ili već realiziraju mnogobrojni projekti u svrhu obilježavanja 100. obljetnice početka Velikog rata. Tome se pridružio i Hrvatski glasnik pa vam donosimo prvi dio iz serijala s bogatim arhivskim dokumentima.

Uz mnoštvo zanimljivih tema, od ovoga broja preporučujem vam da obratite pažnju na još dva nova serijala: „Kotor moje mladosti“ i „Znameniti Hrvati u Herceg Novome“.

S nadom da će vas ovaj broj časopisa zateći u dobrom zdravlju i raspoloženju, svim čitateljima katoličke i pravoslavne vjere u ime uređivačkog odbora i u svoje ime želim sretan Uskrs!

Vaša urednica
Tijana Petrović

Tiskanje časopisa sufinancirali:

* FOND ZA ZAŠTITU I OSTVARIVANJE MANJINSKIH PRAVA

* DUBROVAČKO-NERETVANSKA ŽUPANIJA

* OPŠTINA KOTOR

“Hrvatski glasnik”, Kotor, je upisan u evidenciju javnih glasila kod Republičkog sekretarijata za informisanje RCG pod rednim brojem 04/01-1828 od 31.12.2002. godine. Časopisu je dodijeljen međunarodni standardni broj za serijske publikacije ISSN 1800-5179, koji je otisnut u gornjem desnom uglu korica. Časopis izlazi mjesečno.

Adresa: **Zimski bazen “Nikša Bućin”, Škaljari, 85330 Kotor**
Telefon: +382 (0)32 304 232 · Faks: +382 (0)32 304 233
E-mail: hgd-kotor@t-com.me · WEB: www.hrvaticg.com
Žiro-računi: **520-361700-17** · **510-4741-76**
Osnivač i nakladnik: **Hrvatsko građansko društvo Crne Gore – Kotor**

Urednica: **Tijana Petrović**
Uređivački odbor: **Marija Mihaliček, Tripo Schubert, Vivijan Vuksanović, Danijela Vulović, Joško Katelan** · Lektorica: **Sandra Čudina** · Fotografije: **Foto Parteli, Radoje Milić, Milan Dobrilović, Dario Musić, Radio Dux, arhiva HGD CG, Promo Montenegro**
Grafička priprema i tisak: **Biro Konto, Igalo**
Naklada: 600 primjeraka

Uskrsna poslanica kotorskoga biskupa mons. Ilije Janjića

Svima vama, dragi svećenici, drage redovnice i redovnici, dragi Božji puče, upućujem moje čestitke i dobre želje u povodu slavlja uskrsnuća našega Gospodina.

Neka vas ova moja čestitka potakne da i vi čestitajući jedni drugima Uskrs budete osposobljeni raspirivati u sebi Božji duh, učvršćujući svoju vjeru u stvarnost Kristova uskrsnuća. Neka se u nama poveća pažnja slušanja da u našim srcima jasnije odjekuje Riječ Božja: *Mir vama! Ne bojte se, ja sam s vama!* Bog nije indiferentan prema čovjeku, već se uvijek zauzima za svakoga od nas, on nas spašava od propasti i svakoga zla. Jer mi smo najsavršenija stvorenja, njegova slika i prilika.

Uočavajući Božju ljubav iskazanu na Kalvariji, a potkrijepljenu Kristovim uskrsnućem, oslobađamo se životnih sumnja, oslobađamo se raznih prepreka na putu naše vjere, a otvaraju nam se novi vidici svjetlije budućnosti. U uskrsnome Kristu pronalazimo novi putokaz za naše pobjede, za učvršćenje naših životnih stajališta te nošeni poletom uskrsne radosti Krist postaje ideal života.

Neka nam u nasljedovanju ideala Krista raspetoga i uskrsloga pomogne nedavna poruka pape Franje: *Obratite se ili vas čeka pakao!* U toj poruci uočavamo otklon od dosadašnjih prešućivanja govora o paklu. Mislilo se, nemojte govoriti o paklu da se ljudi ne bi uplašili. Ipak, Papa misli drukčije, ne želi prešutjeti onu stvarnost o kojoj ni sam Isus nije šutio jer zaista postoji stanje vječnog plača i škrguta zubi. To stanje čeka svaku dušu ako do kraja svoga života ustraje u svojoj tvrdokornosti, u svojoj duhovnoj okamenjenosti, a poznato je da su korumpirani ljudi tvrdokorna srca i da su teški za obraćenje. Stoga Papa i opominje tvrdokorne jer zna da je Božje milosrđe još veće i da se uz poticaj drugih i takvi mogu preokrenuti jer taj preokret je omogućio raspeti i uskrsli Krist. Zašto čovjeka ne podsjetiti na ona dva razbojnika s Kalvarije, na onog razbojnika koji je bio Isusu s desne strane, koji je uputio raspetom Isusu ove riječi: *Sjeti me se kada dođeš u svoje Kraljevstvo*. Poznat je i Isusov odgovor: *Još danas ćeš biti sa mnom u raju*. Kakva divna utjeha za razbojnika koji je

uistinu bio razbojnik. No, onaj razbojnik s lijeve strane ostao je tvrdokoran, još više kao da se ruga: *Ako si Sin Božji siđi s križa, spasi sam sebe, a tek onda ću ti povjerovati*. Baš danas kada slavimo Kristovu pobjedu nad Sotonom, nad svakom zloćom, trebali bismo u svojoj savjesti reći: *Ja želim ostati cijeloga svog života na putu Božje volje, želim ostati Kristov*. Ne preostaje mi drugo nego zahvaljivati na Kristovoj ljubavi, na njegovoj dobroti što me voli i što me je osvojio. Ali, ne daj Bože ako sam poput onoga lijevog razbojnika, tvrdokoran, onda je zadnji čas za duhovnu katarzu, za obraćenje. U takvom obraćenju doživjet će se iskreni Uskrs, doživjet će se vlastita pobjeda, doživjet će se dubinska radost koja će biti osposobljena da zapjeva: Amen, aleluja!

Radosni u zajedničkom slavlju Uskrsa, svima vama, draga braćo i sestre, svim kršćanima – čestitam blagdan Kristova uskrsnuća!

Kotor, o Uskrsu

+ Ilija, biskup

Godina pape Franje – godina iznenađenja

Prošlo je godinu dana otkako je stao na čelo Katoličke crkve. Prvi papa iz Latinske Amerike još uvijek je istodobno „običan“ svećenik – konzervativan i spreman na reforme.

On je prvi papa iz Latinske Amerike, prvi jezuit na čelu Katoličke crkve, prvi koji pri tome nosi ime Franjo. Izabran je prije godinu dana, 13. ožujka 2013. Od tada je već više puta dokazao da Crkvu vodi na poseban način i da je u stanju misliti svojom glavom. Već u svome prvom govoru u crkvi svetoga Petra, Horhe Mario Bergoljo naglasio je da sebe vidi i kao „rimskoga biskupa“. On to svojim položajem svakako i jest. Naime, osim papinske to je samo još jedna u nizu raznih službenih titula koje opisuju položaj svakoga pape. Ali do sada su te sporedne titule samo rijetki prije njega spominjali. Osim toga, ni jedan papa u novijoj povijesti nije, unatoč svome novom položaju, još uvijek djelovao kao da je „običan“ svećenik. Papa Franjo traži blizinu ljudi. Njihova blizina mu je potrebna – bez obzira svidjelo se to vatikanskom aparatu, njegovim tijelohraniteljima i snagama osiguranja ili ne. Način njegova govora je vrlo jednostavan, razumljiv, lako dopire do srca slušatelja bez obzira na to koliko su oni, u teološkom smislu, zahtjevni.

Susret pape Franje i Benedikta XVI.

Papa preko telefona

Briga za druge u pape Franje vidljiva je ne samo prilikom demonstrativnih posjeta na otoku Lampeduzi ili u rimskim siromašnijim četvrtima. U intervjuu koji je dao prije nekoliko dana papa je pričao o svojoj navici da nekog jednostavno nazove. Naveo je i jedan konkretan primjer. „Pisala mi je udovica od 80 godina koja je izgubila svog sina. Nazvao sam je i od tada je redovito zovem, jedanput mjesečno. Time ispunjavam svoju dužnost svećenika. I to mi se sviđa“, rekao je papa Franjo.

Međutim, on želi puno više od toga: prije svega uvođenje reformi i noviteta, bilo u velikom ili manjem obliku. Te veće promjene zahtijevaju i više vremena. Jedna od njih je i promjena vezana uz pitanje vjerskoga crkvenog učeraja. Argentinski papa isto tako redovito podsjeća na jednoga drugog Franju – onog iz Umbrije, iz Asizija, koji je prije 800 godina napustio apostolsku palaču i preselio se u jednostavne prostorije koje je dijelio s drugima. Papa Franjo svakog dana propovijeda vrlo jednostavnim riječima i širi bi-

blijsku poruku. Upozorava na stanje i situaciju u globalnom ekonomskom sustavu, na nedostatke u politici prema izbeglicama, podsjeća na ono oko čega se više nitko ne uzrujava i ne brine.

Dvojica papa i jedan „kabinet“

Puno toga još uvijek je vrlo revolucionarno. Iako se Katolička crkva tijekom stoljeća razvijala (ponekad vrlo polako, nekada samo pod pritiskom), 13. ožujka 2013. označio je početak jednoga revolucionarnog razvoja. Povlačenje 85-godišnjeg pape Benedikta XVI. s

položaja bio je isto tako revolucionaran i hrabar te mudar korak. Tko je mogao očekivati da će se stari i novi papa tijekom službe u crkvi svetoga Petra u Rimu zagrliti kao braća? Sigurno nitko!

Papa Franjo započeo je mnoge reforme, a mnoge mu tek predstoje. Do sada je najdalje u svome razvoju otišla reforma vatikanskih financijskih institucija, koje je papa Franjo u cjelini stavio pod znak pitanja. Te institucije danas posluju u skladu s pravilima međunarodne financijske transparentnosti i njihov rad se prati određenim i vidljivim sustavom kontrole.

Ovu godinu papa Franjo namjerava posvetiti temi obitelji. Danas se čak i katolički svećenici usuđuju govoriti o različitim oblicima načina života, o propalim partnerskim i drugim odnosima, o homoseksualnosti i seksualnosti, o moralu. Sredinom veljače su kardinali, okupljeni u Vatikanu u do sada neviđenom broju, diskutirali o svim spomenutim temama, a papa Franjo ih je pažljivo slušao. Za listopad je najavljena posebna sinoda koja bi se trebala baviti tim temama. Možda Katoličkoj crkvi uspije da se u tim pitanjima približi realnosti i stvarnom životu.

Papa pere noge maloljetnim zatvorenicima

Novost je također i okupljanje kardinala iz cijeloga svijeta svakih nekoliko mjeseci u Vatikanu, u papinu kabinetu. Tijekom tih sastanaka pripremaju se daljnje reforme. Ipak, unatoč svemu, već sada je jasno vidljivo i to da papa Franjo nije samo reformator. Naprotiv, on djeluje istodobno i liberalno, ali i konzervativno, i sasvim sigurno će poduzimati samo one korake koji odgovaraju Crkvi i njezinu kontinuitetu. Među njegovim najužim suradnicima nalaze se vrlo različite osobe – neki od njih su vrlo hrabri, drugi pak plašljivi.

Svjetski moćnici u posjetu papi Franji

Tijekom te prve godine dana papa Franjo bio je samo na jednom putovanju u inozemstvu – u srpnju prošle godine sudjelovao je na Svjet-

skom danu mladih u Rio de Janeiru. Ali zato su mnogi posjetili njega. Broj javnih, službenih audijencija u odnosu na njegove prethodnike peterostruko je veći. Među poznatima i moćnima, s papom Franjom susreli su se Benjamin Netanjahu, Mahmud Abas, Fransoa Oland, Angela Merkel, Vladimir Putin i Dilma Rusef. Sljedećih tjedana u Vatikan bi trebao stići Barack Obama, ali i engleska kraljica Elizabeta II.

Od ostalih važnijih događaja svakako treba spomenuti i objavljivanje kritike kapitalizma u studenome prošle godine. U njoj stoji: „Mi smo stvorili nova (lažna) božanstva. Klanjamo se novome ‘zlatnom teletu’. Vlada fetišizam novca u diktaturi ekonomije bez lica i bez nekoga stvarnoga ljudskog, humanog cilja.“

Tekst: Deutsche Welle

Predsjednik Crne Gore Filip Vujanović u posjetu poglavaru Rimokatoličke crkve

Predsjednik Crne Gore Filip Vujanović sredinom ožujka boravio je u službenom posjetu Vatikanu, gdje se u Apostolskoj palači sastao s poglavarom Rimokatoličke crkve papom Franjom.

Nakon sastanka Vujanović je izrazio zadovoljstvo vrlo otvorenim, konstruktivnim i korisnim razgovorom s papom Franjom: „Bio je to sastanak na kome smo zajednički podsjetili na viševjekovne odnose Crne Gore i Vatikana, koji su počeli sa priznanjem države 1077. godine kada je priznat kralj Mihailo Vojisavljević u Duklji iz koje je nastala Crna Gora, potom kroz Konkordat između Crne Gore i Svete Stolicе iz 1886. godine, koji je bio osnova za drugi Temeljni ugovor koji je potpisan prije dvije godine“, rekao je Vujanović. On je istaknuo da se na sastanku razgovaralo i o aktualnostima vezivanja Crne Gore i Vatikana te da je na obostrano zadovoljstvo za-

ključeno da Crna Gora može biti dobar primjer suradnje s Vatikanom. „Bilo mi je veliko zadovoljstvo da čujem da papa Franjo ima jednu snažnu emociju prema Crnoj Gori, da je guverner argentinske provincije Čako Horhe Kapitanić, koji je porijeklom Crnogorac, čovjek koga papa veoma uvažava i sa kojim je blizak, a da je u vremenu kada je sadašnji papa proglašen za biskupa – jedan od trojice biskupa koji su ga proglasili bio porijeklom iz Crne Gore. Sve je to nešto što i u jednom personalnom smislu gradi naklonost pape Franja prema Crnoj Gori“, istaknuo je Vujanović. „Vidjelo se veoma jasno, otvoreno i na način koji je bio za svaki ponos da je papa Franja veoma naklo-

njen Crnoj Gori i da je spreman da promoviše ono što su najveće vrijednosti Crne Gore“, zaključio je predsjednik Vujanović.

Predsjednik Vujanović u Vatikanu se sastao i s državnim tajnikom Svete Stolicе nadbiskupom Pjetrom Parolinom, s kojim je također razgovarao o vrlo dobrim odnosima Crne Gore i Vatikana. Sugovornici su posebno istaknuli velikog i vrijednog sveca – Leopolda Mandića, koji je život posvetio slabima i siromašnima te se zalagao za dobre veze pravoslavlja i katoličanstva.

Susretima s papom Franjom i državnim sekretarom Parolinom nazočio je i veleposlanik Crne Gore pri Svetoj Stolicі Veselin Šuković.

**BOKELJI U RIJECI PROSLAVILI BLAGDAN SVETOGA TRIPUNA
MNOGOBROJNIM MANIFESTACIJAMA OD 14. DO 22. VELJAČE**

Tripundanski dani - dani Bokelja u Rijeci

**Bokeljska mornarica 809 u Rijeci - tradicija koje traje
više od 50 godina**

Priradio:

Tripo Schubert

Informacije i fotografije:

Ervin Schubert, Ivica Kamenarović i Zvonimir Brguljan

Bokeljska mornarica 809 branik je i zaštitnik bokeljske tradicije na području Rijeke i cijele Primorsko-goranske županije. Okupljalište je to i središte Bokelja i na ovom području, kojih ima oko 1.000 i aktivni su sudionici društva na prostoru na kojem sada žive. Kao potvrda aktivne uloge i položaja u društvu u kojem žive svjedoče nagrade Grada Rijeke koje se dodjeljuju građanima koji su to zaslužili svojim radom na području znanosti, kulture,

sporta, pa se ponosno na toj listi nalaze i tri Bokelja. Nagrada za životno djelo Grada Rijeke dodijeljena je prof. dr. Đorđu Miloviću, a Godišnju nagradu Grada Rijeke dobili su: prof. Ivo Kamenarović, prof. Špiro Milošević i prof. Đorđe Milović.

Bokeljska mornarica 809 Kotor osnovala je 1962. godine podružnicu u Rijeci, a zatim je organizirana kao udruga koja nosi naziv Hrvatska bratovština Bokeljska mornarica 809 Rijeka, na čijem čelu je kap. Božo Brajak.

Bokeljska mornarica 809 Rijeka održala se od osnivanja do danas i to ljubavlju, entuzijazmom, ali i materijalnim prilozima, radom i zalaganjem članova u Rijeci.

Danas Odred okuplja 20 članova koji aktivno sudjeluju u proslavama svetoga Tripuna, ali i drugim gradskim manifestacijama kao što je, primjerice, Dan svetoga Vida (15. 6.), zaštitnika Grada Rijeke, te ujedno i Dan Odreda.

Bokeljska mornarica 809 Rijeka i ove godine organizirala je Tripundanske dane - Dane Bokelja u Rijeci, koji su se održali u razdoblju od 14. do 22. veljače, uz tradicionalnu proslavu svetoga Tripuna i Bokeljske noći. Ovogodišnji Tripundanski dani - Dani Bokelja ponudili su u Rijeci nekoliko kulturnih događaja i manifestacija koje su imale cilj pokazati dio bokeljske bogate tradicije i kulturne baštine.

PLAN DOGAĐAJA

- 14. veljače - Presentacija knjige „Sabrana djela Viktora Vide“, koja je izdana u povodu 100. godišnjice rođenja pjesnika.
- 15. veljače - Otvorenje izložbe „Kravata u Bokelja“.
- 16. veljače - Sveta misa u crkvi uznesenja Blažene Djevice Marije, koju predvodi kotorski biskup mons. Ilija Janjić.
- Nakon mise vanjska proslava sv. Tripuna, kolo Bokeljske mornarice 809, uz pratnju Gradske glazbe Trsat.
- 16. veljače - Otvorenje izložbe srebrnih zavjetnih darova bokeljskih pomoraca „Ex-voto“ iz crkava Kotorske biskupije: iz Perasta, Stoliva, Prčanja, Mula i Dobrote.
- 20. veljače - Predavanje prof. dr. Vande Babić: „Zmajevići - doprinos kulturi Mediterana“.
- 21. veljače - Okrugli stol na temu: „Položaj Hrvata u Boki kotorskoj“.
- 22. veljače: Tripundanski bal Bokelja - Bokeljska noć.
- Suorganizatori proslave su: Hrvatska matica iseljenika - Podružnica Rijeka, Kotorska biskupija, Pomorski muzej Kotor, Hrvatska bratovština „Bokeljska mornarica 809“ Zagreb, Akademija Cravatica, Riječka nadbiskupija i Gradska knjižnica Rijeka. Pokrovitelji su: Primorsko-goranska županija i Grad Rijeka.

PREZENTACIJA KNJIGE „SABRANA DJELA VIKTORA VIDE“

Višednevna manifestacija započela je u knjižari „RiBook“ prezentacijom knjige „Sabrana djela Viktora Vide“ koja je izdana u povodu 100. godišnjice rođenja hrvatskoga pjesnika iz Boke kotorske.

Viktor Vida rođen je u Perastu 1913. godine. U Zagrebu je diplomirao povijest južnoslavenske književnosti i talijanski jezik s književnošću. Od 1943. godine radi u Vatikanu i Rimu kao član uredništva Agenzia Giornalistica Italo-Croata. Početkom 1948. godine seli se u Argentinu, gdje je umro 1960. godine. Na njegovu grobu piše: „Ars longa, vita brevis!“ (Umjetnost traje, a život je kratak!).

O životu i djelima autora poznatog po pjesmama snažnoga intimističkog ugođaja na teme smrtnosti, samoće i egzistencijalne zebnje, pisanih u tradiciji A. G. Matoša i Tina Ujevića,

prisutnu publiku informirali su prof. Željko Brguljan i prof. Siniša Mišković, a uvodno je publiku pozdravio i dr. Josip Gjurović, predsjednik Hrvatske bratovštine Bokeljska mornarica 809 iz Zagreba

IZLOŽBA „IZ POVIJESTI BOKE KOTORSKE - KRAVATA U BOKELJA“

Boka kotorska čaroban je zaljev s nizovima kamenih kuća, palača i crkava u pojasu bujne mediteranske vegetacije, nastao u susretu surovih kamenih vrleti i pitomoga zaljevskog mora. Ta suprotnost učinila je Boku kolijevkom poniznih svetaca i ponosnih ratnika. Izložba, putujući poput starih bokeljskih jedrenjaka, povezala je gradove Padovu, Trst, Tivat, Zagreb, Pulu i ovog puta Rijeku.

U prostorijama Gradske knjižnice Rijeka otvorena je izložba fotografija pod nazivom „Iz povijesti Boke kotorske - Kravata u Bokelja“, koju su predstavili autori izložbe Željko Brguljan i Nikola Albaneže. Izloženih osamdesetak fotografija, nastalih od pojave fotografije pa do sredine prošlog stoljeća, donose zanimljivu priču koja u središtu ima kravatu kao odjevni predmet, ali koja je uvelike podsjetila na mnoge bokeljske velikane. Na više fotografija prikazani su odredi Bokeljske mornarice, ali i admirali kao što su: dr. Rudolf Gunio, prof. dr. Vladislav Brajković te kapetan Ivo Visin. Izložba daje sjajan uvid u bokeljsku nošnju, kao i u razvoj građanskih modnih trendova tijekom povijesti, što uključuje i neizostavnu kravatu kao izvorni hrvatski element u odijevanju. Izložba je nastala u organizaciji Hrvatske bratovštine Bokeljska mornarica 809 iz Zagreba te ustanove Academia Cravatica.

SVETO MIŠNO SLAVLJE U CRKVI UZNESENJA BLAŽENE DJEVICE MARIJE

Sveta misa u crkvi uznesenja Blažene Djevice Marije

Misno slavlje predvodio je kotorski biskup mons. Ilija Janjić u zajedništvu s domaćim župnikom vlč. Marijem Gerićem i student-skim kapelanom Velimirom Martinovićem. Tijekom mise crkveni zbor otpjevao je himnu svetoga Tripuna, a mali admiral Bokeljske mornarice izgovorio je Lode - Pohvale u čast sv. Tripuna. Ove godine za malog admirala izabran je Borna Schubert.

Na vanjskom dijelu proslave članovi Hrvatske bratovštine Bokeljske mornarice 809 iz Rijeke pozdravili su okupljene ispred crkve na Trgu pokraj Kosog tornja s tradicionalnim pokličem „Fidest et Honorem“ – „Čast i poštenje“ te su nakon toga uz pratnju Trsatske gradske glazbe otplesali kolo svetoga Tripuna.

Borna Schubert, mali admiral izgovara lode

Kolo Bokeljske mornarice 809, uz pratnju Gradske glazbe Trsat

IZLOŽBA ZAVJETNIH DAROVA KOTORSKE BISKUPIJE

Zahvaljujući izvrsnoj suradnji Bokeljske mornarice 809 Rijeka s Kotorskom biskupijom i Pomorskim muzejom Crne Gore iz Kotora, u Rijeku je 'doplovila' izložba zavjetnih darova Kotorske biskupije. Izložba je postavljena u crkvi Uznesenja Blažene Djevice Marije u Rijeci, uz nazočnost riječkoga nadbiskupa mons. Ivana Devčića, kotorskoga biskupa mons. Ilije Janjića, direktorice Pomorskoga muzeja Crne Gore iz Kotora mr. sc. Mileve Pejaković-Vujošević te domaćina vl. Marija Gerića.

Izložbu srebrnih zavjetnih darova Kotorske biskupije i to iz riznice crkava u Perastu, Stolivju, Prčanju, Mulu, Kotoru i Dobroti, pod nazivom „Ex-voto - zavjetni darovi bokeljskih pomoraca“, otvorio je kotorski biskup mons. Ilija Janjić. Ovo veliko naslijeđe srebrnih pločica, koje baštini Kotorska biskupija, sadrži više od 2.500 predmeta, a prezentirano je i u Veneciji 2010. godine te Sevilji 2012. Izložba u Rijeci sastoji se od 230 srebrnih zavjetnih pločica iz baroknog razdoblja i jednog broja iz prve polovine 19. stoljeća. Svaka od tih pločica ima svoju povijest, priču čovjeka, moreplovca koji je plovio svjetskim morima. „Učinih zavjet - primih milost“ poruka je koju su u srcima nosili mnogobrojni bokeljski moreplovci ploveći morima svijeta. Za siguran povratak u matičnu luku zahvaljivali su prilazući srebrnu „Ex-voto“ pločicu u svoju župu.

PREDAVANJE O ZMAJEVIĆIMA

Prof. dr. sc. Vanda Babić govorila je o Zmajevićima - Andriji i dvojici njegovih nećaka, Vicku i Matiji - s posebnim osvrtom na Vicka koji je bio barski i zadarski nadbiskup. Sva trojica su, osim u znanstvenome okruženju, ostavila značajne tragove kako u književnome, tako i u kulturnome području. Njihov doprinos uistinu je važan za kulturni, religijski, duhovni, književni, prosvjetiteljski i politički život bokokotorskog i crnogorskog podneblja.

OKRUGLI STOL

Posljednjih dana manifestacije organizatorima su dali potporu ministrica u Vladi Crne Gore i predsjednica Hrvatske građanske inicijative Marija Vučinović i Zvonimir Deković, predsjednik Hrvatskoga nacionalnog vijeća Crne Gore. Tijekom boravka u Primorsko-goranskoj županiji i Gradu Rijeci, uz pomoć organizatora Bokeljske mornarice 809 iz Rijeke, kao svojevrsnog mosta prilikom povezivanja, primljeni su kod župana Zlatka Komadine i zamjenika gradonačelnika Grada Rijeke, Marka Filipovića, te sudjelovali na okruglom stolu na temu „Položaj Hrvata u Boki kotorskoj“ gdje im se pridružio i prof. Đuro Vidmarović. Osim tih susreta upriličeni su i susreti sa zajednicama Crnogoraca Grada Rijeke i Primorsko-goranske županije.

„Položaj Hrvata u Boki kotorskoj iz godine u godinu sve je bolji zbog samoorganizacije hrvatske nacionalne manjine, kao i podrške države“, zaključio je Deković. „Prepoznati smo od pozicije i opozicije na vlasti, a i od hrvatske države uživamo podršku. Izborili smo se da se u Ustavu Crne Gore Hrvati uvrste kao manjinski, ali konstitutivni narod, a hrvatski jezik kao jedan od službenih jezika u Crnoj Gori“, naglasila je Vučinović.

BOKELJSKA NOĆ

Organiziranjem tradicionalnog bala Bokelja - Bokeljske noći, uz prisutnost mnogobrojnih gostiju, završio je program obilježavanja Dana Bokelja u Rijeci. Bal je počeo tradicionalnim kolom Bokeljske mornarice, a goste je tijekom večeri zabavljao sastav „Mali s velikim“.

U KOTORU PREDSTAVLJENA KNJIGA IVANE
PRIJATELJ-PAVIČIĆ IZ SPLITA

Lovro Dobričević - kotorski majstor slikarstva

Lovro se vratio svojoj obitelji, svome ocu Marinu, braći Matku i Leonardu, svojoj rodnoj kući u Mržepu (mjesto u blizini Stoliva) i kući u Kotoru u kojoj je živio do odlaska u Dubrovnik, a koja se nalazila u blizini crkve sv. Ane tj. sv. Martina i koju je prodao tek 1475. god., pred kraj svog života, da bi osigurao miraz za udaju svoje kćerke Andreole. Donio je svoje četkice, posude za pigmente

pune raznobojnih sitnih čestica, čak i lapis lazuli, svoje predloške, blokove sa zlatnim listićima, grumene bolusa, doveo je svoje sinove, slikare Marina i Vicka te svoje učenike. Dovala nam ga je Ivana Prijatelj-Pavičić.

Priradio:
Tripo Schubert

Knjiga „U potrazi za izgubljenim slikarstvom“ promovirana je u Kotoru u organizaciji Hrvatskoga građanskog društva Crne Gore i JU Muzeji - Galerija solidarnosti. Knjigu su predstavile: Marija Mihaliček, Jasminka Grgurević i autorica knjige Ivana Prijatelj-Pavičić, doktorica znanosti, profesorica na Odjelu povijesti umjetnosti Filozofskoga fakulteta u Splitu. U glazbenome dijelu nastupila je Nađa Perović, učenica Muzičke škole „Vida Matijan“, u klasi prof. Dušice Kordić, koja je na violini svirala sonatu A. Corellija.

Ljudima od struke Kotora i Crne Gore ime Ivane Prijatelj-Pavičić dobro je znano, posebno njezina kompetencija za umjetničko razdoblje od XIV. do XVIII. stoljeća. U Kotoru je boravila često tragajući „za izgubljenim slikarstvom“. Njezina knjiga „U potrazi za izgubljenim slikarstvom“, s podnaslovom „O majstoru Lovru iz Kotora i slikarstvu na prostoru od Dubrovnika do Kotora tijekom druge polovice XV.

stoljeća“ predstavlja plod njezina višegodišnjega istraživačkog rada. Izdavač je Matica hrvatska - ogranak Dubrovnik, a

sko-umjetničke studije o baroknom slikaru Tripu Kokolji prošle više od pola stoljeća i da je još uvijek to najkomplet-

urednik je Luko Paljetak.

„Iskreno govoriti o ovoj knjizi, koja tretira široku problematiku jedne mnogim tajnama obavijene epohe, s toliko širine i poznavanja, iznimno je teško. Puno je udobnije bilo čitati je, uživati u dobrim reprodukcijama i otkrivati svakom stranicom jedan nesvakidašnji pristup i način interpretacije, percepcije i poimanja umjetničkih prilika doba kasne gotike i rane renesanse Kotora, Dubrovnika i izvorišta velikih centara Venecije, Firence, Padove... Posve je originalan i moderan pristup Ivane Prijatelj-Pavičić u odnosu na metodološki pristup, strukturu i interpretaciju starijih eminentnih imena struke, koji su se bavili istom problematikom“, rekla je povjesničarka umjetnosti Marija Mihaliček i dodala: „Kada se o umjetniku, koji je ponikao iz Boke kotorske, objavi knjiga koja osvjetljava ličnost i valorizira stvaralaštvo, smatram to iznimnim događajem jer treba se prisjetiti da je od objavljivanja historij-

niji monografski rad o velikome umjetniku, čiji je autor Krno Prijatelj, Ivanin otac. Ova knjiga je vrlo opsežna historijsko-umjetnička studija, koja uz centralnu ličnost kotorskog slikara, njegovog života i umjetničkog opusa, daje široki uvid u kulturne, socijalno-historijske i ekonomske prilike dviju sredina: kotorske i dubrovačke u XV. st. Kotor i Dubrovnik su (uz boravak i naukovanje u Veneciji), odredili život i umjetnost Lovre Dobričevića pa ga oba grada, s punim pravom, smatraju svojim.

Tko je Lovro Dobričević, koga autorica smatra glavnim protagonistom staroga gotičko-renesansnog slikarstva XV. st., za koje u historiji umjetnosti postoje sinonimi *Dubrovačka slikarska škola* ili *dalmatinsko-dubrovačko kotorsko slikarstvo*? Tko je slikar kojem je u znanosti drugo vremena pripadalo mjesto iza mlađeg Nikole Božidarevića? Tko je umjetnik europskog formata, čija se djela nalaze u uglednim

europskim muzejima, galerijama i privatnim zbirakama, više nego u Kotoru i Dubrovniku gdje su nastajala? Lovro Dobričević rođen je na Prčanju 1419., u građanskoj kotorskoj obitelji. Otac Marin ga je, kad je imao 12 godina, dao u službu kod kotorskoga providura Nikole Pisana, s kojim odlazi u Veneciju 1435., gdje se arhivski spominje 1444. kao slikar **Laurentius di Cataro**, a pretpostavlja se da je učio kod istaknutijih slikara Antonija Vivarinija i Michelea Giambona.

Poslije 13 godina napušta prijestolnicu umjetnosti i vraća se u Kotor, godine 1447. kada je tu živjelo 5.000 stanovnika, a bio je to grad monumentalnih palača i crkava. Rodni grad dočekao je slikara Lovra s poštovanjem pa mu kotorski kaptol svečanom darovnicom dodjeljuje grobno mjesto 1450. 'kod malih vrata prema biskupskom dvoru' u katedrali sv. Tripuna. Živio je

u ulici sv. Martina (blizu crkve sv. Ane). Ugledni stanovnik Kotora imao je poznatu slikarsku radionicu do 1459. kada se s obitelji seli u Dubrovnik.

Dubrovnik XV. st. za razliku od Kotora živi svoje *zlatno doba* ekonomskog i društvenog blagostanja i goleme potrebe za slikarskim radovima. Poput Giovannija Bellinija, i naš slikar dobio je dostojne nastavljače. Njegovi sinovi Vicco i Marin postali su priznati slikari, predstavnici dubrovačke renesanse.

Polazeći od recepcije slikarskog opusa Lovre Dobričevića od zaslužnih istraživača, autorica propituje atribucije i iznosi svoje viđenje autorstva njemu pripisanih radova, posebno onih u Boki kotorskoj (kultne ikone Gospe od Škrpjela, freske crkava: na Savini u Herceg Novome i sv. Ane u Kotoru).

Monografska studija Ivane Prijatelj-Pavičić je najkomplet-

niji prinos znanosti i struci o slikaru Lovru Dobričeviću, ali i prilika da se širem auditoriju istakne značaj ove iznimne umjetničke ličnosti iz Boke kotorske“, rekla je uz ostalo Mihaliček.

Jasminka Grgurević na sasvim drukčiji način govori o ovoj knjizi. „Na 399 stranica, u deset poglavlja, autorica pokazuje kako istraživanje slikarstva Lovra Dobričevića, jednog od najvećih slikara istočnojadranskoga *quattrocenta*, nije suhoparna znanstvena tema koja zanima samo historičare umjetnosti koji se bore oko 'atribucije ispravne stilske analize nekog djela', već istodobno i niz naizgled nepovezanih, a kako se ispostavlja ipak uzročno-posljedično povezanih radnji i situacija koje pretihode izradi djela, koje su se tijekom njegove izrade ili poslije izrade dogodile ili, pak, niz životnih okolnosti, a svakako i vremena u kojemu je autor

stvarao. Autorica, osim razmatranja opusa Lovra Dobričevića, istodobno nudi uvid u razdoblje XV. st., kako na prostoru Dubrovačke Republike i Boke kotorske, tako i šire na prostoru Europe“, konstatira Jasminka Grgurević i dodaje:

„Autorica pokušava odgovoriti na pitanje kako su funkcionirale dubrovačke slikarske radionice u XV. st. te ističe činjenicu da je u Dobričevićevo vrijeme ovaj grad imao čak dvije slikarske bratovštine. Prvu, najstariju, sa sjedištem u crkvi sv. Foške i drugu, mlađu, pri crkvi sv. Dominika, čiju matrikulu je odobrio Senat 1492. god. Zatim pokušava rekonstruirati Lovrovu radionicu. Saznajemo da je Lovru u poslu pomagala i njegova supruga Margarita. Neko vrijeme radio je sa slikarom Vukcem Rajanovićem. Njegovi učenici su, uz braću Pavla i Đurđa Bazilja kojeg je doveo sa sobom iz Kotora 1459. god. kada se preselio u Dubrovnik, bili Božidar Vlatković i Stjepan Ivanović.

Neobičan je način na koji autorica iznosi podatke, uspoređuje činjenice, ličnosti i događaje, postavlja pitanja, primjerice kada se pita zašto se Lovro poslije školovanja u Veneciji, oko 1447. god. vratio u svoj rodni grad Kotor, iz umjetničke metropole u provinciju, kojoj prijete turski osvajači, te lagano šetajući kroz vrijeme i povezujući daleke a ipak bliske svjetove, dajući jedan od odgovora asocira i na povratak Mila Milunovića u zavičaj kada je čuo da domovini prijeti opasnost. Neobičan način komunikacije kroz prostor i vrijeme, rekla bih bez ograda, jedna je, po meni, od vrijednosti ove knjige. Za ovu priliku smatram da je važno naglasiti pitanja koja se odnose na djela sačuvana na području Boke koja se atribuiraju Lovru, a kojima se autorica bavi.

Autorica dovodi u pitanje prihvaćenu atribuciju i dataciju ikone Gospe od Škrpjela te ističe mogućnost da je ista kopija ikonografskog rješenja Bogorodice s djetetom koja se čuva u Museo Civico u Padovi i postavlja pitanje je li ikona Gospe od Škrpjela s djetetom koje blagoslivlja s tri prsta varijanta bizantinske Hodigitrije, zapravo odraz firentinsko-ferrarske crkvene unije u Boki nakon povratka kotorskoga biskupa Marina Contarena s koncila u Ferrari i Firenci (1437. i 1439.) ili je to slučajnost? Podsjećanja radi, u vrijeme kada se slika ova oltarna pala, u neposrednoj blizini, u Kotoru nastaju zidne slike u crkvi sv. Mihaila, i u crkvi sv. Ane tj. sv. Martina, a u Stolivju se 1451. godine oslikava crkva sv. Gospe, u narodu poznata kao sv. Bazilije, na čijim zidovima nalazimo osobita stilska i ikonografska rješenja. Pitanja ostaju otvorena: Tko je majstor koji je naslikao Gospu od Škrpjela? Je li on naslikao i dvostruku sliku Bogorodica s djetetom – Imago pietatis u kotorskoj katedrali? Ako nisu Lovrove, čije su djelo zidne slike u maloj Savinskoj crkvi? Ako nije Lovro, tko je autor minijatura u kodeksu Bucchija iz biblioteke Marciane? I ključno pitanje? Treba li ponovno razmotriti činjenice o kotorsko-dubrovačkom slikarstvu u drugoj polovini XV. st.? Pitanje ne možemo mirno zaobići i zaboraviti. Rađa se sumnja u ono po čemu smo dosad sudili. Sumnja nas tjera da gledamo iz drugog ugla i da tražimo ‘ono’ iza. Zašto je Lovro napustio Kotor 1459. godine? Odgovor postaje još jedno pitanje. Njegovo tijelo ne počiniva u grobnici u kotorskoj katedrali koju mu je dodijelio svećani kaptol kanonika 1450. godine“, završila je svoje izlaganje Jasminka Grgurević.

Vidno uzbuđena toplim i iskrenim prijemom u Kotoru, zbog prisutnosti uglednih gostiju: mons. Ilije Janjića - kotorskoga biskupa, Nikole Bukilice - predsjednika Skupštine Općine Kotor, prof. dr. Rajka Vujičića - akademika te ostalih uzvanika, kao i pažnjom koju je izazvala njezina knjiga, Ivana Prijatelj-Pavičić rekla je da je ova knjiga njezina ispunjena želja te izražava zahvalnost organizatorima promocije.

„Kada sam bila dijete, slušala sam barba Rajka (Vujičića), a on je mene učio što to znači biti profesor. Moram sada to iskreno reći, on je bio jedan od mojih najvećih profesora mada mi nikada nije predavao. Naučio me to što sam trebala znati. Tih deset poglavlja su zapravo mojih deset priča s mojim barba Rajkom.”

Ivana se nada da je njezin dug ispunjen i prema još nekoliko ljudi koji su zaslužni za ovu knjigu, za koju kaže da je povijesno-umjetnička knjiga, puna arhivske građe, puna datauma, podataka, godina, faktografije, što ljudi ne vole, ali je Ivana Burđelez, predsjednica Matice hrvatske, rekla: ‘Da, to ćemo tiskati’, i tako je bilo. Ova promocija je simbolično posvećena njoj koja, na žalost, više nije s nama.

„Možda je tako moralo biti i Lovro se, kako kaže Jasminka, vratio u Kotor. Vratio se s 29 godina. Inače, barba Rajko me odveo 2007. godine do jedne kuće kraj crkve sv. Martina u starome gradu Kotoru i rekao mi da je Lovro tu živio. Nakon toga nastala je moja potreba za ovom knjigom i tada sam je na kompjutoru počela slagati“, ispričala je Ivana priču koja je odisala topline, iskrenošću i ljubavlju prema velikome slikaru, njegovom djelu, ali i prijateljima koji su joj širili vidike.

ars
libris

Slobodan Slovinčić

**Prikazi izložbi
sada ujedinjeni
u knjizi ARS
LIBRIS su male
studije koje
imaju vrijednost
kronike likovnih
događaja u Crnoj
Gori i svjedoče
bogatu, plodnu
i raznoliku
umjetničku
scenu čiji su
protagonisti
nekoliko
generacija
crnogorskih
umjetnika.**

Piše:
Marija Mihaliček

Slobodan Slovinic pripada rijetkim stvarateljima koji se iskazuju kompleksnim umjetničkim djelovanjem u arhitekturi, dizajnu, oblikovanju eksterijera, slikanju i pisanoj riječi...

Proniknuti u umjetničku ličnost Slobodana Slovinica nije moguće ako se ne prodre u sva područja njegova djelovanja. Respektabilna umjetnička karijera obogaćena je, evo, još jednim prinosom njegova angažmana. Ovo je treća Sloviniceva knjiga, prethodile su joj *Pariški zapisi*, 1996. i *Umjetničke zbirke Centra savremene umjetnosti*, 2010.

Slovinic je jedan od rijetkih likovnih umjetnika koji piše o umjetnosti, što je rezultiralo mnogobrojnim priložima u dnevnome listu *Vijesti* gdje je punih 13 godina čitateljima donosio umirujuće i ljekovite vijesti o umjetnosti, u poplavi uznemirujućih iz naše svaki-danšnice.

Knjiga ARS LIBRIS je opsežna, sadrži 680 stranica, 320 odabranih tekstualnih zapisa

nastalih od listopada 1999. do prosinca 2012. koji su porredani kronološki, svrstani po godištima objavljivanja, a uključuje i određeni broj neobjavljenih radova. Sloviniceva knjiga tematizira umjetničku likovnu problematiku: slikarstvo, kiparstvo, grafiku, arhitekturu, urbanizam, očuvanje baštine, prati umjetničke manifestacije i predstavlja institucije.

Uz napomenu autora, na početku i jednog intervjua, knjigom je obuhvaćen i tekst profesorice Slavice Perović o Slovinicevu slikarstvu te recenzije knjige iz pera historičara umjetnosti i likovnih kritičara: Sreta Bošnjaka i Zdravka Vučinića, kao i riječ urednika izdanja Balše Brkovića.

Najveći broj stranica zauzimaju prikazi izložbi u Podgorici, Cetinju, Budvi, Baru, Herceg Novome, Kotoru i drugim crnogorskim gradovima. Slovinic izvještava o retrospektivi starih budvanskih slikara braće Bocarić izložbama velikana u slikarstvu: Milunovića, Lubarde, Filipovića, Dada Đurića, Stanića, Dimitrija Popo-

vića, Vaska Lipovca... i čitave plejade istaknutih crnogorskih umjetnika starije, srednje i mlađe generacije. Sloviniceve opservacije stvaralaštva pojedinih umjetnika imaju zajedničku odliku, svi zapisi su čitki, razumljive terminologije i jasno iznesenih misli, prihvatljive su i otvaraju put čitatelju prema razumijevanju slike, crteža, grafike, skulpture, umjetničke fotografije... Zato je autor u pravu kada uz svoje tekstove s rezervom prihvaća odrednicu - likovne kritike jer su oni posve drukčiji od tih ponekad teško čitljivih formi. Autor, u nastojanju da sveobuhvatno prikaže izložbe, koristi isti obrazac - svojom prepoznatljivom preciznošću nikada ne propušta da zabilježi mjesto, organizatora i kratko predstavi autora, a onda se bavi njegovim stvaralaštvom eksponiranim na izložbi. Odmjereno afirmativno analizira kreativnost u likovnim elementima, tehnici i stilskim osobitostima, a promatraču likovnog djela ostavlja slobodu tumačenja.

Prikazi izložbi sada ujedinjeni u knjizi ARS LIBRIS su

male studije koje imaju vrijednost kronike likovnih događaja u Crnoj Gori i svjedoče bogatu, plodnu i raznoliku umjetničku scenu čiji su protagonisti nekoliko generacija crnogorskih umjetnika. To se posebno odnosi na desetine mladih umjetnika, posebno onih koji su učili na cetinjskoj Akademiji, čije uzlete u svijet umjetnosti Slovinčić prati i ohrabruje.

Slovinčić u serijalu *alhemija ateljea* ulazeći u radne prostore, s toplinom i razumijevanjem izrađuje portrete umjetnika, demisticira njihov rad, opisuje navike... Ambijenti ateljea slični su, a opet posebni, kao što je različita njihova umjetnost i poruke koje ona šalje. Slovinčić time pokazuje da istinski živi umjetnost i paralelno je stvara te iskazuje razumijevanje i radost za kreativno stvaranje drugih.

Ovdje se ne zaustavlja interes autora jer u čitavom nizu

priloga donosi sažete, ali sveobuhvatne osvrtne na spomeničku baštinu poput primjerice svetišta Gospe od Škrpjela, Bogorodičine crkve na Prčanjju, sv. Ivana u Budvi, palaču Tre sorele; ističe primjere konzervatorsko-restauratorskih pothvata na sakralnim spomenicima: katedrali sv. Tripuna, manastiru Piva te profanim: palači Radimir-Dabinović u Dobroti, a prilogom *Rekvijem za školj* brani integritet jednog od budvanskih simbola, otoka sv. Nikole. Slovinčić se u nekoliko tekstova bavi i aktualnim arhitektonsko-urbanističkim pitanjima glavnoga grada Podgorice.

Konačno, Slovinčić je u nizu naslova podijelio s nama dojmove iz Pariza, grada u kome je živio i koji je dobrim dijelom i odredio njegovu umjetničku ličnost.

Obogaćena navedenim i drugim temama Slovinčićeva knjiga o umjetnosti dobiva uvjetno

rečeno enciklopedijski karakter. Zato mislim da bi ovako opsežan i raznolik sadržaj bio puno pregledniji da je dan po tematskim cjelinama, a ne kronološki.

ARS LIBRIS je knjiga koja je obogatila bibliografiju likovne crnogorske umjetnosti i historiju kulture uopće.

Zemlja slikara, kako je davno nazvana Crna Gora, nema ni približno literature koja se bavi likovnom umjetnošću pa je zato za svaku pohvalu pothvat izdavača da objelodani ovaj sadržaj.

A njezin autor približio nam je svojom širokom kulturom i estetskim kriterijima suvremenu crnogorsku umjetnost te svoju svestranost, upućenost i erudiciju pokazao i u nizu drugih umjetničkih tema. Zato stoji konstatacija recenzenta Bošnjaka "da će se ova knjiga o umjetnosti dugo čitati kao izvor autentičnih svjedočanstava".

*ANTONIO ŠKANATA I IVAN PERČIN USPJEŠNI U JOŠ JEDNOME
PLANINARSKOM POHODU*

Iz Boke na vrh Anda - Aconcagua (6.960 m.n.v.)

Aconcagua (6.960 m.n.v.) nosi nekoliko prefiksa naj jer je - najveći vrh planinskoga lanca Anda, najveći vrh Južne i Sjeverne Amerike, najveći vrh južne hemisfere, najveći vrh planinskoga masiva izvan masiva Himalaja, a gledati na čitav kontinent s njegove najviše točke je zaista jedinstven osjećaj

Šestočlana ekspedicija

Piše:

Miro Marušić

Zbog zdravstvenih problema morao sam odustati od uspona na vrh Aconcagua (6.960 m.n.v.), ostao sam u baznom kampu koji je bio na 4.500 metara. Nakon rastanka na toj visini s Tonijem nismo tri dana mogli komunicirati tako da sam kasnije preko radioveze doznao da je Toni uspio. Informacija je malo kasnila jer je bilo nevjerojatno i nije se moglo kontaktirati iz malog mjesta Penientesas koje se nalazi u podnožju Anda, bili smo odsječeni pa da smo Vam vijest o velikom uspjehu poslali iz Santiaga“, rekao je član ekspedicije Ivan Perčin.

„Završni uspon na vrh Aconcagua (6.960 m.n.v.), najveći vrh masiva Anda i Južne Ame-

rike, dogodio se rano ujutro 12. veljače 2014. Krenuli smo oko 3.30 ujutro iz visinskog kampa koji je bio na 6.000 metara nadmorske visine. Trebalo je svladati oko 960 metara do vrha. Predviđeno vrijeme uspona bilo je osam sati tako da smo na vrhu bili u poslijepodnevnim satima.

Mislim da ne postoje riječi kojima bih mogao dočarati taj jedinstveni trenutak koji je i neponovljiv, sam trenutak kada se nađete na vrhu nekog kontinenta, kada postanete svjesni neke fenomenalne ljepote, trenutak ponosa i sreće kada razvijete zastavu kluba, države, grada iz kojeg dolazite“, rekao je Antonio Skanata, planinar PK „Pestingrad“ iz Kotora.

Aconcagua (6.960 m.n.v.) nosi nekoliko prefiksa naj jer je - najveći vrh planinskoga

lanca Anda, najveći vrh Južne i Sjeverne Amerike, najveći vrh južne hemisfere, najveći vrh planinskoga masiva izvan masiva Himalaja, a gledati na čitav kontinent s njegove najviše točke je zaista jedinstven osjećaj, kaže Antonio.

U ekspediciji je bilo šest članova, a sama ekspedicija trajala je dvadeset dva dana, od toga su naši junaci iz Boke u planini proveli šesnaest dana.

„Na tim visinama potrebno je osigurati pitku vodu zbog moguće dehidracije. Da bismo dobili vodu morali smo otopiti led, a taj proces traje malo duže tako da su pripreme za sam polazak malo potrajale...

Nakon dobre aklimatizacije čekali smo najpovoljniji trenutak za izlazak na najviši vrh. Mi smo imali stabilne vremenske uvjete, međutim nakon našeg povratka u visinski

Škanata na vrhu

kamp vrijeme se promijenilo, nastala je velika mećava, oluja pa su ekspedicije morale čekati nekoliko dana da nevjere prođe.

Moram priznati da je ovaj uspon bio do sada psihički i

fizički najzahtjevniji“, zaključio je Antonio.

Iako zbog zdravstvenih problema Ivan Perčin nije uspio izaći na sam vrh, vidno zadovoljan kaže: „To je grandiozna i surova planina, ogromno kameno more, kamen, sipar, surova priroda, lednjaci i zaista je kameni stražar, što mu samo ime kaže. Aconcagua je izazov za svakog planinara i predstavlja ulaznicu za nešto drugo i novo, za nešto bolje i dalje, za još veće izazove...

Ušpon na vrh Aconcagua je zahtjevan zbog svojih specifičnih klimatskih i nekih drugih karakteristika i izuzetno je surov. Taj vrh koji ima oko 7.000 metara ima istu zasićenost zraka kisikom, oko 40%, dakle zrak je jako razrijeđen, kao neki vrhovi na Himalajama koji imaju 8.000 m.n.v. i zato predstavlja ulaznicu i na neki način i pripremu za veće vrhove, kako bismo organizam pripremili za te uvjete.

Sve ovo su divne stvari jer mi dolazimo s mora, mi smo iz kraja ribara, pomoraca,

kapetana, zanatlija, ljudi su bili usmjereni na neke druge sportske aktivnosti. Mi smo jednostavno otvorili jednu novu stranicu nekih novih sportskih disciplina, otvorili smo visoko gorski alpinizam, to je zaista nešto neobično za primorsku sredinu, otvorili smo ga na jedan uspješan način i nadam se da će zaživjeti kod ljudi koji će krenuti našim koracima“, zaključio je Antonio Škanata.

Planinari Škanata i Perčin planiraju nakon ljeta prirediti novu izložbu fotografija s Anda, jednoga dalekog i neobičnog svijeta, kako bi svojim sugrađanima približili novu destinaciju, kulturu, ljude, prirodu, pružili dio doživljaja.

Na pitanje spremaju li knjigu o usponu, moji sugovornici kažu kako imaju puno materijala iako se sve dogodilo neplanirano, sve je poteklo iz entuzijazma, bez velikih priprema, a očekuju još puno lijepih stvari...

A povijest bilježi...

Aconcagua (6.960 m.n.m.) je najviši vrh južne i zapadne hemisfere. Nalazi se u planinskom vijencu Anda u Argentini, u blizini granice s Čileom. Pri usponu na ovaj vrh potrebno je svladati visinsku razliku od 4.200 metara od podnožja do vrha. Najveći problem je velika visinska razlika između kampova i vremenski uvjeti. Utjecaj oceana na klimu je velik pa su promjene vremenskih prilika na planini česte i nepredvidive.

Aconcagua ima dosta suhu i hladnu klimu, s izraženim vjetrovima. Nije neuobičajeno da se temperature spuste ispod -40°C i da vjetrovi pušu brzinama većim od 200 km/h. Normalne temperature na završnom usponu su od -20°C do -30°C .

Svake sezone dolazi velik broj planinara iz cijeloga svijeta s ciljem uspona na njezin najviši vrh. Svake sezone se događaju smrtni ishodi zbog smrzavanja na jako dugim traverzama i padinama planine.

Okoliš planine je dio zaštićenoga prirodnog krajolika, okružuju je doline Valle de las Vacas i Valle de los Horcones Inferior. Oko planine se pruža više ledenjaka.

Ime Aconcagua dolazi od domorodačkih riječi Aconca-Hue, što označava kamenog stražara.

Planinari Antonio Škanata i Ivan Perčin popeli su se na najviši vrh Afrike, Kilimandžaro (5.895 m.n.v.) 8. listopada 2010. godine, na jedan od himalajskih vrhova Island Peak (6.189 m.n.v.) 2. svibnja 2013. godine, a na najviši vrh Južne Amerike, Aconcagua (6.960 m.n.m.) 12. veljače 2014. godine.

Škanata i Perčin izabrani su za sportaše godine grada Kotora 2013. godine.

IPA Program prekogranične saradnje
Bosna i Hercegovina - Crna Gora

Piše:
Mirko Vičević

Krajem listopada 2013. godine na zimskom bazenu „Nikša Bućin“ u Kotoru održan je završni turnir IPA projekta Bosna Hercegovina – Crna Gora pod nazivom „Socijalna integracija i solidarnost kroz vodene sportove“. Implementator ovog projekta bilo je Hrvatsko građansko društvo Crne Gore, a partner Vaterpolo akademija Cattaro i sportske sekcije OŠ „Crnići“ iz Stolca i OŠ „Miroslav Džaja“ iz Kupresa.

Sudionici završnoga turnira bili su predstavnici BiH - sportske sekcije osnovnih škola iz Stolca i Kupresa, gosti iz Herceg Novog - ekipa Vaterpolo kluba Jadran te predstavnik Crne Gore u ovom IPA projektu – domaćin Vaterpolo akademija Cattaro.

Ovaj sportski događaj započeo je u subotu 26. listopada dolaskom gostiju iz Stolca i

Kupresa u Kotor. Nakon što su se smjestili i kratko odmorili, gosti su sa službenim vodičem i volonterima uključeni

USPJEŠNO ZAVRŠEN IPA PROJEKT ČIJI JE IMPLEMENTATOR HRVATSKO GRAĐANSKO DRUŠTVO CRNE GORE, A PARTNERI VATERPOLO AKADEMIJA CATTARO I OSNOVNE ŠKOLE IZ STOLCA I KUPRESA

Socijalna integracija i solidarnost kroz vodene sportove

S punim pravom možemo reći da je budućnost osigurana te da će se veliki broj sudionika sigurno nastaviti baviti sportom i živjeti zdravim načinom baveći se vodenim sportovima.

nim u projekt, T. Schubertom i Nenadom Vukanićem, obišli Stari grad i kulturne znamenitosti Kotora, čijim su ljepotama bili oduševljeni.

U prostorijama VA Cattaro sudionici su se upoznali s aktivnostima provedenim tijekom deset mjeseci trajanja projekta te važnošću vodenih sportova za pravilan i zdrav razvoj djece, kako u fizičkom

smislu, tako i u socijalnoj integraciji. Uslijedilo je upoznavanje s prisutnim članovima uprave VA Cattaro na čelu s predsjednikom kluba Antunom Miloševićem te razmjena darova, među kojima je i vaterpolo oprema za sve sudionike. Zatim je upriličen i susret s vatpolistom Željkom Dončićem, osvajačem zlatne medalje

na juniorskom prvenstvu Europe 2008. godine.

Fotografiranje i neizbježni autogrami uslijedili su prije demonstracije u vodi koju su izveli polaznici iz Kotora 2003. – 2005. godište.

Nakon radnog dijela upriličena je zajednička sportska večera na kojoj su uz poštovane goste i suce bili i članovi UO HGD Kotor, kao implementatori projekta.

Drugog dana finalnog turnira, 27. listopada, u Kotor su pristigli gosti iz hercegnovskog Jadrana. Oni su s domaćinom VA Cattaro odigrali službenu utakmicu, nakon čega su svi ostali sudionici, koji su pro-

matrali utakmicu, dobili priliku da podijeljeni u šest ekipa prema starosnoj dobi i vještini, pokažu u bazenu što su naučili u proteklih deset mjeseci. Uistinu je to bio praznik za oči: pun bazen dječaka i djevojčica koji sa svojim trenerima pokazuju roditeljima i posjetiteljima znanje koje su stekli za vrijeme trajanja projekta. S punim pravom možemo reći da je budućnost osigurana te da će se veliki broj sudionika sigurno nastaviti baviti sportom i živjeti zdravim načinom baveći se vodenim sportovima.

Nakon napornog vježbanja uslijedilo je čašćenje na platu ispred klupskih prostorija.

Zahvaljujući lijepom vremenu te vještini organizatora iz VA Cattaro, druženje je potrajalo sve do odlaska i ispraćaja gostiju za Herceg Novi i BiH. Službeno je, odlaskom gostiju, završio sportski dio projekta koji je obuhvatio više od 140 djece. Vjerujem da će i sudionicima iz BiH umnogome poslužiti ovo iskustvo.

Moram s ponosom istaknuti da su gosti iskazali oduševljenje završenim projektom i našim domaćinstvom te nam uputili srdačan poziv da ih posjetimo. Nadam se da je ovo tek početak ovakvih i sličnih projekata koje ćemo uspješno realizirati.

20. 2. 2014. Savjet za kulturu Općine Kotor

Novoosnovani Savjet za kulturu Općine Kotor, čiji je predsjednik dr. Toni Sbutega (članovi: Jasminka Grgurević, Stevan Kordić, Dubravka Jovanović i Dušan Vuleković), u palači Bizanti održao je sastanak s predstavnicima kulturnog i javnog života Kotora. U ime HGD CG na sastanku su bili prisutni Dijana Milošević i Tripo Schubert.

Ideja Savjeta je da se animiraju institucije, civilno društvo, mediji, mjesne zajednice, škole kako bi se stvorila kritična masa ljudi i institucija koje bi zajednički pokretali inicijative vezane uz ukupan razvoj Kotora.

Imperativ Kotora je kultura, a sredstva koja se izdvajaju za kulturu ne smiju biti trošak niti kultura po komunističkom receptu treba biti nadgradnja, nego temelj, a politika i ekonomija trebaju biti nadgradnja tome temelju, naglasio je Sbutega.

Kultura je dio svakog razvoja, pa i ekonomskog, i zato treba široj društvenoj javnosti, a posebno gospodarstvenicima u Kotoru, objasniti da je to grana na kojoj svi sjedimo i od koje moramo imati koristi, rekao je Sbutega.

Uloga Savjeta je svakako savjetodavna, bez iluzija da će se sva neriješena kotorska pitanja riješiti.

Savjet bi trebao ujedinjavati inicijative, konstruktivne prijedloge i sugestije koji bi zatim bili upućeni na adrese onih koji odlučuju, čulo se na današnjem sastanku.

Izneseni su mnogobrojni problemi kako kulturnih institucija, njihova statusa i dugogodišnjih naslijeđenih muka, počevši od Kulturnog centra kome treba radikalni rez, a čiji strop velike dvorane prijeti urušavanjem, pa sve do nevladinog sektora.

Savjet mora biti osnovni pokretač tema, prije svega vezanih uz status i razvoj Kotora koji sve više gubi svoj identitet i integritet, a institucije koje se bave zaštitom kulture sve više se centraliziraju pa Kotor ne odlučuje u svoje ime, nego za njega odlučuju drugi, čulo se danas.

Starodrevna Bokeljska mornarica, najstarija te vrste u svijetu, mora dobiti status institucije, a ne nevladine organizacije, rekli su njezini predstavnici.

Također, Savjet mora biti inicijator pokretanja istrage kriminalnih radnji kako bi se utvrdilo što se dogodilo sa zaštićenom zbirkom kanta Marija Lukovića na Prčanju budući da su nasljednici prodali zgradu, a sud koji je bio obavezan upozoriti i nasljednike i kupca da je kuća pod spomeničkom hipotekom to je propustio učiniti.

Na sastanku je rečeno da je u Općini Kotor nevladin sektor dosta zapostavljen iako se preko njega obavlja veliki broj kulturnih manifestacija.

21. 2. 2014. Sastanak redakcije „Bokeškog ljetopisa“

Članovi redakcije: Marija Mihaliček, Zorica Čubrović, Jovica Martinović, Joško Katelan, Dario Musić i Slavko Dabinović, obaviješteni su od glavnog urednika Ljetopisa Tripa Schuberta o prispjelim temama. Konstatirano je da su sve dostavljene teme zanimljive i da ih treba uvrstiti u treći broj Ljetopisa. Ukupno je pristiglo 20 tema iz različitih područja, od autora iz nekoliko gradova Hrvatske, a najveći broj iz Crne Gore odnosno iz Kotora. Nakon obrade svake teme i lektoriranja, angažirat će se provjerena Agencija za dizajn i pripremu za tisak. Ljetopis će se tiskati ovisno o raspoloživim sredstvima.

22. 2. 2014. Amatersko kazalište HGD CG „Petar Tomas“

Kazališna sekcija počela je s radom u prostorijama na zimskom bazenu u Škaljarima, a probe se održavaju srijedom od 17.00h do 18.00h. Trenutni broj upisanih polaznika je petnaestero djece u dobi od 8 do 16 godina. U tijeku je priprema jednosatne predstave koja će biti predstavljena publici krajem 2014. godine. Plan za sljedeća tri mjeseca obuhvaća čitaće probe, podjelu uloga, scenske probe, posjet samostanu sestara služavki Maloga Isusa u Dobroti i upoznavanje s nekadašnjim načinom života i zbirkom starih predmeta, skupljanje materijala za izradu digitalnog zbornika „Boka kotorska u stihovima“ i pripremu recitala. U planu je krajem ožujka i izvedba „Javnog časa“ za roditelje polaznika, članove i prijatelje Hrvatskoga građanskog društva, kao i za sve zainteresirane za rad kazališta.

15.03.2014. Suradnja kazališne sekcije i Centra za kulturu

Članovi amaterskog kazališta HGD CG „Petar Tomas“, 15. ožujka, prisustvovali su „Javnom času“ škole glume redatelja Petra Pejakovića i otvaranju kreativnih radionica pod sloganom

PONESI SEBE u Kulturnom centru “Nikola Đurković” u Kotoru. Članovi kazališne sekcije HGDCG upoznali su se sa novim sadržajima za mlade koje nudi Kulturni centar “Nikola Đurković” kroz 6 kreativnih radionica, kao i sa radom Škole glume.

Cilj djelatnosti Amaterskog kazališta HGD CG “Petar Tomas”, izuzev scenskih nastupa, ogleda se i u suradnji sa drugim kulturnim institucijama i aktivnom učešću u kulturni život grada Kotora. Trenutačno se u kazalištu radi na pripremi muzičko-dramske predstave čija se izvedba može očekivati u prosincu ove godine.

18.03.2014. Sastanak redakcije Hrvatskog Glasnika

Odlučeno je da slijedeći broj Glasnika bude dvobroj- ožujak/travanj zbog Uskršnjih blagdana. Zbog financijskih problema redakcija traži od Upravnog odbora raspravu po pitanju dinamike tiskanja časopisa.

19.03.2014. Sastanak Upravnog odbora HGD CG

Na sastanku je prevladala tema o problemu obezbjeđenja sredstava za redovno tiskanje časopisa „Hrvatski glasnik“. Dogovoreno je intenzivnije kontaktiranje onih Institucija koje bi

trebale financijski podržati ovaj najznačajniji projekt Društva, kao i započeti raspravu na nivou svih Podružnica po pitanju animiranja članstva za pretplatu na Glasnik.

Drugo važno pitanje o kojemu se raspravljalo jeste poduzimanje neophodnih aktivnosti za trajno rješenje prostora za rad Društva. Pored lokanih Institucija, tražiti će se angažiranje i državnih vlasti, kako s crnogorske strane, tako i od hrvatske.

Raspravljalo se i o predstojećim aktivnostima vezanih za usvojen program rada za 2014. godinu.

22.03.2014. Promocija knjige „U potrazi za izgubljenim slikarstvom“

„U potrazi za izgubljenim slikarstvom“ naziv je knjige, autorice Ivane Prijatelj Pavičić iz Splita, koja je promovirana u Galeriji solidarnosti u Kotoru u organizaciji JU Muzeji Kotor, Galerija Solidarnosti i Hrvatskog građanskog društva Crne Gore- Kotor. O knjizi su govorili mr. Marija Mihaliček, Jasminka Grgurević, i autorica Ivana Prijatelj Pavičić.

Ova Knjiga je zbir znanstvenih oglada posvećenih analizi različitih aspekta umjetničkog opusa kotorsko-dubrovačkog umjetnika Lovre Dobričevića (1419.-1478.) te razvoju bokeljskog i dubrovačkog slikarstva u razdoblju njegove aktivne umjetničke prisutnosti na likovnoj sceni. Kroz deset većih poglavlja kao deset zaokruženih

priča autorica iščitava Dobričevićev životni put i stvaralaštvo kao mikropovijesnu cjelinu unutar onodobnog regionalnog povijesnog konteksta Boke kotorske i Dubrovačke Republike.

Aplicirali projekte u ožujku i travnju

Na raspisani natječaj Opština Tivat i Kotor za raspodjelu sredstava za NVO, HGD CG je apliciralo projekte: „Kulturne manifestacije“ i časopis „Hrvatski glasnik“. Državni Ured za Hrvate izvan R. Hrvatske je objavio Javni poziv za prijavu posebnih potreba od interesa za Hrvate izvan Republike Hrvatske. HGD CG je apliciralo jedan od svojih najznačajnijih projekata.

Na raspisani natječaj Fonda za zaštitu i ostvarenje manjinskih prava aplicirana su dva projekta.

26. 3. 2014. Postavljanje spomen-obilježja sv. Leopoldu Mandiću

HGD CG pokrenuo je krajem 2012. godine inicijativu u Općini Herceg Novi za postavljanje spomen-obilježja na rodnoj kući sv. Leopolda Bogdana Mandića. U međuvremenu je usuglašen tekst s Ministarstvom kulture Crne Gore i dobivena suglasnost Regionalnoga Zavoda za zaštitu spomenika kulture. Inicijativa je prihvaćena od relevantnih službi Općine Herceg Novi, kao i od predsjednika Općine, gospodina Dejana Mandića, konstatirano je na sastanku kod predsjednika Mandića, na kojemu su bili prisut-

ni Sanja Crnić, predsjednica Podružnice HGD CG - Herceg Novi i Tripo Schubert iz središnjice HGD CG - Kotor.

Dogovoreno je da se na Skupštinskom zasjedanju u travnju donese odluka o tome i da se sve pripremi za otvorenje spomen-obilježja na dan rođenja sveca 12. svibnja.

28. 3. 2014. Podaci za delegaciju EU-a u Crnoj Gori

Od delegacije EU-a u Crnoj Gori traži se da daju svoj doprinos Izvještaju o napretku Crne Gore za razdoblje od 1. rujna 2013. do svibnja 2014. Zamoljeni smo da iz svoje domene - ljudska i manjinska prava, damo viđenje o novim potezima Vlade i Skupštine prema manjinskim zajednicama u izvještajnom razdoblju te nas pozivaju da budemo prisutni na sastanku s delegacijom u prostorijama Info centra EU-a u Podgorici, koji će se održati 4. travnja.

29. 3. 2014. Misija ekumenizma - jedinstvo različitosti

Na poziv Društva dansko-crnogorskog prijateljstva iz grada Hilleroda dogovoreno je gostovanje mandolinskog orkestra HGD CG „Tripo Tomas“ i dječjeg zbora muzičke škole „Vida Matijan“ krajem rujna, uz održavanje triju koncerata. Organizatori ovog projekta su HGD CG, Muzička škola i Društvo crnogorsko-danskog prijateljstva. Na sastanku s roditeljima djece koja su odabrana u sastav zbora i orkestra, prezentiran je program puta i boravka u Danskoj, a roditelji su obaviješteni i o planiranim sredstvima koja treba osigurati za realizaciju ovoga značajnog i korisnog projekta. Voditelji zbora i orkestra pripremili su program koncerata na kojima će biti izvedena i muzička djela kotorskih skladatelja: Tomasa, Brkanovića, Homena, Matjana, Gregovića.

Ovaj projekt nazvan je „Misija ekumenizma“ jer su djeca različitih vjera, a predstavljaju se stanovnicima grada Hilleroda u kojemu je dominantna protestantska vjera.

31. 3. 2014. Sastanak Podružnice HGD CG - Podgorica

Razgovaralo se o programu rada u 2014. godini, o promociji Monografije HGD CG u organizaciji Podružnice, o organiziranju godišnje Skupštine Društva u Podgorici, o kandidiranju projekata i o statutarnim pitanjima. Na sastanku su bili prisutni Mirko Vičević, predsjednik Društva i Danijela Vulović, tajnica.

03.04. 2014. Sastanak Upravnog odbora Podružnice Herceg Novi

Sastanku su prisustvovali svi članovi Upravnog odbora, a raspravljali su o planu rada za 2014. godinu, o distribuciji i pretplati na časopis „Hrvatski glasnik“, o reanimiranju članstva u Herceg Novom, u kojemu je na posljednjem popisu registrirano preko 600 Hrvata i o plaćanju članarine.

Predsjednica Podružnice Sanja Crnić je članove obavijestila o aktivnostima između dvije sjednice, od kojih je najvažnije pitanje postavljanja spomen obilježja sv. Leopoldu Bogdanu Mandiću na njegovoj rodnoj kući i održanom sastanku kod gradonačelnika Dejana Mandića. Također ih je informirala o pokretanju novog serijala u časopisu pod nazivom „Poznati Hrvati u Herceg Novom“, kojega ona priprema, te ih je pozvala na suradnju.

Objava biračima

Temeljem Odluke o raspisivanju izbora za članove u Europski parlament iz Republike Hrvatske obavješćujemo da će se izboru Veleposlanstvu Republike Hrvatske u Podgorici i Generalnom konzulatu u Kotoru održati 25. svibnja 2014.

Radi ostvarivanja biračkog prava birači koji nemaju prebivalište u Republici Hrvatskoj, dužni su podnijeti zahtjev za aktivnu registraciju u najbližem diplomatsko-konzularnom predstavništvu Republike Hrvatske – u Veleposlanstvu Republike Hrvatske u Podgorici svakog radnog dana od 9.30 do 13.30, a u Generalnom konzulatu u Kotoru od 9 do 13 sati.

Predsjednik Republike Hrvatske je dana 18. ožujka 2014. godine donio **Odluku o raspisivanju izbora za članove u Europski parlament iz Republike Hrvatske**. Odluka je stupila na snagu danom objave, a objavljena je u „Narodnim novinama”, broj 36/14 od 21. ožujka 2014. godine.

Za dan održavanja izbora određena je **nedjelja, 25. svibnja 2014. godine**.

Temeljem članka 23. Zakona o registru birača („Narodne novine“, broj 144/12), pozivaju se birači da izvrše pregled, dopunu i ispravak podataka upisanih u registar birača. Birači mogu pregledati odnosno **zatražiti dopunu ili ispravak podataka** upisanih u registar birača u službi za opću upravu ureda državne uprave u županiji i Gradskom uredu za opću upravu Grada

Zagreba, prema mjestu svog prebivališta, svakim radnim danom u radno vrijeme ureda, a u subotu 10. svibnja 2014. godine u vremenu od 8,00 do 14.00 sati. Detaljnije obavijesti bit će objavljene na internetskim stranicama nadležnih ureda. Zahtjevi za dopunu ili ispravak podataka u registru birača mogu se podnositi **zaključno do srijede, 14. svibnja 2014. godine**.

Na internetskoj stranici Ministarstva uprave www.uprava.hr omogućen je uvid u registar birača putem OIB-a ili MBG-a građana i prezimena te su dostupni podaci o nadležnim uredima i osobama ovlaštenim za vođenje registra birača. Također, u nadležnim uredima biračima će do 14. svibnja 2014. godine biti omogućen uvid u podatke o svim biračima upisanim u registar birača

koji se odnose na osobno ime i adresu birača pojedinog grada ili općine.

Podsjećamo birače da je uvjet za ostvarivanje prava glasovanja na izborima za članove u Europski parlament iz Republike Hrvatske:

1. VAŽEĆA OSOBNA ISKAZNICA - za birače koji imaju prebivalište u Republici Hrvatskoj

Samo birači koji imaju prebivalište u Republici Hrvatskoj i važeće osobne iskaznice ulaze u popis birača odnosno nalazit će se na izvacima iz popisa birača koji će biti dostavljeni na biračka mjesta. Na izborima za članove u Europski parlament iz Republike Hrvatske, biračima je omogućeno glasovanje izvan mjesta prebivališta. Stoga, birači koji imaju prebivalište u Republici Hrvatskoj i važeću osobnu iskaznicu,

a žele glasovati izvan mjesta svog prebivališta, zatražit će:

a) PRIVREMENI UPIS u registar birača izvan mjesta prebivališta **ako žele glasovati u Republici Hrvatskoj**

Birači se mogu privremeno upisati u registar birača u gradu ili općini gdje će se zateći na dan održavanja izbora. Zahtjev za privremeni upis izvan mjesta prebivališta može se podnijeti nadležnom uredu, neovisno o mjestu upisa u registar birača.

b) PRETHODNU REGISTRACIJU ako žele glasovati u inozemstvu

Birači se radi prethodne registracije trebaju obratiti sa zahtjevom nadležnom diplomatsko-konzulatom predstavništvu Republike Hrvatske ili nadležnom uredu u Republici Hrvatskoj.

IZNIMNO biračima s prebivalištem u Republici Hrvatskoj koji će glasovati u Republici Hrvatskoj ili u inozemstvu izdat će se

- POTVRDA ZA GLASOVANJE IZVAN MJESTA PREBIVALIŠTA

Birači s prebivalištem u Republici Hrvatskoj koji nisu sigurni gdje će boraviti na dan održavanja izbora, mogu od nadležnog ureda u kojem su upisani u registar birača zatražiti potvrdu za glasovanje izvan mjesta prebivališta, temeljem koje će moći glasovati na bilo kojem biračkom mjestu u Republici Hrvatskoj ili inozemstvu.

2. AKTIVNA REGISTRACIJA - za birače koji nemaju prebivalište u Republici Hrvatskoj, a glasovat će u inozemstvu ili u Republici Hrvatskoj

Zahtjev za aktivnu registraciju birači podnose u najbližem diplomatsko-konzularnom predstavništvu Republike Hrvatske u inozemstvu odnosno nadležnom

uredu u Republici Hrvatskoj, ako će na dan održavanja izbora boraviti u Republici Hrvatskoj.

3. UPIS U REGISTAR BIRAČA - za birače državljanke drugih država članice Europske unije koji imaju prebivalište ili privremeni boravak u Republici Hrvatskoj, a žele ostvariti svoje biračko pravo u Republici Hrvatskoj

Državljanin druge države članice Europske unije koji ima prijavljeno prebivalište ili privremeni boravak u Republici Hrvatskoj prema Zakonu o strancima, može ostvariti svoje biračko pravo u Republici Hrvatskoj, ako nadležnom uredu prema mjestu prebivališta ili boravišta u Republici Hrvatskoj, podnese zahtjev za upis u registar birača **najkasnije 30 dana prije dana izbora odnosno do 24. travnja 2014. godine. Svi birači upisani u registar birača, mogu zahtjev za privremeni upis, aktivnu registraciju, prethodnu registraciju i izdavanje potvrde za glasovanje izvan mjesta prebivališta, podnijeti**

zaključno do srijede 14. svibnja 2014. godine.

Nadležni uredi u Republici Hrvatskoj će na dan 14. svibnja 2014. godine raditi sa strankama **do 16,00** sati radi zaprimanja zahtjeva za privremeni upis, aktivnu registraciju, prethodnu registraciju i izdavanje potvrde za glasovanje izvan mjesta prebivališta.

Birači koji prilikom dolaska na biračko mjesto, utvrde da nisu upisani u izvatke iz popisa birača, mogu **na dan održavanja izbora** dobiti **POTVRDU ZA GLASOVANJE** (npr. osobe koje nemaju važeće osobne iskaznice). Potvrde izdaju nadležni uredi u Republici Hrvatskoj prema mjestu prebivališta birača odnosno diplomatsko-konzulama predstavništva u inozemstvu, za birače koji nemaju prebivalište u Republici Hrvatskoj.

Državljanima drugih država članice Europske unije koji nisu do 24. travnja 2014. godine podnijeli zahtjev za upis u registar birača, ne može se izdati potvrda za glasovanje.

Vrijedan dar Hrvatskoj knjižnici

Tripko Mrković sa Seljanova Hrvatskoj knjižnici "Ljudevit Gaj" u Donjoj Lastvi darovao je vrijednu zbirku knjiga i priručnika. Donacija obuhvaća izdanja iz svjetske i dječje književnosti, nekoliko biografija i monografija te djela iz popularne publicistike poput kuhara i geografskog atlasa. Gospodinu Mrkoviću u ime HNV-a i Knjižnice na ovoj humanoj gesti zahvalio je predsjednik Vijeća Zvonimir Deković.

Najava prezentacije časopisa „Nova misao“

Proteklih dana Hrvatsko nacionalno vijeće posjetili su Željko Rutović, pomoćnik crnogorskoga ministra kulture za medije i direktor Direktorijata za medije pri Ministarstvu kulture Crne Gore i Mirko Sebić, glavni urednik respektabilnoga vojvođanskog časopisa za kulturu „Nova misao“.

Povod razgovora s predsjednikom HNV-a, Zvonimirom Dekovićem, ideja je o predstavljanju spomenutog časopisa i ekstenziviranje samoga sadržaja časopisa temama relevantnim za kulturnu suradnju Vojvodine i Boke kotorske, odnosno Crne Gore.

Prezentacija časopisa za suvremenu kulturu Vojvodine „Nova misao“ nije svedena na puko prepričavanje sadržaja, već na multimedijску prezentaciju, reprodukciju naslovnica i diskusiju, a održat će se u Tivtu, 29. travnja, u Centru za kulturu Tivat. Tom prilikom predstaviti će se i „Hrvatski glasnik“, glasilo Hrvata Crne Gore.

Večer će biti održana pod sloganom „Granice identiteta/ identitet granice“, koji predstavlja dio širega tematskog korpusa „Naša mjesta - geografija sjećanja i zaborava“, temeljenog na identitetskom i sadržajnom ukrštanju, preplitanju i „otvaranju“ kulturnih točaka koje imaju „problem“ granice i identiteta, u ovom slučaju Vojvodine i Boke, odnosno Crnogorskog primorja.

Na tribini će, uz gospodu Sebića i Rutovića, sudjelovati i urednici „Hrvatskoga glasnika“.

Mirko Sebić (1962.) urednik je, novinar, kritički pisac i esejist. Bavi se filozofijom medija, studijama kulture i so-

cijalnom kritikom. Od 1988. godine uređivao je više časopisa i specijaliziranih revija. Objavio je više od 400 tekstova različitih žanrova u mnogobrojnim publikacijama u Srbiji i regiji. Autor je više znanstvenih radova iz područja filozofije medija, a sudjelovao je i na međunarodnim skupovima o medijskim temama. Glavni je i odgovorni urednik časopisa za suvremenu kulturu Vojvodine „Nova misao“. Godine 2007. objavio je knjigu eseja „Hotel Pannonija“.

Željko Rutović bavi se publicističkim radom u području teorije i kulture medija. Radovi su mu objavljeni u časopisima „Matica“, „Sociološka luča“, „ARS“, „Medijski dijalozi“, „Medijska politika“ i „LINK“ (Novi Sad). Nekoliko puta bio je i recenzent medijskih publikacija. Objavio je tri knjige: „Estetika dijaloga“, „Note populizma“ i „Tolerancija i arogancija“. Doktorand je socioloških znanosti.

Ulazak u NATO golem korak prema članstvu u EU

Ulazak u NATO golem je korak prema članstvu u Europskoj uniji, smatra predsjednik Hrvatskoga nacionalnog vijeća Zvonimir Deković, navodeći da ekonomsku situaciju Crne Gore vidi kao trenutnu prepreku ulasku zemlje u Uniju. On je ocijenio kako Crna Gora treba prihvatiti činjenicu da su od 28 država koje su u EU, njih 22 i članice NATO-a. “Sigurni smo da ta brojka treba prevagnuti na stranu opredjeljenja Crne Gore da postane dijelom evropske dominantne većine”, rekao je Deković agenciji MINA. U Hrvatskome nacionalnom vijeću, dodao je Deković, ne sumnjaju da je za Crnu Goru neupitan ulazak u EU. “Trenutnu manu za ulazak Crne Gore u NATO savez smatramo njenu ekonomsku situaciju”, rekao je Deković. On smatra da ulazak u takav kolektivan vid zaštite sigurno podrazumijeva i neke dodatne izdatke za već prenapregnuti ekonomski sustav Crne Gore. “Ali, s druge strane, imajući u vidu da Crna Gora s ovakvim ekonomskim potencijalom ne može sama graditi svoju ratnu mornaricu i vazduhoplovstvo, ulaskom u NATO riješila bi i to pitanje”, naveo je Deković. On je rekao da se Hrvatsko nacionalno vijeće želi aktivno uključiti u animiranje svojih članova za članstvo u NATO-u, bilo glasovanjem na referendumu ili odlukom u Skupštini Crne Gore.

“Preko ministrice u Vladi, koja je i članica Savjeta, aktivno lobiramo u Vladi, a preko Vijeća i u svim ostalim hrvatskim NVO-ima i političkoj stranci Hrvata u Crnoj Gori”, rekao je Deković. On smatra da su pripadnici hrvat-

skoga naroda u Crnoj Gori generalno dovoljno upoznati s NATO-om, posebice jer su pratili pristupanje Hrvatske tom savezu. Deković je ocijenio da bi to iskustvo trebalo ugraditi u potporu članstvu Crne Gore. Upitan smatra li da bi građani na referendumu trebali odlučiti o članstvu u Uniji ili odluku o tome treba donijeti u parlamentu, Deković je rekao da u Hrvatskome nacionalnom vijeću smatraju da je, ako je Crna Gora čvrsto opredijeljena za put eurointegracija, legitimna i jedna i druga opcija. “Prema nama, jednako su legitimni i institut referendumu, kao i opcija da odluku donese parlament kao najviše zakonodavno i predstavničko tijelo jedne države”, rekao je on. Deković je također rekao da je zadovoljan načinom na koji poslanica Hrvatske građanske inicijative u parlamentu zastupa interese hrvatskoga naroda i

lobira po pitanju pristupanja NATO-u. “U hrvatskoj zajednici ovo pitanje po važnosti doživljavamo skoro kao ono referendumsko 2006. i uvjereni smo da će hrvatska zajednica aklamacijom pomoći Crnoj Gori, u slučaju da bude raspisan referendum o ovom pitanju, ali i ako o njemu bude odlučivala Skupština Crne Gore”, naveo je on. Deković je poručio da pitanje ulaska Crne Gore u NATO predstavlja rješavanje pitanja sigurnosti. “Ali, imajući u vidu da je ulazak u NATO pretkorak pristupanju EU koja se brine, između ostalog, i za manjinska prava naroda u državama članicama, na temelju toga logičnim slijedom zaključujemo da će ulaskom u evrointegracije i manjinska prava biti zagarantovana na evropskom nivou”, zaključio je Deković.

Agencija MINA

Posjet izaslanstva Hrvata iz Crne Gore Rijeci i Primorsko-goranskoj županiji

Dana 21. veljače u prostorijama Matice umirovljenika Hrvatske u Rijeci održan je Okrugli stol na temu „Položaj Hrvata u Boki kotorskoj“ na kojem su sudjelovali: ministrica u Vladi Crne Gore Marija Vučinović, predsjednik Hrvatskoga nacionalnog vijeća Crne Gore Zvonimir Deković te prof. Đuro Vidmarović, vrsni poznavatelj povijesti ovdašnjih Hrvata. Zvonimir Deković jedan je dio svoga izlaganja posvetio razjašnjenju prilika u NVO sektoru u Crnoj Gori, dok je veći dio usmjerio na prezentiranje djelovanja hrvatske zajednice kroz njezinu kulturu i tradiciju. Ministrica Vučinović osvrnula se na politički status Hrvata u Crnoj Gori, a profesor Vidmarović se, vidno nadahnuto kao i inače, posvetio predavljanju povijesne baštine bokeljskih Hrvata koja je detaljnije opisana u njegovim knjigama „Hrvati Boke kotorske kroz povijest - Sjećanja i zaborav“ i „Prilog povijesti Hrvata Gornje i Donje Lastve“, u izdanju HKZ - Dux Croatia. Nakon prezentacije, koja je ocijenjena kao uspješna, uslijedila je konstruktivna rasprava o daljnjem poboljšanju položaja Hrvata u Boki i Crnoj Gori. Okruglom stolu nazočio je i voditelj riječke podružnice Hrvatske matice iseljenika Dejan Miculinić.

Sljedećega dana, 22. veljače, u riječkome Grand Hotelu „Bonavia“ s početkom u 19 sati upriličena je „Bokeljska noć“. Bal Bokelja, kako ga se često od milja zna zvati, okupio je u Rijeci drugu godinu zaredom poznata bokeljska prezimena koja žive u Istri i na Kvarneru: Grgurević, Brguljan, Janović, Maslovar, Sindik, Krstović, Brajak, Brajnović, Tripović,

Posjet Županu

Susret s delegacijom Crnogoraca u Rijeci

koji su se, kao i predstavnici iz matične Boke, osjećali ponosno plešući tradicionalno Bokeljsko kolo pod barjakom s likom svetoga Tripuna. Iako je ovo tek druga godina kako plešu u ovome sastavu, na podiju su djelovali vrlo skladno. Ovom prilikom moramo posebno istaknuti djelovanje predsjednika riječke podružnice Hrvatske bratovštine Bokeljske mornarice 809, Tomislava Brguljana, čijim se trudom i zalaganjem održala ova večer, kao i cjelokupni program obilježavanja Tripundanskih dana u Rijeci. Mnogobrojne uzvanike do ranojutarnjih sati zabavljao je sastav „Veliki s malima“.

U ponedjeljak, 24. veljače, ministricu u Vladi Crne Gore i predsjednicu HGI-ja Mariju Vučinović, predsjednika HNV-a Zvonimira Dekovića, u pratnji voditelja riječke podružnice Hrvatske matice iseljenika Dejana Miculinića i predsjednika riječke podružnice Hrvatske bratovštine Bokeljske mornarice Tomislava Brguljana, primila je delegacija Primorsko-goranske županije i Grada Rijeke u sastavu: župan Zlatko Komadina, zamjenica župana Marina Medarić i zamjenik gradonačelnika Grada Rijeke Marko Filipović. Razgovaralo se o položaju hrvatske manjine u Crnoj Gori, a tom prilikom župan Komadina naglasio je kako

manjine moraju biti „most između dviju država“ te kako mu je drago da je Crna Gora prepoznala važnost hrvatske manjine. Ministrica Vučinović razjasnila je da su se Hrvati politički organizirali jer su bili mišljenja da samo uz djelovanje kulturnih društava ne mogu primjereno zastupati svoje interese. Rezultat političkih napora je i uvrštenje Hrvata kao manjinskog, ali konstitutivnog naroda, u preambulu crnogorskoga ustava, kao i činjenica da je hrvatski jezik jedan od službenih jezika u Crnoj Gori. Predsjednik HNV-a napomenuo je da su crnogorski Hrvati prvi formirali svoje nacionalno vijeće te da su prepoznatljivi na društvenoj i kulturnoj sceni Boke i Crne Gore. Bilo je riječi i o suradnji i konkretnim projektima. Dogovoreno je da će Županija i Grad Rijeka u suradnji s riječkom podružnicom Bratovštine pomoći u tiskanju hrvatskoga izdanja knjige „Hrvati Boke kotorske kroz povijest“.

U prostorijama Županije nakon toga izaslanstvo Hrvata iz Crne Gore susrelo se s predstavnicima „Zajednice Crnogoraca Rijeka“ te su razmijenili mišljenja i iskustva u vezi s daljnjim

Posjet Gradonačelniku Novog Vinodolskog

poboljšanjem položaja ovih manjina u susjednim državama. Sastali su se i s Ljubom Radovićem, predsjednikom Savjeta evropske dijaspore Crne Gore.

Zadnjega dana posjeta Rijeci i Primorsko-goranskoj županiji delegacija iz Boke boravila je u posjetu Novome Vinodolskom, a tom prigodom ugostio ih je gradonačelnik Oleg Butković sa suradnicima. Pročelnica Gradskega ureda za kulturu vrlo je zainteresirana za zajedničku izradu IPA projekata i apliciranje za fondove EU-a. Budući da su

učenici Hrvatske škole iz Crne Gore, pod vodstvom profesorice Šarčević, prošle godine boravili u posjetu Novome Vinodolskom, a tamošnje klape već su imale priliku nastupiti u Boki, vrlo brzo i uspješno su dogovorene daljnje prilike za posjete i suradnju. Prvo ugovoreno gostovanje je nastup Folklorinoga ansambla HNV-a na Mediteranskim folklorinim susretima u rujnu u Poreču na poziv Ante Cukrova, organizatora te priredbe.

Susret biskupa s članovima odbora za vjeru i povijest HNV-a

Na poziv kotorskoga biskupa mons. Ilije Janjića održan je prvi sastanak Odbora za vjeru i povijest Hrvatskoga nacionalnog vijeća. Susretu je nazočio kancelar Kotorske biskupije, don Pavao Medač, župnik crkve sv. Eustahija iz Dobrote. Članovi Odbora predložili su na sastanku biskupu Janjiću statutarne ovlasti Vijeća, a u nastavku razgovora su, prilikom razmjene mišljenja i dosadašnjih iskustava, postigli potpuno suglasje te dobili blagoslov od biskupa da, kako Odbor, tako i Vijeće, nadalje nastavi djelovanje u istome smjeru.

Večer s Lukom Paljetkom u Podgorici

Ljubitelji književnosti 20. ožujka imali su jedinstvenu priliku uživati u nesvakidašnje ugodnoj i inspirativnoj književnoj večeri s poznatim književnikom, prevoditeljem i sjajnim govornikom i eruditom, Lukom Paljetkom, u podgoričkoj Narodnoj biblioteci „Radosav Ljumović“, organiziranoj u povodu obilježavanja 21. ožujka, Svjetskoga dana pjesništva.

Medijator večeri, Nebojša Knežević, tematski razgovor podijelio je na nekoliko segmenata kako bi publici što bolje dočarao široki tematski, metrički i žanrovski dijapazon stvaralaštva, kao i prevodilaštva, gospara Paljetka. Fokus razgovora bio je usmjeren na „krugovaše“, ljubavnu liriku, angažiranu liriku, metriku, prevoditeljsku aktivnost, dječju književnost, odrastanje, Dubrovnik, Veneciju, Cvijetu Zuzorić, autorova oca kojemu je posvetio jednu od svojih pjesama. Kao poseban kuriozitet književnik je istaknuo da je njegov otac, koji je bio parketar, postavio parkete u svim hotelima u Crnoj Gori toga doba te da se i na taj način osjeća blizak ovom području. Na zanimljiv način osvrnuo se na svoje stvaralaštvo rekavši da „ne piše pjesme nigdje, već tu gdje ga stignu“ te da pjesništvu, kao i ljubavi, moramo izaći ususret na pola puta, kao i da prilikom stvaranja treba znati „smiriti tu divlju i pitomu zvijer“. Teško je dočarati i prenijeti s kolikim nepodijeljenim žarom i oduševljenjem Luko Paljetak govori o pjesništvu i prevodilaštvu, za koje ističe da je puno bitnije odlično poznavati vlastiti jezik jer da se prijevozom djela stranoga autora zapravo obogaćuje domaća književnost te da na tom tragu i u tom smislu ima i vo-

ajerizma i zavirivanja u tuđu intimu i sobu.

Mnogi njegovi stihovi su uglazbljeni te su postali nezaobilazan dio dubrovačke i hrvatske glazbene kulture. Suvišno je govoriti o značaju njegove zbirke pjesama za djecu „Miševi i mačke naglavačke“, koja je doživjela petnaestak izdanja i uz koje su stasale mnoge generacije. I sam autor pokazao se kao vrstan interpret svojih stihova.

U glazbenome dijelu programa nastupile su Teodora Kaličanin i Vukica Rašović, učenice Škole za muzičke talente „Andre Navara“ iz Podgorice. Ova književna večer održala se pod pokroviteljstvom Narodne biblioteke „Radosav Ljumović“, a aktivno su se uključili i HNV i HKZ Dux Croatorum, kao i rukovoditelj izdavačke djelatnosti Pobjede, Vlatko Simunović, koji je učenicima Hrvatske škole darovao knjige.

Stihove Luke Paljetka nadahnuto je govorio, a i zapjevao, dramski umjetnik Danilo Čelebić.

Oni koji nisu imali čast i privilegij da čuju i upiju pokoju životnu mudrost autora stihova dobro poznate pje-

sme „U svakom slučaju te volim“ u svakom slučaju su na gubitku.

Akademik Luko Paljetak autor je mnogobrojnih zbirki pjesama, knjiga za djecu, znanstvenih studija, članka, eseja i antologija. Rodio se i odrastao u Dubrovniku, u kojem živi i radi. Studirao je na Filozofskome fakultetu Sveučilišta u Zadru, gdje je kasnije i radio kao asistent. Bio je redatelj i dramaturg Zadarskog kazališta lutaka te jedan od urednika Zadarske revije.

Doktorirao je na Filozofskome fakultetu u Zagrebu. Vrstan je prevoditelj s engleskog, francuskog i slovenskog jezika, a prevodio je i s makedonskog i ruskog. Između ostalih, preveo je Chaucerove „Canterburyjske priče“, sve sonete Williama Shakespearea, Prešernove sonete, Joyceovog „Uliksa“, poemu lorda Byrona te djela Oscara Wildea i Apollinairea. Stalni je član HAZU-a i Slovenske akademije, te dopisni član Ruske akademije. Član je i mnogobrojnih književnih udruženja u Hrvatskoj i inozemstvu i dobitnik mnogih nagrada i priznanja. Urednik je časopisa „Dubrovnik“ koji izdaje Matica hrvatska - ogranak Dubrovnik.

Radio Dux

Autorsko veče Mladena Lompара

Autorsko veče pjesnika Mladena Lompара održano je 27. ožujka u kotorskoj crkvi Svetog Duha u organizaciji Gradske biblioteke i čitaonice.

„Davno ucrtane stihove on kao da u svakoj knjizi posebno restaurira sa saznanjima da su nekada doživljeni ili da ih tek treba doživjeti, a istovremeno u njegovim se pjesmama oživljavaju ta vremena, dok atmosfera poprima mistični dah nekog neposrednog svjedočanstva, sve se smješta u taj Lomparov osjećaj prošlosti”, rekao je govoreći o stvaralaštvu cetinjskog pjesnika Pavle Goranović. Kako je istaknuo Goranović, Lomparovo literarno podrijetlo treba tražiti u atmosferi sredozemne svjetlosti. „To su one stranice koje recimo ispisuju moderni pjesnici Grčke ili oni s juga Italije”, rekao je Goranović.

„Pjesnik nas ostavlja zapitanima: da li je bjekstvo od iskušenja i pobjeda nad grijehom, uvjeren da se samo iz rijetkih ljubavi rađaju božanska bića. Za Mladena Lompара ljubav je početak znanja pa i kada se radi o drugim vrstama ljubavi - poput prijateljstva ili patriotizma”, rekla je Nela Savković Vukčević i dodala da Lompar osvaja dubinom osjećaja i iskrenošću doživljava. „Uvijek kada gradu Kotoru u pohode dođe Mladen Lompar da ga osvoji istinskom snagom poetskog izraza ponavljam se - da se naš grad počinje vraćati samom sebi - bar postaje onakav kakav bi trebao da bude”, rekao je Obrad Pavlović.

„Za Mladena je već ranije rečeno da je on veliki gošpar od mota i od pera, mag od malo riječi koje čine njegovo veliko djelo. Njegove pjesme od malo riječi, dobro izvagane težine apotekarskom vagonom, a ogromne toplim i nježnim potezima su u skladne cjeline složene. Poput piramide? Ne. Poput Orlovog krša su i Đinovog brda što ka nebu beskrajno teže i primiču mu se. A u moru i jezeru sive i plave na dugovječnost sigurno oslonjene - svoj odraz nalaze, možda od njih neke za trajna su sjećanja opredijeljene”, rekla je Vesna Vičević.

Moderatorica programa bila je Dubravka Jovanić dok je u muzičkome dijelu programa nastupila flautistkinja Dijana Lompar. Autorsko veče pratili su javni i kulturni radnici, kao i predsjednik Skupštine Općine Kotor Nikola Bukilica.

Mladen Lompar rođen je 1944. godine na Cetinju. Diplomirao je na Filološkome fakultetu u Beogradu. Pjesnik je, esejist, likovni kritičar, objavio je preko dvadeset knjiga („Pustinožitelj”, „Karabojno žitije”, „Tajni osvit”, „Noć poslije”, „Uzalud riječ”, „Dnevnik iz boce”, „Prostor izgubljene svjetlosti”, „Dodir za gubilište”, „Kraljica Jakvinta, Opat Dolci i Vrijeme stida”, „Boca lude princeze”, „Tri pisma Darinki i narod jedinstvenog kraja”, „Triptihon iz Nacionalne biblioteke”, „Tiđina četvrtog pečata”, „Noć iz lapidarija”, „Sjena na sceni”, „Vrijeme u kojemu sam prošlost - hronike rastrojstva”). Član je crnogorskog PEN centra, Crnogorskog društva nezavisnih književnika, Matice crnogorske i Dukljanske akademije nauka i umjetnosti.

Radio Kotor

Ekskluzivan resort One&Only Portonovi objavio novu suradnju

Prošle godine najavljeno je kako u Crnu Goru ulazi najluksuznija svjetska franšiza The One&Only koja pod sobom ima nekoliko ekskluzivnih resorta diljem svijeta uključujući Dubai, Mauricijus, Maldive i Južnu Afriku.

Izgradnja The One&Only hotela i turističkog kompleksa u Kumboru na 25 hektara površine počće 1. rujna, a otvaranje je planirano 1. svibnja 2016. godine - najavljeno je iz tvrtke Azmont investments. Planirana je izgradnja malih naselja na samoj obali, zatim velikog kompleksa za organizaciju konferencija i banketa za 1.000 ljudi, korporativnog smještaja... Tu će biti teniski tereni, domaći i međunarodni restorani i barovi, bulevari, plažni i country klub, luksuzne vile s bazenima, a park i botanički vrt bit će obnovljeni i uređeni. Iz Azmonta su ponovili da garantuju očuvanje svih povijesnih spomenika na ovom lokalitetu. Projekat je vrijedan 500 milijuna eura, a nudit će i svjetski poznat Chenot wellness centar, tvorevinu Henrija Chenota, koji će biti prvi centar ovog brenda u regiji.

Stručnjaci tvrde da Chenot wellness nudi jednu od najboljih metoda na svijetu koja kombinira tradicionalnu kinesku medicinu s vrhunskom medicinskom tehnologijom. Cilj tretmana je bolja vitalnost, rješavanje toksina i podizanje energije.

Investitori streme k tome da Crna Gora postane centar zbivanja u ovom dijelu Europe s vrhunskom uslugom koja će zadovoljiti i najzahtjevnije goste. Kompleks će nuditi oko 110 luksuznih apartmana, Henri Chenot wellness centar i marinu za superjahte.

Pusić: Crna Gora zaslužuje pozivnicu za NATO

Hrvatska smatra da bi Crna Gora trebala dobiti pozivnicu za članstvo u NATO-u na predstojećem summitu Saveza u Velikoj Britaniji u rujnu unatoč tome što se ne očekuje da će proširenje biti na dnevnom redu tog sastanka na vrhu, izjavila je sredinom ožujka u Zagrebu prva potpredsjednica vlade i ministrica vanjskih i europskih poslova Vesna Pusić nakon sastanka s crnogorskim ministrom vanjskih poslova i europskih integracija Igorom Lukšićem koji je boravio u radnom posjetu Hrvatskoj.

“Nešto što Hrvatska smatra neobično važnim i za što se aktivno zalaže, bez obzira na to što je barem neformalno dosta proširen stav da na summitu NATO-a u Velikoj Britaniji u rujnu neće biti proširenja, stav je da bi na tom summitu Crna Gora trebala dobiti pozivnicu za članstvo”, rekla je Pusić na tiskovnoj konferenciji.

Lukšić je zahvalio Hrvatskoj na konkretnoj potpori koju joj pruža u približavanju euroatlantskim integracijama.

Pusić i Lukšić razgovarali su također o odnosima u regiji vezano za europski put Crne Gore i njezinu suradnju s Hrvatskom u približavanju EU-u kao i napredovanje ostalih zemalja u regiji prema članstvu u Uniji.

“Mi smo već duboko zagazili u pregovore (s EU-om) i izuzetno nam je korisna suradnja koju ostvarujemo s Hrvatskom u mnogim područjima”, rekao je Lukšić novinarima dodajući da su hrvatska iskustva Crnoj Gori dragocjena.

Na pitanje novinara hoće li Hrvatska kočiti Crnu Goru na putu približavanja članstvu u EU-u zbog pitanja Prevlake, Pusić je odgovorila da “ucjena bilateralnim temama nije i neće biti naš pristup nijednom susjedu pa ni Crnoj Gori”.

“Bilateralne teme rješavat ćemo bilateralno i smatramo da je to interes i jedne i druge strane i da na

taj način imamo veću mogućnost riješiti probleme na obostrano zadovoljstvo”, kazala je.

Pusić i Lukšić razgovarali su i o nizu bilateralnih pitanja, u prvom redu o postizanju dogovora o natječaju za istraživanje i iskorištavanje nafte i plina u Jadranu. Pusić je podsjetila da je Hrvatska završila snimanja podmorja te da su dostupni podaci o rezultatima tog snimanja.

Temeljem toga planira se do sredine godine raspisati natječaj, a s obzirom da u ovom trenutku postoji privremeni režim razgraničenja između Hrvatske i Crne Gore na Jadranu za potrebe raspisivanja koncesije važno je postići dogovor na koji će se to način raditi, pojasnila je ministrica. Po njezinim riječima, postoji više modela i dogovoreno je da stručni timovi počnu prezentirati moguća rješenja kako bi se što prije dogovorili i ostvarili uvjete da se natječaj može raspisati.

Hina

HOMMAGE NJEGOŠU NAJBOLJI KULTURNI PROJEKT U HRVATSKOJ 2013.

Po ocjeni međunarodne asocijacije ARTISTS ON GLOBE najbolji kulturni projekt u Hrvatskoj u 2013. je HOMMAGE NJEGOŠU - kojim je Nacionalna zajednica Crnogoraca Hrvatske s autorom projekta Dimitrijem Popovićem obilježila 200-tu godišnjicu Njegoševog rođenja.

Projekt kojim je **Nacionalna zajednica Crnogoraca Hrvatske** s autorom **Dimitrijem Popovićem** obilježila 200-tu godišnjicu Njegoševog rođenja proglašen je **najboljim kulturnim projektom u Republici Hrvatskoj u 2013.** po ocjeni **međunarodne asocijacije ARTISTS ON GLOBE.**

Projekt je javnosti predstavljen 4. 4. 2013. u Muzeju Mimara:

- 1) izlaganjem **skulpture “U slavu Njegoševe misli”**, koja je kao **poklon autora Dimitrija Popovića i članova Nacionalne zajednice Crnogoraca Hrvatske postavljen na Cetinju (18. 5. 2013.)**

Knjiga o žučenici

„Knjiga o žučenici” naziv je knjige autora Maša Čekića i Blaženke Vučurović, koja je 25. ožujka predstavljena mnogobrojnoj publici u Velikoj dvorani Centra za kulturu Tivat.

Autori su novinari, publicisti i majstori kulinarstva, pokretači poznatoga tivatskog „Žučenica festa” koji ove godine ima svoje jubilarno, deseto izdanje.

Uz autore, o knjizi su govorili Nikola Malović, urednik izdanja, TV-voditelji Vesko Ninković Džaja i Miomir Maroš, a program je vodila novinarka Sonja Štilet.

„Ova knjiga je mala, bucmasta, teška, ali i vrijedna. Kao i njeni autori. Prvi gastro šou Pjat od žučenice napravili smo u hotelu ‘Aurora’ uz veliku pomoć Zorke Milošević. Tada smo doživjeli veliki uspjeh i nakon deset godina možemo reći da je Žučenica fest brend Tivta. Veliku zahvalnost dugujemo mnogima, a ponajviše članicama Organizacije žena Tivta”, rekla je autorica Blaženka Vučurović.

„Kad sam Blaženki prije deset godina predložio da krenemo s gastro festivalom rekao sam da to bude u znaku žučenice. A to je bilo u čast moje pokojne babe koja je uspijevala da u najgorim poslijeratnim godinama s vrlo malo sredstava, uz žučenicu, prehrani petnaestak ljudi. Žučenica fest je našao svoje mjesto u poznatim gastronomskim časopisima nekoliko zemalja. U prospektima turističkih organizacija iz Švedske, Rusije, Poljske, Mađarske, Italije našao se Žučenica fest. Otišli smo i van gra-

nica naše zemlje. I branili čast Tivta. Od početka sa nama je i gradonačelnik Miodrag Kankaraš, i naravno Radio Tivat, suorganizator festivala. Gavica sa žučenicom je simbol Tivta. To turistički radnici treba da znaju. Ponosni smo na ovu knjigu koja je dio onoga što se zove ekološka Crna Gora”, rekao je autor Mašo Čekić.

2) Izložbom slika Dimitrija Popovića iz **ciklusa Mistrijum Luče Mikrokozma**.

3) Predstavljanjem knjiga: Grupa autora **“NJE- GOŠ I HRVATI”**; Dimitrije Popović **“LUČA NJEGOŠEVE NOĆI”** i monografije **“MISTERI- JUM LUČE MIKROKOZMA”** čiji su izdavači NZCH i Skaner Studio.

Svečanost dodjele nagrade autoru projekta **DI- MITRIJU POPOVIĆU** organizirana je **4. 3. 2014.** godine.

„Ova knjiga je više od kuvara, to je suvenir, to je egzemplar. Impresioniran je i princ Nikola Petrović pa je Fondacija Petrović Njegoš prijatelj ekološkog koncepta ove knjige. Knjiga je građena i kao priručnik za preživljavanje. Mi smo dobili 120 jela od samo jedne biljke, žučenice”, istaknuo je urednik i nakladnik Nikola Malović.

„Knjiga o žučenici” sadrži 120 recepata jela na bazi te biljke, poseban dodatak o žučenici u narodnoj medicini te 40 fotografija.

U glazbenome dijelu programa nastupila je klapa Bellezza.

Nakon iznimno posjećene promocije organizatori su pripremili bogatu trpezu s delicijama od žučenice.

Radio Dux

Bokeljska mornarica: Kotoru vratiti status matice

Redovna izborna skupština Bokeljske mornarice 809 Kotor - Podružnice Kotor održana je 29. ožujka. Na njoj su usvojeni izvještaji o radu 2010. - 2014. godine, izabrana nova upravljačka tijela, a usvojen je i predlog izmjene Statuta Bokeljske mornarice 809, koju čine četiri podružnice - Kotor, Tivat, Herceg Novi i Beograd.

U uvodnom izlaganju predsjednik Podružnice i viceadmiral Bokeljske mornarice 809 kapetan Ilija Radović istaknuo je značaj ove organiza-

cije kao čuvara tradicije duge 1.200 godina. Prema riječima Radovića, uz redovne aktivnosti Bokeljske mornarice za Tripundan 3. veljače, Dan Bokeljske mornarice 26. lipnja i Dan grada Kotora 21. studenoga, prioritet u proteklom razdoblju bio je rad na obnavljanju i pomlađivanju sastava Mornarice. Radović je naglasio da uz izvršnu suradnju s Općinom Kotor financijska sredstva koja su određena za ovu organizaciju u protekle četiri godine u iznosu od 9.650 eura ni približno ne mogu zadovoljiti potrebe Podružnice. Predsjednik Radović zahvalio je Općini što je na korištenje Mornarici dala prostor na Pjaci od kina, čime je ova organizacija poslije 130 godina konačno dobila svoj prostor, a zatim kao prioritet istaknuo potrebu promjene Statuta zajedničke organizacije Bokeljske mornarice 809. „Vjerujemo da je ovakvim ustrojem povrijeđena tradicija najstarije organizacije pomoraca na svijetu koja traje punih 1.205 godina i trudit ćemo se da Kotoru vratimo ono što mu pripada – status matice”, rekao je Radović.

Skupština je zatim jednoglasno izabrala nova tijela Bokeljske mornarice 809 Kotor - Podružnice Kotor - za predsjednika Upravnog odbora izabran je Aleksandar Dender, za predsjednika Nadzornog odbora Dinko Milošević, za kolovođu Tripo Milošević, za do-

mačina Zdravko Milošević i za predsjednika Odbora za njegovanje tradicija Saša Milošević.

Nakon toga obrazloženje prijedloga za izmjenu Statuta zajedničke organizacije Bokeljska mornarica 809 dao je novi predsjednik Upravnog odbora Aleksandar Dender. U svom izlaganju istaknuo je duboku i neraskidivu historijsku vezu mornarice i grada Kotora, koja se sve do 1859. godine zvala Bratovština kotorskih mornara sv. Nikole, a tek kasnije dobila je naziv Bokeljska mornarica. Naglasio je i da se ta veza koja traje 1.200 godina i koja je preživjela mnoga iskušenja i nikada nije bila dovedena u pitanje, počela gubiti usvajanjem novog Statuta 2011. godine kada je došlo do neke vrste statutarne prevrata osnivanjem zajedničke organizacije Kotora, Tivta, Herceg Novog i Beograda pod nazivom Bokeljska mornarica 809. „Novim Statutom napravljena je svojevrсна federalizacija mornarice kojom je umjesto Bokeljske mornarice Kotor nastala u stvari Bokeljska mornarica Boke kotorske. Bokeljska mornarica Kotor time je degradirana i formalno-pravno svedena na rang podružnice, a podružnice Tivat, Herceg Novi i Beograd unaprijeđene i formalno-pravno postale suosnivačima iako ih je Kotor osnovao tek 1972. godine. Osim toga, novim Statutom iz naziva organizacije izostavljen je Kotor tako da novu organizaciju za naš grad veže još samo sjedište. Također, u Statutu zajedničke organizacije izvrću se historijske činjenice tvrdnjom da su Bokeljsku mornaricu osnovale bratovštine mornara na području Boke kotorske što je apsolutno netačno jer u doba najstarijeg arhivskog pomena Bokeljske mornarice Kotor iz 1363. godine nisu postojali ni gradovi Herceg Novi i Tivat, a kamoli bratovštine. I gotovo nevjerovatno, u Statutu se ne pominje admiral koji je

Fešta kamelija 2014.

Tradicionalna manifestacija „Fešta kamelija 2014.”, posvećena cvijetu kamelije koji je daleke 1870. godine u Stoliv iz Japana donio bokeljski pomorac, počela je 23. ožujka scenskim prikazom dolaska kapetana s dalekog putovanja kojeg su na stolivskoj rivi dočekali supruga i djeca.

Kapetan kojeg je glumio Kotoranin Vedran Šantić poklanja kameliju supruzi Tini Mirošević u znak ljubavi nakon dugih godina čekanja.

Mnogobrojni gosti i mještani uživali su u bogatome kulturno-zabavnom programu, nastupu mažoretkinja, klapa, kulturno-umjetničkih društava, izložbi cvjetnih aranžmana kamelije i likovnih radova, prezentaciji literarnih radova. Organiziran je izlet pješačkom stazom do Gornjeg Stoliva i tradicionalna mušljada koja je zalivena crnim vinom i dobrim raspoloženjem.

Za najbolji cvjetni aranžman proglašena je „Kotorska mačka” autorica Tijane i Dijane Milovanić. Drugo mjesto pripalo je Vjeri Marković za aranžman „Od Vardara do Triglava”, a treća nagra-

stoljećima bio vrhovni zapovjednik Bokeljske mornarice Kotor, već su sva ovlašćenja data predsjedniku Upravnog odbora zajedničke organizacije, organa kojeg je 1964. godine tadašnja vlast uvela radi političke kontrole rada Mornarice”, rekao je Dender.

Dender je također naglasio kako postoji velika odgovornost Kotorana prema svojoj tradiciji i kulturnom naslijeđu, koji su degradirani, te da je došlo vrijeme da se konačno pokrenu važna pitanja koja se odnose na budućnost Bokeljske mornarice Kotor. On se obratio i podružnicama iz Tivta, Herceg Novog i Beograda i pozvao ih da se zajednički potrudite kako bi izmjenom Statuta Bokeljske mornarice 809 vratili Kotoru status matice koji je oduvijek imao ne zadirući ni u jedno pravo koje imaju podružnice. Dender je izrazio nadu da će rukovodstvo i mornari podružnica shvatiti duboko opravdane razloge i zahtjeve Bokeljske mornarice Kotor da vrati svoje ime, tradiciju i čast jer se „tradicija ne može mijenjati i prilagođavati trenutnim političkim ili ekonomskim prilikama”. Novi predsjednik Upravnog odbora na kraju izlaganja izrazio je nadu da će ova generacija smoci snage da sačuva Mornaricu. „Ne želimo da ostanemo zapamćeni kao pokoljenje i generacija koja je izgubila Bokeljsku mornaricu Kotor, jedno od najvrijednijih zavještanja koje su nam preci ostavili”, zaključio je Aleksandar Dender.

Prijedlog za izmjenu Statuta zajedničke organizacije Bokeljske mornarice 809 jednoglasno je prihvaćen, kao i rok - 1. lipnja do kada se posao na izmjeni mora završiti.

Radio Kotor

da Anđici Mihović za aranžman „Japanka u Stolivu”.

Organizatori manifestacije su NVO „Kamelija” i Mjesna zajednica Stoliv, a pokrovitelj je Općina Kotor.

Manifestacija je nastavljena bogatim programom i u travnju.

Radio Dux

Velić predsjednica Općinskog odbora HGI-ja Kotor

Na općinskom Saboru stranke, koji je 4. travnja održan u Centru za kulturu „Nikola Đurković”, za predsjednicu Općinskog odbora HGI-ja Kotor jednoglasno je izabrana Liljana Velić.

Sudionike Sabora u uvodnom izlaganju pozdravila je predsjednica HGI-ja i ministrica u Vladi Crne Gore, Marija Vučinović.

„Mala smo stranka, ali smo prepoznatljivi, opstajemo nakon dvanaest godina od osnivanja i za sobom imamo rezultate. Postali smo faktor na političkoj sceni, ostali smo svoji i prepoznatljivi kao stranka koja se bori za svoje interese. Naš osnovni program je očuvanje identiteta, kulture i običaja. Vjerujem da smo kroz naše političko djelovanje danas prepoznati kao Hrvati sa nacionalnim i kulturnim opredeljenjem. Uspjeli smo se izboriti nakon neovisnosti Crne Gore da uđemo u Ustav kao konstitutivni narod, a naša poslanica Ljerka Dragičević izborila se za izborni cenzus od 0,35% čime smo dobili jedan mandat, jedno zastupničko mjesto u Skupštini Crne Gore”, rekla je Vučinović.

Izvješće o radu Općinskog odbora Kotor u proteklom razdoblju podnio je predsjednik Josip Gržetić, koji je uz ostalo zahvalio predhodnome sazivu na uspješnoj i korektnoj suradnji.

Sabor je aklamacijom u Općinski odbor HGI-ja Kotor izabrao: Josipa Gržetića, Ljiljanu Velić, Fila Biskupovića, Milenu Kovačić, Mihaila Bilafera, Andreu Orlando, Josipa Marinovića, Božidara Belana i Krsta Brkanovića.

Novoizabrana predsjednica Općinskog odbora HGI-ja Kotor, Liljana Velić, zahvalila je na izboru te iznijela smjernice rada i način djelovanja u sljedećem razdoblju.

Sudionike Sabora pozdravila je zastupnica stranke u Skupštini Crne Gore, Ljerka Dragičević, koja je pozvala prisutne da joj dostave sva značajnija pitanja, prijedloge i sugestije kako bi ih mogla uputiti nadležnim državnim tijelima.

Sabor i sudionike pozdravio je predsjednik HNV-a i član predsjedništva HGI-ja Zvonimir Deković.

Na početku rada Sabora minutom šutnje odana je počast svim preminulim članovima HGI-ja.

Radio Dux

U Kotoru počela nautička sezona

Uplovljavanjem broda Serenissima, bivšeg imena Andrea, koji je izgrađen 1960. godine i može primiti više od stotinu putnika, 3. travnja počela je nautička sezona u Kotoru.

Uz Artemisa i Athene koji su u Kotor uplovljavali i tijekom zimskih mjeseci, do kraja travnja najavljeno je 14 manjih i većih kruzera. Među njima su Ventura, Albatros, Kristina Katarina, Prinsendam, Ocean Dream, SS Mariner, Noordam, La Belle de Adriatique, Le Soleal, Nieuw Amsterdam, Corinthian.

Od ovih plutajućih ljepotica koje će i ove godine mamiti uzdahe onih koji bi se željeli naći na njima, pažnju će izazvati Prinsendam, iz flote Holland America, izgrađen za istraživanje udaljenih dijelova

svijeta u eleganciji i stilu. Primajući 835 putnika, ovaj brod daje gostima osjećaj da su na vlastitoj, ali prostranoj jahti. Brod nudi putnicima veliki broj udobnih javnih prostorija, kao i smještaj s privatnim verandama. Središnjim trokatnim atrijem dominiraju vrijedne skulpture, dok su zidovi ukrašeni gravurama kornjača, riba i delfina. Još neka umjetnička djela predstavljaju mramorna skulptura Vikinga norveškog kipara Nikolasa Viderbega, serija slika Nika Pinketa i kolekcija rimskih amfora od 5. do 150. godine nove ere.

Ipak, pravo zahuktavanje u krizing sezoni Kotora donijet će svibanj kada će biti dana i s pet brodova dnevno.

Zanimljivo je da će 18. svibnja brod Regal Princess, nova perjanica kompanije Princess Cruises, koji je 26. ožujka porinut u brodogradilištu Fincantieri, stići također u Luku Kotor. Ima kapacitet od 3.600 putnika i 2.000 članova posade. To je najveći brod koji je grupa Fincantieri ili bilo koje drugo talijansko brodogradilište izgradilo. Inače, ovaj brodograditelj otkupio je i tendersku dokumentaciju za Jadransko brodogradilište u Bijeloj.

Prema najavama iz Luke Kotor, ove godine ispred Staroga grada uplovit će oko 360 kruzera, što je za pet posto manje u odnosu na prošlu godinu. Ipak, broj gostiju ostat će na prošlogodišnjoj razini jer se očekuje povećan broj dolazaka jahti.

Cafe del Montenegro

Izložba radova Zorana Furunovića

U galeriji Solidarnosti u starome kotorskom gradu, u organizaciji Javne ustanovi Muzeji, 20. ožujka otvorena je izložba crteža i fotografija Zorana Furunovića. „Radovima sam pokušao da uravnotežim dvije suprotne estetike – moju ličnu poetiku i ono što zapažamo svuda oko sebe, a neprijatno je za oko”, rekao je autor Radio Kotoru. U pitanju su radovi koji su nastali u posljednje dvije godine. „Ovo je drugi put da zajedno predstavljam crteže i fotografije koje prikazuju realnost i nisu doradivane”, rekao je Furunović.

Poznati pjesnik, romansijer, esejist i likovni kritičar Dragan Jovanović Danilov zapisao je o radovima Zorana Furunovića:

„Tajanstveni oblici, nikad do kraja dokučivi, otvaraju mnogobrojne pravce mogućeg smislenog oteľtvorenja. Fotografija i crtež kod Furunovića međusobno su uslovljeni. Oni korespondiraju i tako poprimaju smisao i autentičnost organske cjeline...”

...U apstraktan vizuelni sadržaj svojih crteža i fotografija Furunović transponuje elemente erotske imaginacije i dubokog, organskog lirizma. On žrtvuje direktan iskaz za račun sugestije. Ovdje se crtež pretače u likovno pismo, a pismo pridobija elemente crteža. Pred nama su radovi prefinjenih likovnih finesa. Na njima je sve u nagovještaju i intonacionim akcentima. A zatim, na njima se ništa ne izgovara do kraja. Kao i velike lirske pjesme Furunovićeve crteži u sebi i oko sebe isijavaju auru nečeg lelujavog, magnovenog i nedodirnutog.“

U Arizoni ulica Kotor

Priča o Hrvatima u Arizoni započela je u gradu Globe, koji se smjestio nešto manje od dva sata vožnje od velegrada Phoenixa, cestom koja se zove Superstition Freeway (autoput praznovjerja) a vodi kroz pustinju. Nakon nekog vremena dođe se do planinskih lanaca crvene boje i impresivnih stijena i prvog mjestašca koje se Miami a nije ni nalik onome na Floridi. Nekoliko kuća uz cestu prođe se u čas a zatim se počinju nazirati i prvi rudnici. To područje bogato je bakrom i malahitom, a pripadalo je Apache Indijancima i legendarnom Geronimu.

Iz Miamijsa se brzo dođe u Globe, kojeg su Indijanci nazivali Besh Baa Gowah što znači mjesto metala. Globe danas ima oko 7.500 stanovnika a osnovan je 1875. godine kao rudarski logor. Hrvati su otkrili Globe već početkom 20. stoljeća. Njihovih tragova ima u nazivima ulica poput Adriatic i Ko-

tor, koji je do I. svjetskog rata bio dalmatinski grad. 1918. godine u Globeu je izgrađena crkva Holy Angels Catholic Church a jedan od prozora na crkvi su sponzorirali tamošnji Hrvati koji nisu žalili odvojiti teško stečeni dolar. Na vitraju piše Rimo-katolički Hrvati, što je trebalo prevesti današnjem svećeniku, koji je tu došao iz države Maine mijenjati svog kolegu Filipinca.

Naročito je dojmljivo otići na groblje, gdje je jedan dio namijenjen Hrvatima. Tu počiva najviše onih koji su rođeni oko 1880ih a većinom su umrli mladi. Žena je malo, a prezimena su hercegovačka ili iz okolice Imotskog, dok se nađe i nekih s jadranske obale. Težak život u rodnom kraju, ti su ljudi zamijenili teškim životom u tuđini. Tko zna, možda tu leži i nečiji odavno izgubljeni sin, otac ili djed, a da obitelj nikada nije saznala za njegovu sudbinu, što nije rijetkost u povijesti iseljavanja iz naših krajeva.

Branka Bezić Filipović

JU Muzeji - Kotor
Galerija Solidarnosti

Zoran FURUNOVIĆ
izložba crteža i fotografija

GALERIJA SOLIDARNOSTI - palata Pima
20. mart (četvrtak) 2014. u 19 sati

**TRADICIONALNE ZIMSKE KOTORSKE KARNEVALSKE FEŠTE
ODRŽANE OD 15. DO 23. VELJAČE**

Kotorani spalili krivca

Tradicionalni zimski karneval jedinstvena je animacijska manifestacija koja se tradicionalno održava na području kotorske općine u veljači, a datira od kraja XIX. stoljeća.

**Priredila:
Tijana Petrović**

Tradicionalne zimske kotorske karnevalske fešte otvorene su 15. veljače predstavom teatra Gašler "Da ako skapulamo" i trajale su do 23. veljače kada je ulicama grada, praćen maškaranom povorkom, "sproveden" i spaljen ovogodišnji karneval, krivac za sva zla koja su se Ko-

toru i u Kotoru prošle godine dogodila.

Tijekom devet karnevalskih dana upriličen je bogat kulturno-zabavni program pa su gosti i domaćini uživali na dobrotroskome maskenbalu, maskenbalima u diskoteci Maximus, koncertu pod maskama koji su upriličili učenici muzičke škole "Vida Matjan", abrumu, Škaljarskoj večeri, karnevalskoj papaladi, večeri

klapa, reviji karnevalskih maski u Šoping centru Kame-lija... i na kraju, kao šlag na torti – u centralnome događaju – karnevalskoj povorci, suđenju i spaljivanju kotorskoga karnevala.

Velika karnevalska povorka predvođena kapom karnevala Jovicom Martinovićem u pratnji ovogodišnje kraljice karnevala Ive Mirošević i princeze Katje Fabian, prodefilirala je

S revije karnevalskih maski

kotorskom rivom od Tabučine do Macea. Uz gradske muzike iz Kotora i Đenovića povorku su ukrasile mnogobrojne male i velike mažoretkinje Fešta, Alise i Male sirene, a u povorci su se našli i mališani iz kotorskih vrtića JPU "Radost" i štićenici Resursnog centra. Svoje kreacije, uz mnogobrojna alegorijska kola, predstavile su karnevalske grupe: Karampana, Art grupa Montenegro, Za dešpet, Meštar i furešta, Šjore od mota, Feral, Diridonda, Padela, kao i Gimnazija Kotor, a na kraju povorke nalazio se krivac za sve loše što se u Kotoru dogodilo prošle godine. Obećanko Lažović – krivac je za sve, a najviše za neizgrađene hotele čija je gradnja najavljena još prije osam godina. Suđenje i spaljivanje karnevala obavljeno je tradicionalno na Maceu.

Fešta je nastavljena na Trgu od oružja uz bend „Slatka Taj-

na" iz Metkovića, a najboljim maskama dodijeljene su nagrade i pehari. Specijalnu nagradu žirija dobila je Gimnazija Kotor za masku "Škovacini". Pehar za 3. mjesto dobila je karnevalska grupa "Meštar i furešta" za masku "Veseli klovnovi". Žiri je odlučio da 2.

mjesto dodijeli karnevalskoj grupi "Feral" s maskom "Pinjate", dok je pehar za prvo mjesto i prijelazni pehar osvojila karnevalska grupa "Za dešpet" s maskom "Kotorske dame".

Iz tiska su izašle humoristično-satirične novine "Karampana" i „Čakulona".

“Ova viševjekovna manifestacija ima za cilj povezivanje kulturne baštine i turističke ponude, ukazivanje na bogato kulturno naslijeđe i kulturne manifestacije na području Boke, promociju Kotora i Crne Gore. Tradicionalni zimski karneval jedinstvena je animaciona manifestacija koja se tradicionalno održava na području kotorske opštine u februaru mjesecu, a datira od kraja XIX vijeka. Kotorski zimski karneval predstavlja bogatstvo duha i umijeća kako karnevalista ovog kraja, tako i gostiju iz zemlje i inostranstva. U njoj učestvuju sve starosne i socioprofesionalne kategorije stanovništva, grupisane prema svojim interesovanjima, kulturnim i stvaralačkim potrebama i mogućnostima. U mnoštvu karnevalskih grupa i maski iz Kotora, Crne Gore i regiona, brojni posjetioci mogu vidjeti i uživati u koloritu originalnih kostima, ritma i mediteranskog duha domicilnog stanovništva”, rekao je Petar Pejaković, direktor Kulturnoga centra i predsjednik organizacijskog odbora karnevala.

„Feral” na veloluškim karnevalskim tancima

Od 28. veljače do 2. ožujka kotorska karnevalska grupa „Feral” boravila je u Veloj Luci na otoku Korčuli, na poziv karnevalske udruge „Trtajun”, a u povodu njihova 18. rođendana. Karnevalska udruga „Trtajun” bavi se organizacijom pokladnih karnevalskih svečanosti u Veloj Luci. U sklopu svečanosti organiziran je maskenbal čiji su specijalni gosti bili Kotorani, a veloluški maskenbal tom je prilikom prvi put primio međunarodni karakter. Jedna od članica grupe „Feral” imala je čast biti član žirija na „karnevalskim tancima”. Domaćini Darko Dragojević, predsjednik udruge i Dorjan Dragojević, direktor Turističke zajednice Vela Luka, potrudili su se da boravak Kotorana u njihovu gradu učine nezaboravnim.

Obilazak Vele spile, jednog od najznačajnijih arheoloških pretpovijesnih lokaliteta na području Europe, posjet uljari „Zlokić”, jednoj od najstarijih u tom dijelu otoka, obilazak susjednih mjesta i vidikovca na brdu Hum s kojeg se pruža jedinstven pogled na grad i širu okolicu predivnog otoka Korčule učinili su zaista nezaboravnim ovaj izlet kotorskih karnevalista.

Feral i maska 'Noć poslije tanci'

Feral s Dorjanom Dragojevićem, direktorom TZ Vela Luka

Životije Bijedić – krivac za nevolje Novljana

Suđenjem i spaljivanjem krivca za sve nevolje koje su Novljane zadesile u protekloj godini, a bio je to Životije Bijedić zvan Šjor od fanga (blata), završen je ovogodišnji „Praznik mimoze Portonovi”.

Karnevalska povorka krenula je praćena trombonjerima, mažoretkinjama i gradskom muzikom s glavnoga mula i stigla do plaže Bijela vila gdje je po tradiciji održano suđenje i spaljivanje karnevala.

Unatoč lošem vremenu veliki broj posjetilaca došao je da hercegnovskim Škverom isprati tradicionalnu karnevalsku povorku.

Optuženi je odgovarao pred Bogom i narodom za sve monade i šporke rabote u godini za nama. Šjoru od fanga suđeno je što je pogrešne ljude zapošljavao na pogrešna radna mjesta, kako bi lakše vladao i odveo ovu

komunu u Dešperacion, odnosno očaj. Tako je napravio tanak sloj tajkuna i debeo sloj očajnika, istaknuto je u optužnici.

Spaljivanje karnevala podržali su ugostitelji na Škveru, koji su u svojim objektima pripremili zanimljivu ponudu za one koji su došli ispratiti u nepovrat sve ono što je bilo loše u prošloj godini.

Životije Bijedić-krivac za nevolje Novljana

Donja Lastva

Tradicionalni donjolaštovski karneval održan je 2. ožujka, a loši vremenski uvjeti nisu uspjeli omesti dobro veselo raspoloženje i dobru zabavu. Maškarana povorka, već po tradiciji, krenula je ispod smokve u VII. kvartu i nastavila rivom do mula pred župnom crkvom gdje je, uz Posmrtni marš tivatske Gradske glazbe i mnogobrojne posjetitelje, spaljen "Šjor portafoglio vuoto", krivac za sve zlo koje se dogodilo u prethodnoj godini. Fešta je nastavljena u hotelu "Kamelija".

Karnevalska povorka u Donjoj Lastvi

Kotorski karneval u Rijeci

28. međunarodna karnevalska povorka, kruna karnevalskih svečanosti na Kvarneru pa i šire i ove je godine bila spektakularna. U povorci je sudjelovalo 108 karnevalskih grupa s oko 10.000 sudionika iz Italije, Slovenije, Srbije, Mađarske, Crne Gore, Bolivije i mnogobrojnih krajeva Hrvatske koji su sudjelovali u pravom natjecanju maštovitosti, duhovitosti i originalnosti, vatrometu boja i oblika. Na čelu povorke bili su Meštar Toni s Kraljicom karnevala i riječkim gradonačelnikom Obersnelom.

Karnevalska grupa Karampana već je tradicionalni sudionik Riječkog karnevala, a ove godine predstavila je Kotorski karneval maskom „Sve je isto, samo njega nema”. Maska koja je promovirana na prošlogodišnjem ljetnom karnevalu u Kotoru uspješno je predstavila grad iz koga dolazi, bila veoma zapažena među velikim brojem sudionika i pobrala pljesak i ovacije na svakoj od sedam pozornica duž karnevalske trase.

Budvanska čarolija pod maskama

Budvani na Kotorском karnevalu

kojim praktično započinje ljetna turistička sezona. Ova grupa entuzijasta, među kojima je i naša poslanica u Skupštini Crne Gore Ljerka Dragičević, osnovala je karnevalsku udrugu „Feštađuni“. Počelo je s „Proljetnom noći pod maskama“, ali je već sljedeće godine preraslo u veliki Budvanski karneval, koji traje tri dana. Nekada je abrum održavan sedam dana prije samog karnevala, a sada se održava petkom, dok je za subotu rezervirana centralna karnevalska povorka i za nedjelju Dječji karneval.

Abrum je prava pučka fešta koju organiziraju Feštađuni i sami građani.

Feštađuni na čelu s Kapom od maski kreću od Veljih vratiju i ulaze u grad. Obilaze grad i ispred određene skupine kuća i lokala prozivaju domaćine, zovu ih na karneval i pjesmom i igrom uveseljavaju, a domaćini se oduže karnevalistima tako što svatko pripremi nešto od naših budvanskih delicija, kako slanah, tako i slatkih. Povorka obilazi cijeli grad i izlazi iz grada gdje obiđe kafiće sve do restorana „Jadran“. Nakon obilaska zabava se nastavlja s gostima i domaćinima do ranih jutarnjih sati.

Karnevalska povorka je nešto prekrasno. Popraćena zvucima budvanske Gradske muzike, predvođena rukovoditeljima FECC-a, mažoretkinjama i Kapom od karnevala, maškaranja povorka kreće donjim putem od jadranskog sajma da bi se fešta nastavila na platou pred zidinama Staroga grada te po ulicama i pjacetama u samome gradu. Mnoštvo prapatnih kulturno-zabavnih programa tijekom tri dana trajanja karnevala privuku u crnogorsku metropolu turizma veliki broj posjetitelja pa domaćini s pravom smatraju da ovaj događaj predstavlja otvaranje ljetne turističke sezone. Nadamo se da će i ove godine to biti uspješan karneval i još uspješnija turistička sezona!

Budvanski karneval ima dugu tradiciju, o čemu svjedoči i jedan od najpoznatijih kroničara Budve, don Antun Kojević. Budva ima i posebnu karnevalsku pjesmu koja se ne pjeva ni u jednoj drugome mjestu duž crnogorske obale.

Tradicija održavanja karnevalskih svečanosti u Budvi bila je prekinuta nakon II. svjetskoga rata jer je tada bilo zabranjeno sve što je vezano uz crkvu i vjeru, a izlazilo je izvan crkvenih vrata. Ipak, prije 14 godina grupa entuzijasta na čelu s gospođom Marijom Pjerotić obnovila je tradiciju i uz puno truda, volje i zalaganja uspjela ju je održati do danas.

Sada je to proljetni karneval,

Članica Feštađuna, Ljerka Dragičević, s gostima na čelu karnevalske povorke

Jagnjići, pince i kokot

Piše:
Mašo - Miško Čekić

Stađon je od mlade jagnjetine, ali je kami đe možeš kupiti. Ima je u mesarama, ali to nije ona od koje, dok se sa ruzmarinom peče u špaheru, miris stiže do zadnje kuće u mojoj ulici i širi nozdrve prolaznicima.

A tek kakva je bila babina jagnjetina sa bižom!

Meso od plečke, biž slatunjav i sočan, a kada je trebao pijat više, baba je pravila male njokice koje su, onako žučkaste, tako lijepo figurale pored

biža. Znam kako je baba kuhala to nezaboravno proljetno jelo i pamtim svaki njen pokret kraj špahera, ali uzalud.

Nije isto!

Dugo mi je trebalo da shvatim da nije greška u receptu ili mom kuharskom umijeću. Naprosto, ova jagnjetina kao da je neka daleka rođaka nekadašnje. A i kokoške su drugačije, teletina je tvrđa od prijašnje govedine, a svinjetina je gotovo bez ukusa (trenutno kupujemo špansku, pa me čudi da nije malo ukusnija, s obzirom da je Španci obožavaju).

Govedine više nema. Izumrla nije, jer junetine ima. Istina, od nje ne možeš paričati brzolicu, onu sa malo česna i papra. Što čine sa govedinom?

Žao mi je što moja unučad nijesu probala domaću govedu juhu. I lešo govedinu sa salsom od pamidore!

Od one govedine!

Tempi pasati, pa ove, kakvi da su, valja prihvatiti.

Starijima je to malo teže, posebno u susret praznicima kao što su Uskrs i Praznik rada. Oba su podrazumijevala dobru trpezu, uglavnom punu tradicionalnih jela. Posebno Uskrs, za koji su pripreme počinjela mjesecima unaprijed.

Valjalo je još kod svinjokolja odrediti pleće ili pršut što

će se, malo prosušeni, kuhati za Uskrs. Pripremiti i sačuvati orahe i mendule, a to je bilo najteže u kućama sa dosta djece. I kore od luka, zbog farbanja jaja, trebalo je brižljivo sakupljati i čuvati. Pa pršut, sir iz ulja, škalonje, masline, vino i sve ostalo što je činilo da praznik bude svečanije proslavljen. Sve se teško nabavljalo, još teže čuvalo.

Poseban problem bio je nabavka jaja. Trebalo ih je dosta, a kokošaka malo. Kao za inat, Uskrs stiže u vrijeme kada kokoške počinju „kvocati“, pa jaja trebaju za novu generaciju pilića. Babin najveći proljetni problem!

U prodavnicama – jaja nije bilo ni za lijek. Kami i Pod markat. Kako je tek bilo kada su pravoslavni i katolički Uskrs istog dana!

A Uskrs se slavio javno i tajno, pa je jaja falilo i za javne i tajne fešte. Susjeda je pincu pekla po noći, tajno, zaboravljajući da je odaje miris vanilije i naranče.

- Kako ti je ispala pinca Mare, pitala je ujutru teta Ana, dok je na tiramol širila robu.

- Kakva pinca moja Ane, od kada ja slavim Uskrs. Bog s tobom!

Pekari, u mojoj Tabaci, pekli su najljepše kiflice na svi-

jetu i panete od crnoga brašna koje sam obožavao. Dondo Milenko je bio pekar, pa sam često počašćen vrućim, mirišljivim pecivom. Pekli su i slavske pogače i koromane, zlatne štruce od bijelog brašna čiji se miris osjećao i u Starom gradu.

Pince nijesu pekli.

Slava i Krsno ime vjerski su praznici, ali im je nije bilo zabranjeno da slavske pogače mijese. Pince su, valjda, bile nešto drugo, ko će ga znati.

Moju babu pekari nijesu mogli odbiti, pa je dondo Milenko bio zadužen za pečenje babinih pinci. A znalo ih je biti petnaestak, uz pletenice i male zečeve od tijesta koje smo nosili na velikim pekarskim plehovima. Od pekare do kuće, tek nekih stotinjak metara, ali dovoljno da nestane bar jedna pinca. Svi su bili krivi sem nas, naravno. Baba je postila i nije ih mogla probati, a neko je i to trebao, zar ne?

Tako smo mi sa radošću preuzimali taj veliki, slatki grijeh.

Na Uskrs, pinca nam je bila u drugi plan. Košara sa šarenim jajima bila je naša meta. U džepovima su spremno čekali čentezi za veliko uskršnje takmičenje. Gađanje jaja sa metalnim novcem!

Nikada nisam pobijedio. Vjerujem da su ti porazi prouzročili traumu zbog koje ni danas ne jedem kuhana jaja!

Babin uskršnji objed vazda je bio fešta koja se prepričavala. Nije tu bilo onih ukrašenih pijadela, ni torti prelevenih čokoladom, kakve smo gledali na slikama u staroj kuharici. Redala su se jela domaće kuhine, od pršuta i sira, preko juhe sa njokama od griza, junećih šnicela umido, pečene jagnjetine sa krtolom i obavezan kokot u toču od vina ili pohovana kokoška. Domaća!

Moralo je tako u kući domaćina kojemu je nadimak bio Galina.

Slatko je bilo uskršnje: pince, štruce, padišpanj i štrudel od jabuka.

I svaki put sam pitao babu zašto nije napravila hroštule.

- E, obećavam da ću ih praviti za 1. maj, pa ćemo ih nositi na izlet, odgovarala je baba. I nikada nije prekršila obećanje.

Čim prođe Uskrs, počinjale su pripreme za prvomajsku proslavu.

Sve se dogovaralo i sve se znalo: od mjesta proslave do učesnika i jelovnika. Domaćice će brinuti o salatama i prilozima, domaćini o piću i jagnjiću. Na ražnju!

Danas je sve nekako drugačije, usiljeno, kao da slavimo nepoznate ili tuđe praznike. I svake godine dodajemo neke običaje i regule! Čekamo izlazak oslikanih časopisa da nam donesu recepte uskršnjih jela i kolača. Čekamo na plastične uskršnje ukrase iz daleke Kine, gdje o Uskrsu malo znaju, ali zato sve znaju o biznisu.

A babin recepti!

Tajna popularnosti Uskrsa, kao najvećeg blagdana, čini mi se, leži baš u tim receptima i jelima koja su okupljala fame-

lju za trpezom, postavljenom pijatima i pošadom iz babine prćije.

U punoj košari šarenih jaja, farbanih lukom i travama.

U komadu mirisne pince.

Miriše pinca i danas, ali fali onaj noćni miris „tajne“ pince, fali ona pjesma prvomajska. Fali mi graja djece u igri i radostima Uskrsa o kome gotovo ništa nijesu znala sem da donosi šarena jaja i dobar objed. A može biti, sve je isto i danas, samo starim, pa mi svega fali i sve mi se čini drugačije.

JAGNJETINA SA BIŽOM

Potrebno je:

- 1 kg jagnjetine (od plečke)
- 1/2 kg biža
- 3 špice česna
- 1 dcl bijelog vina
- Kapula
- Ožica konzerve
- Feta pancete
- Petrusin
- Pero lovorike
- Muškatni orah
- Karanfilić
- Maslinovo ulje
- Morač (po želji)

Priprema:

Na ulju kratko šufigati isjeckanu kapulu, pa dodati meso izrezano na komade. Šufigati dok meso promjeni boju, pa dodati vino. Pustiti da provri i alkohol ispari. U meso dodati isjeckan česan, pero lovorike, isjeckanu pancetu, konzervu i čikaru tople vode. Kuhati jednu uru, pa kad meso omekša dodati malo muškato oraha, 3 – 4 karanfilića i po potrebi malo vode. Nakon par minuta dodati biž i morač (po želji), te nastaviti kuhanje još dvadesetak minuta.

Po potrebi doliti još malo tople vode jer ovo jelo ne smije biti bez dosta toća. Pred kraj kuhanja posuti sjeckanim petrusinom.

JAGNJETINA U MLIJEKU

Potrebno je:

1,5 kg jagnjetine
1 - 1,5 l mlijeka
3 mrkve
3 krtole
So
Papar

Priprema:

Meso isjeći na komade, posoliti i staviti u lonac, pa naliti mlijekom. Mlijeko mora biti tri prsta iznad mesa. Kuhati na laganoj vatri jednu uru, pa dodati mrkvu i krtolu. Nastaviti kuhanje u poluotkrivenom loncu. Po pravilu, kada meso omekša, u loncu ostane samo malo mlijeka. Ako ga ima više, izvaditi meso, mrkvu i krtolu i držati na toplom mjestu, a nastaviti kuhanje mlijeka. Potrebno je da se mlijeko reducira i pretvori u toć. Prilikom služenja, pored mesa staviti krtolu i mrkvu, pa meso preliti vrućim toćom od mlijeka. Popapriti.

Napomena: nekada se kuhalo meso u mlijeku bez krtole i mrkve!

JAGNJETINA ISPOD SAČA

Potrebno je:

3 kg jagnjetine
1 kg krtole
Glavica čipule
Ožica masti
So
Malo vode

Priprema:

Meso izrezati na komade, posoliti i staviti u okrugli pleh. Oko mesa rasporediti oguljenu krtolu i na komade izrezanu čipulu. Dodati mast i vodu, pa pleh staviti na dobro zagrijanu podlogu. Poklopiti vrućim saćem i zatrpiti žarom i vrućim pepelom. Peći oko 45 minuta, sać podići, pa meso i krtolu okrenuti. Ponovo poklopiti i zatrpiti žarom i peći još oko 40 minuta.

KOKOT U TOĆU

Potrebno je:

1 veći kokot
3 fete pancete
2 čipule
3 špice česna
1 mrkva
Komad korijena selena
So, papar
Maslinovo ulje

Marinada:

7 dl crnog vina
10 zrna papra
1 čipula izrezana na fete
2 pera lovorike
4 špice česna
Grančica ruzmarina
Grančica mažurane

Priprema:

Očišćenog kokota dobro oprati i izrezati na veće komade. Komade mesa staviti u

zdjelu, naliti vinom, pa dodati ostale sastojke za marinadu. Meso u marinadi držati u frižideru 24 sata. Meso izvaditi iz marinade, (marinadu sačuvati) ocijediti i posušiti kanavacom.

Na zagrijanom ulju šufigati isjeckanu čipulu i pancetu izrezanu na kockice. Dodati isjeckanu mrkvu i korijen selena. Šufigati podlivajući sa 1 dl vina iz marinade.

Dok se povrće šufiga, posebno na ulju isprigati komade kokota, pa ih stavljati u teču sa povrćem. Kada su svi komadi mesa posloženi, naliti polovinu preostale marinade. Kuvati na laganoj vatri skoro dvije ure. Po potrebi dolivati preostalo vino. Poslužiti uz njoke, paštu, pire od krtole ili palentu.

ŠTRUCE

Potrebno je:

Kilogram brašna
Kocka kvasca
Korica limuna i naranče
Dram soli
Mlijeko po potrebi
15 dag masti ili 20 dag margarina
15 dag cukra
2 jaja
2 žumaca

Fil:

1/2 kg oraha
15 dag cukra
2 dcl mlijeka
Sok od limuna
Ožica maslaca
Saketić vanilije
Rum (po želji)

Priprema:

Kvasac izmrviti i dodati malo brašna, cukra i toplog mlijeka, pa pustiti da nadođe.

Mast ili margarin izmrviti u brašno, pa dodati so, jaja, žumanca, gratanu koricu limuna i naranče, nadošli kvasac, cu-

kar i malo toplog mlijeka. Zamijesiti tijesto dolivajući mlijeka po potrebi. Tijesto pokriti kanavacom i ostaviti par sati da nadođe, pa ga premijesiti. Od tijesta napraviti tri jednake lopte. Svaku razvaljati, premažati filom i zarolati u štrucu. Štruce staviti u nauljen pleh i peći – prvo na jačoj vatri, a potom temperaturu smanjiti na 150 stepeni i nastaviti dok tijesto ne dobije žuto – zlatnu boju.

Fil od oraha:

Polu kilograma mljevenih oraha, 15 dkg cukra, sok od jednog limuna, vaniliju, ožicu maslaca i 2 dcl mlijeka staviti da prokuva. Lagano miješajući kuvajte dok se sastojci ne sjedine, pa smjesi (po želji) dodati dvije - tri ožice ruma i pustiti da se ohladi.

BABINA PINCA

Potrebno je:

1 kg brašna
6 žumanaca
17 dag domaće masti
1 ožica maslinovog ulja
25 dag cukra
Dobra kocka kvasca
Bićerin ruma
Čikara mlijeka
4 – 5 kocki cukra
Po želji:
Šaka suhica
Šaka sjeckanih narančina

Priprema:

U malo mlake vode razmrviti kvasac, dodati ožicu cukra i 4 ožice brašna, pa pustiti da nadođe.

Na dasku za tijesto staviti brašno i načiniti udubljenje u koje dodati ubačenu mast, cukar, maslinovo ulje, žumanca, rum i nadošli kvasac, pa uz dolivanje mlakog mlijeka zamijesiti tijesto, pokriti ga kanavacom i ostaviti 3 – 4 ure da nadolazi. Nadošlo tijesto lagano premijesiti i dodati mu

suhice i narančine i načiniti dva paneta. Panete staviti u podmazan pleh, prekriti kanavacom i ostaviti da tijesto još jednom nadođe.

Uz pomoć nožica, na panete urezati znak Y i premažati ih ubačenim žumancem. Grubo istucati kocke cukra i posuti pince, pa ih peći oko 50 minuta na 180 stepeni.

PINCA

Potrebno je:

1,5 kg brašna
30 dkg maslaca ili 25 dkg masti
40 dkg cukra
8 žumanaca
2 saketa vanilije
2 kocke kvasca
2-3 kašike rakije
malo soli dvije
korica naranče i limuna
kocke cukra za posipanje
jaje za premaživanje

Priprema:

Izmrvljeni kvasac izmiješajte s malo cukra, malo brašna i mlake vode, pa ga pokrivenog stavite na toplo da naraste. Brašno ugrijte i s mašću ili maslacem sitno razmrvite. U sredini dodajte cukar, žumanca, vaniliju, so, gratanu koricu limuna i naranče i kvasac. Po potrebi dodajte malo toplog mlijeka. Umijesite čvršće tijesto, dobro ga izradite, pa ga pokrivenog ostavite na toplo da se diže 4-5 sati.

Dignuto tijesto razdijelite na četiri dijela i svaki oblikujte u okrugle oblike - male panete. Oblikovane pince stavite na pleh koji ste obložili papirom za pečenje i pokrivenost ostavite na toplo da još jednom nadođu. Svaku zarežite nožicama u tri dublja reza od sredine prema kraju, premažite jajetom i pospite grubim cukrom (izmrvite kocke cukra) i pecite na 180 – 200 stepeni oko 40 min.

VENECIJANSKA PINCA

Potrebno je:

1/2 kg bijelog kukuruznog brašna (može i žuto brašno)
 10 dag bijelog brašna
 15 dag sjeckanih mendula
 5 dag pinjola
 20 dag suhica
 20 dag sjeckanih suhих smokava
 20 dag cukra
 Saketić praška za pecivo
 Sok i korica naranče i limuna
 Ožica sjemenki morača

Priprema:

Skuhati palentu i ohladiti je, a zatim sa palentom, miješajući rukama, sjediniti sve ostale sastojke. Staviti u okrugli pleh i pustiti da počiva 3 – 4 sata. Peći 1,5 do 2 sata na umjernoj vatri (150 – 170 stepeni).

PINCA TRIESTINA

Potrebno je:

1 kg brašna
 25 dag cukra
 15 dag maslaca
 6 žumanaca
 2 jaja
 2 kocke kvasca
 2 – 3 ožice ruma
 2 ožice sjemenki anisa (morača)
 korica limuna i naranče
 malo soli
 bjelanac (za premazivanje)

Priprema:

Sjemenke anisa istući u avanu i desetak minuta kuhati u mlijeku, procijediti i ostaviti da se hladi. Kvasac, ožicu cukra i 4 ožice brašna razmutiti sa toplom vodom i ostaviti da se diže.

Jaja, žumanca i cukar ubatiti, pa dodati omekšali maslac, so, rum, koricu limuna i naranče, mlijeko i brašno, pa zamijesiti glatko tijesto. Tijesto malo pobrašniti i pokriti kanavacom, pa pustiti da nadođe i udvostruči veličinu. Od nadošlog tijesta napraviti dva paneta i staviti ih u podmazan pleh, pokriti kanavacom i pustiti da odstoji najmanje pola sata (u tijestu, po želji, dodati ožicu sjemenki morača). Pomoću nožica na tijestu načiniti znak Y i premazati uba-

ćenim bjelancom i peći oko 60 minuta na 180 stepeni.

ENTREFILET

PINCE I FUGACE

Krofne, kao prva poslastice od dizanog tijesta, javljaju se u Evropi u XIII. stoljeću. Početkom XVIII. stoljeća, cukar je pristupačniji, a brašno sve finije, pa dizano tijesto doživljava pravi bum, ne samo u gospodskim nego i sirotinjskim kužinama. Brašno, cukar, masnoća, jaja i kvasac – sastojci su slatkog kruha, osnovnog kolača puka u svim evropskim zemljama. Čarobnih formula u spravljanju poslastica nema, ali se svi trude da baš njihov kolač bude drugačiji. U korici ili soku agruma, ruma i raznih likera, dodavanjem koštunjavog, suhog ili ušećerenog voća, kanele, klinčića i drugih začina, čuvaju se mirisi starih kužina. U tim, u osnovi sirotinjskim slasticama, čuva se i autohtonost, danas poznatih kužina kao što su bečka ili venecijanska.

Nerijetko, recepture su se prisvajale, pa danas, nakon više od 300 godina, nijesmo sigurni je li naša pinca stigla iz Trsta ili Gorice, gradova koji se bore za autorstvo te čuvene uskršnje delicije. Pinca ili fugaca – pitaće se mnogi?

Slične jesu, ali je priprema fugace nešto komplikovanija od pripremanja pinci.

Iz Venecije su stigle brojne recepture, ali ne i pinca. Naprosto, prava venecijanska pinca mijesi se sa kukuruznim brašnom. Pinca triestina, međutim, najsličnija je bokeškoj pinci, pa gotovo sa sigurnošću možemo tvrditi da je naša pinca posestrima onoj iz Trsta. Ili Gorice?

PO BOKEŠKI...

A, B, C, D, O...

Pjaci, Škartocu i još po nečem, s tim u vezi

Piše:
Neven Staničić

I ma ljudi ode što još uvijek idu na pjacu onako, na izlazak. Ne da trguju nego u vizitu. Veseo svijet. Bučan. Rani zorom, sve prešeći, kao na rabotu. I pošteno odrade radni dan, onako sve u priču i mote. Niko ih ne doživljava ozbiljno, ali kad ih nema - za brigu, svima fale. To je taj jutarnji, svijet, kojeg gotovo nikad nećete srest uveće, na rivu, korzo oli trg. To mu dođe kao ono, da pjaca može bit na trg, najčešće i jest, baš kao i pošta, opština i druge institucije, ali trg nikako ne može bit na pjacu. A reko bi čovjek, sve konsultujući i rječnike da mu dođe na isto. **Pjaca**, plac, tržnica, trg! Po opisu, razlika ispada, uprav' u tome svijetu, ljudima, toj atmosferi pjace, s' više slobode, manje kontrole, više pogađanja, dogovora, odgovora, sve naglas i... nekad je bilo i nižu cijenu. Sami trg je već ozbiljan organizam, institucije, banke, kafici, kapelini, kapućino i... istiha. Štono su zborili, na pjacu se živi, a na trg zovu. Koncert, miting, zbor, ljubavni sastanak ispo' sata. Na pjacu se traje, a na trgovima, stvara. Atrokeli istorija. I stalno se pitam, de se gube današnji Bokelji, po pjacama, oli trgovima. Što preteže, trajanje oli istorija.

Evo, na primjer **škartoc** nije pretek'o. Legendarnog, brenda pjaca i trgova, trgovine i pazara više nema. Ekolozi ga prizivaju kao boga, ali avaj. Definitivno smo ostali bez škartoca. Po značenju i upotrebi, u gore pomenutim rječnicima, škartos, saket, kesa, ceger, borsa i... kako se zove ovo novo, ljudi moji, što koturaju iza sebe... na točkove? Nema veze. Dunkve, trebali bi doć na isto, ma šipak. Škartoc je ostao za priču i uspomenu, sve

drugo može bit praktično, ma za bruku. Lapis, a to bi bila olovka i to ne bilo kakva, nego mastiljava za uho, a škartoc na banak. To je bio cio obračunski aparat. I šifra i fiskalna kasa i račun. Trgovac bi fino liznuo ili pljunuo u oni lapis i sa strane na škartoc ispisao... pet deka ovoga, kilo onoga, kruh, vino i riba slana, podvuci... **jednako je**... opet bi pljunuo ili liznuo onu olovku, erbo nije ta hemija sa mastilom trajala dugo, osmjeh, jezik dekapoto plav... **toliko i toliko**. Onda bi se sve to upakovalo, opet u škartoc, dva, tri, po potrebi... i dooovidenja. Po nekakvoj logici i iz filmova dalo se zaključit da je tih škartoca bilo raznih veličina. U praksi, ode kod nas teško. Duperala se jedna, najviše dvije. Uglavnom za sve je bio jedan te isti škartoc, pa sad... za provištu, pjacu i krunije stvari obavezno se morala nosit i borsa. U nju bi se slagali škartoci. Ceger je bio baš praktičan, onako pleten, rastegljiv, sa dvije drvene ručke, lak za ponijet sa sobom, a zahvalan za trpat. Naime, ako bi se škartoc kojim slučajem skvasio, trenutno bi se profundao, koliko je bio kvalitetan... i vazde je trebalo pazit, ili da se stavi u nešto, ili da se ruka drži onako ispo' njega. Fino. I bez teških predmeta. E! Prava i istinska slava škartoca i nije bila u nošenju, nego upravo u tom pisanju po njemu. Kad se čovjek malo bolje prisjeti, sve se zapravo zapisivalo po tim škartocima. U nedostatku drugoga papira, na škartoc su završavali i ugovori, poruke, pisma, tablice množenja, pjesme... ma sve što je trebalo zapamtit ili napomenut, sve se stavljalo na škartoc. Obraz. I ti su se škartoci pazili. U njih se pakovalo samo za domaću upotrebu, po kući, ili kad istekne važnost trajanja onoga što je zapisano. „Čuva'te mi ta' škartoc“. Atrokeli deklaracije. Obračuni sa

škartoca, uvečer bi se prepisivali u sveske. Baba Jane se svojevrmeno, falila kako joj unuk studira baš ta' fakultet. Ekonomiju.

Do kraja je ispalo i da je raspadanje škartoca vrlina. Zapravo najveća.

Posebna je priča, koliko smo mi pri moru skloni baš toj vrlini. U sklopu ove tematike, bit će da smo mnogo grešni, erbo brzo su se zavoljeli ovi najloni i plastika, saketi i kese. Ne doduše da bi namjerno, ili iz deškepa štetili okolini. Ne. Ima ih među „teoretičarima“ koji se kunu, da je to bilo iz čiste, puste kurioštine. Argumenti su... da su te rabote očigledno providne, makar su izvorno bile, pa kad se povežu: sadržaj, persona što ih nosi, famelja iz koje je, radna angažovanost, dan u setemanu, ura kad se dolazi na pjacu i brzina hoda dotičnog/ne, može se rekonstruisat vrlo iscrpna i posebno zanimljiva priča. U nedostatku drugih dešavnja, dovoljno za ta' dan. Mora se od nečega živjet. Dapače, sugerisano mi je, da obratim pažnju... kad se sretnem s nekim oko pjace... u što gleda, mene u oči, oli u saket mi u ruku. Provjerite. Lično iskustvo je najubjedljivije.

E, sad. Pitanje za milion eura! Ako su kese došle glave škartocu, oće li „šoping mol“ (čitaj kako je napisano), doć glave pjacama i veselom svijetu oko njih? Sad me ni malo nemojte gledat. Samo pitam. Ono što znam je, da cijela Boka, na primjer, ide na pjacu, a Tivćani su već primorani odit u... istu. U podrum. Doduše, s' njima se nikad ne zna, ebo i kad krenu „na **poštu**“ nemojte ih čekat u grad, nego tražite po moru. Mislim na Tivćane, a ne stanovnike....

I... kako se za boga miloga zove ono što u zadnje vrijeme koturaju iza sebe, na točkove. Sa pjace. Ono što liči... a nije kufer. Ne.

*U BJELORUSIJI ODRŽANO VIII. EUROPSKO PRVENSTVO
SVEĆENIKA U MALOME NOGOMETU*

Bjelorusija – bogatstvo prirodnih i kulturnih ljepota

Uspavana ljepotica koju treba probuditi

Piše:
don Siniša Jozić

U Bjelorusiji, u gradu Lida od 24. do 28. veljače 2014. godine održano je VIII. europsko prvenstvo svećenika u malome nogometu. Na

natjecanju u sportskome centru „Olympia“ sudjelovalo je 13 reprezentacija s oko 200 svećenika. Prvenstvo je održano pod pokroviteljstvom Biskupske konferencije Bjelorusije te Ministarstva sporta i rekreacije, u čije ime je sudionike pozdravio

prvi zamjenik ministra Alexander Gagiyeu, a potporu je dala i mjesna uprava grada Lida.

Nadbiskup i metropolit nadbiskupije Minsk-Mohilov **Tadeusz Kondrusiewicz** je izrekao zahvalu Bogu za mogućnost da se ovakav veliki sportski

dogadjaj održava u Bjelorusiji, a i sam je zaigrao za domaću reprezentaciju. Istaknuo je kako Crkva treba evangelizirati posvuda, pa i na stadionu. Također je pročitao pismo apostolskog nuncija u Bjelorusiji nadbiskupa Claudija Gugerottija koji je sudionicima prenio blagoslov pape Franje.

U završnici prvenstva Poljaci su obranili prošlogodišnji naslov, a na postolje se nakon jednogodišnje stanke vratila Hrvatska osvojivši drugo mjesto te Portugal na trećem mjestu. Domaćini su zauzeli četvrto mjesto, dok su svećenici iz Bosne i Hercegovine bili peti. Na šestome mjestu je svećenička reprezentacija Slovačke, na sedmom iz Ukrajine, na osmom iz Rumunjske. Deveto mjesto zauzela je reprezentacija Mađarske, deseto Slovenije, jedanaesto Crne Gore, dvanaesto Austrije te posljednje trinaesto Kazahstan.

Domaćin 9. europskog prvenstva svećenika u malome nogometu bit će Austrija, koja je bila domaćin i prvoga prvenstva 2005. godine.

Za Crnu Goru su nastupili svećenici: **Ivo Ćorić, Ante Dragobratović, Marko Vuković, Siniša Jozić, Gabriel Grabanica, Janez Mirtek, Mirash Marinaj, Simon Filipaj i Simo Ljujić.**

Osim nogometnog natjecanja, uz toplo gostoprimstvo svećenici su se upoznali s prilikama u Bjelorusiji.

„Svijet je poput knjige; tko ne putuje, čita samo prvu stranicu“, kaže sv. Augustin. Sve je više ljudi s naših prostora koji posjećuju europske i svjetske destinacije: Rim, Pariz, Veneciju, New York... Međutim, znate li nekoga da je posjetio Bjelorusiju?! Ova zemlja je ucrtana na svim kartama, Wikipedija ima članak o

Frankfurt, ispred katedrale sv. Bartolomeja

njoj, ispada da je moje pitanje bespredmetno...

Naime, kod nas u Boku kotorsku dolaze ljudi sa svih meridijana i paralela, ljudi različitih kultura i jezika. Ali istini za volju nikad nisam upoznao Bjelorusce; jesam doduše mnoštvo Ukrajinaca i Rusa, ali niti jednoga Bjelorusa! Nikad nisam čuo da neka naša tvrtka posluje s Bjelorusijom niti sam ikad vidio robu iz te

zemlje na polici trgovine. Vijesti iz Bjelorusije su iznimno rijetke i štire, ne poznajem niti jednu osobu koja je tamo putovala!

Bjelorusija je geografski smještena gotovo u samom središtu Europe. Iako su krajolici uglavnom ravničarski ili blago brežuljkasti, s prosječnom nadmorskom visinom od nekih 160 metara i najvišim vrhom od samo 345 metara

Jutro u Lidi

(!!!), ima i ona svojega šarma. Zapravo je to zemlja s nevjerojatno puno jezera i rijeka. Čak 20.000 rijeka i rječica ukupne dužine od oko 90.000 km presijeca njezin teritorij. Njezinih 11.000 jezera su poput mnogobrojnih plavih očiju s odrazom neba u njima. Nekad su ovi prostori bili u potpunosti prekriveni šumom (tajgom), danas je to samo trećina teritorija. Velike močvarne prostore koji se prostiru na 13% teritorija, uglavnom u južnome dijelu zemlje, danas zovu plućima Europe. I još malo brojeva: 45% ukupne površine prekriveno je raznim agrokulturama. Jeste li znali da je Nacionalni park **Belovezhskaya Puscha** najveći europski rezervat iskonske šume, a ujedno i jedino stanište europskoga bizona. Slaveni na ovim prostorima žive već više od 1.000 godina.

Ovo je zemlja dugačke i bogate povijesti. Danas ima oko 10 milijuna stanovnika. U II. svjetskome ratu svaki je 4. stanovnik izgubio život, a gotovo svi gradovi bili su do temelja porušeni. Ali ovi ponosni i marljivi ljudi nisu se dali slomiti. Mnoge su nedaće tijekom povijesti prešle preko njihovih leđa, mnogi su osvajači kročili na njihovo tlo, ali oni su i dalje ostali miran, ljubazan i vrlo gostoljubiv narod.

Široka cesta, omeđena drvoredom crnogorične šume i presvučena grubim i pomalo grbavim asfaltom vodi nas u sunčano jutro valovitim zelenim pejzažima, koji se u daljini stapaju s plavetnilom neba. Vozimo se prema našem prvome bjeloruskom gradu, a to je – **Lida**. Grad domaćin nogometnog prvenstva smješten gotovo na granici s Litvom bio je naša baza odakle smo svakoga dana odlazili i kamo se uvečer vraćali. Prvo jutro ostali smo pomalo iznenađeni. Sve je više nalikovalo na noć, ne-

goli na rađanje novoga dana zato što je u 7:30 gotovo bio mrkli mrak.

Samo su nebo i cesta odudarali, sve ostalo bilo je u nijansama zelene boje. Na ovim cestama postoje putokazi samo na ćirilichnom pismu. Posvuda oko nas umirujući pejzaži. Osjećao se miris mrazom smrznutih polja. A ceste su zapravo iznenađujuće dobre, samo ponekad malo grbave. Okolna jezera i rijeke bili su smrznuti tako da su poneki domaći ljudi, probivši led na nekim mjestima, sjedili na stolcima i lovili ribu ne mareći što ledeni vjetar s Baltika „probija kosti“.

Svako jutro „horde“ čistača idu na svoje poslove. Oni doslovno ne čekaju da list padne na zemlju, pokušavaju ga uhvatiti u zraku. Sve je u funkciji i sve se održava. Ceste su široke, u središtu čak i četiri traka u svakom pravcu. Moneta je bjeloruska rublja koja zbog čestih inflacija i nema baš neku vrijednost. U mjenjačnici ćete dobiti oko 1.300.000 bjeloruskih rublji za 100 eura.

O zanimljivostima glavnoga grada slušamo od našeg vo-

zača. Jedna od njih je i ta da Minsk, velegrad od oko 2 milijuna stanovnika, nema velikih supermarketa. Nakon 90-ih godina, kada je Bjelorusija postala neovisna država, ljudi su se ponadali kako su sovjetska vremena prošlost i kako će država postati sve otvorenija. Mnogi su svjetski trgovački giganti već počeli ulagati u zemlju, a onda je 1994. na vlast došao Aleksandar Lukašenko, proruski orijentiran čovjek, i sve se počelo vraćati na početak. Treba istaknuti da svaki Dnevnik počinje s predsjednikom države. Na vlasti je, dakle, 20 godina, a u svakim izborima pobjeđuje s više od 90% osvojenih glasova. Oporbe gotova da i nema! O njihovoj zatvorenosti govori i činjenica da građani bez vize mogu putovati tek u tri zemlje - Rusiju, Ukrajinu i Kubu. Vizu za Poljsku relativno je jednostavno dobiti, ali to je uglavnom zbog trgovačkog interesa poljske države.

Minsk je glavni grad, političko, kulturno i gospodarsko središte. Smješten je gotovo u samome geografskom središtu države, na nekada važnom i

Lida

Katolički svećenici Crne Gore

prometnom trgovačkom pravcu koji je povezivao Baltičko i Crno more. Osnovan je početkom 11. stoljeća i u svojoj je prošlosti bio pod vlašću nekoliko država. U II. svjetskome ratu bio je gotovo u potpunosti porušen, ali je nakon završetka rata rekonstruiran i obnovljen. U njegovoj obnovi sudjelovao je i veliki broj njemačkih zatvorenika koji su oslobođeni tek nakon završetka gradnje. U 50-im i 60-im godinama prošlog stoljeća bio je najnapredniji sovjetski grad. Jedan je od sovjetskih gradova heroja.

Domaćini se hvale da je Bjelorusija najrazvijenija zemlja bivšega Sovjetskog Saveza. Plaće su od 150 do 200 eura u prosjeku. Međutim, tek svaka treća obitelj u Minsku ima osobni automobil.

Bjelorusija je zemlja s još puno čudnih i za nas neuobičajenih pravila. Nema tu raskoši ambijenta poput zapadnih uličnih reklama, sve odiše atmosferom prošlih vremena kojih se, istina, ne sjećam iz djetinjstva, ali o kojima sam puno slušao i čitao. Činjenica koja nam je zvučala smiješno glasi da vlasnici kuća ili stanova u Bjelorusiji ne mogu in-

stalirati satelitske antene. Ovo pravilo vrijedi i za stanovništvo u višestambenim zgradama koji moraju dobiti dozvolu lokalnih vlasti kako bi instalirali satelitsku antenu, ali i klima-uređaj, na fasadama i krovovima svojih kuća. Čak i ako je dopuštena instalacija satelitskih antena i klima-uređaja, stanovništvo mora zadovoljiti dizajn koji su odobrile lokalne vlasti. Moj je osjećaj

da ljudi ipak još malo zaziru od stranaca. Poput straha od nepoznatog. Samo mladi ljudi češće govore jezike.

Dok smo se vozili tim nepreglednim i čistim prostranstvima primijetio sam da se iz dimnjaka skromnih obiteljskih domova nigdje ne diže dim. Na moju glasnu konstataciju netko je odmah zaključio da se gotovo svi griju na plin zbog vrlo niskih cijena energenata. Na primjer, kod njih je litar *Eurosupera 95* samo 0,71 euro. Dakle, duplo jeftinije negoli u nas.

Nismo se mogli načuditi podatku da Bjelorusija ima čak: **26.000 javnih sportskih objekata**, i to: 243 stadiona, 278 plivačkih bazena, 5.140 sportskih dvorana, 722 plivačka bazena u vrtićima, 46 atletskih centara, 27 klizališta i staza za brzo klizanje, 12.212 sportskih terena (rukomet, košarka, odbojka, tenis). Nedavno osvojene tri zlatne olimpijske medalje **Ane Domračeve** u Sočiju izgleda da i nisu neka slučajnost, zar ne?

Tijekom jednodnevnog izleta, između natjecanja, posjećujemo povijesne gradove bjeloru-

Konferencija za tisak i predstavljanje svih zemalja sudionica

Završna gala večera i zajednička fotografija s nadbiskupom Minska mons. Tadeushom Kandrusevichem

ske povijesti. Prvi je grad **Ne-svizh**, danas grad-spomenik, opasan zidinama, jedan je od najstarijih bjeloruskih gradova. Njegova su arhitektonska zdanja svojevrsan 'miks' različitih graditeljskih stilova. Tijekom povijesti bio je pod vlašću mnogih vladara, ali je svoj vrhunac doživio sredinom 16. stoljeća. Ratovi, požari, pa i ljudski nemar krivi su za njegovo propadanje i zanemarivanje, ali su ipak mnoge građevine danas obnovljene i rekonstruirane. Naša druga međustanica je maleno selo **Mir**, točnije rečeno samo dvorac-utvrda istoimenog naziva. Jednostavnog, ali zanimljivog izgleda, privukla nas je već prvim pogledom. Smještena doslovce na malenome brežuljku, ponad još manjeg jezera, opasana vodenim kanalima, na samom ulazu u selo, svojim je kulama mamila na zautavljanje.

Utvrda Mir jedinstven je spomenik bjeloruske arhitekture. Podignuta je krajem 15. i početkom 16. stoljeća, kvadratnog je oblika s pet identičnih

kula, ali različito ukrašenih i ima zanimljivu unutrašnjost. U svoje vrijeme bio je neosvojiva utvrda, a danas je pod zaštitom UNESCO-a.

Kad je riječ o vjerskome životu, oko 80% stanovništva izjasnilo se kao vjernici Ruske pravoslavne crkve (Bjeloruski egzarhat), **15% su rimokatolici (1.402.605)**, a 2% protestanti. Od ovog broja samo 18% pravoslavnih vjernika redovito posjećuje crkve, dok je broj katoličkih vjernika koji posjećuju crkve nešto veći. Katolička crkva podijeljena je u četiri biskupije: **Minsk-Mohilov, Pinsk, Grodno i Vitebsk**. U Bjelorusiji postoji 619 katoličkih župa, 451 katolička crkva u kojima živi i radi 407 katoličkih svećenika. Bogoslovno sjemenište djeluje od 2001. godine i nalazi se u Pinsku. Zajedničke mise nas svećenika-nogometaša s narodom ostale su u najljepšem sjećanju. Tamošnji vjernici bili su oduševljeni tolikim brojem svećenika na jednome mjestu (oko 200) te su sa suzama u očima često znali reći - **Nemojte nas zaboraviti!**

Upoznao sam još jednu zanimljivu i malo drukčiju zemlju i što je najvrjednije, stekao sam nove prijatelje. A bilo je ovo malo drukčije putovanje od svih mojih dosadašnjih. Putovanje zemljom uspavane ljepote, koja možda neće uspjeti svakoga šarmirati na prvi pogled. Bilo je to putovanje kroz gotovo netaknutu prirodu, kroz zelene šume, to njihovo zeleno zlato, uz plava jezera i čiste rijeke. Putovanje zemljom s ponekim za nas čudnim pravilima, zemljom čiji stanovnici uglavnom ne govore svojim pravim bjeloruskim jezikom, zemljom gdje liječnici mogu zaraditi manje od prosječne plaće, zemljom koja nema kovanog novca, zemljom čiji stanovnici imaju dvije putovnice - jednu domaću, a drugu inozemnu - i još puno toga. Putovanje je to koje ću zaista dugo pamtit. Završavam riječju koju smo svi naučili - „**Spasiba**“ našim prijateljima i domaćinima!

ZNAMENITI HRVATI U HERCEG NOVOME

Dušu jednoga grada čine ljudi. Mali, veliki, obrazovani ili ne. Svatko na svoj način unio je svjesno ili nesvjesno po zrno ljubavi, znanja, škerce, originalnosti, kulture ili vizije u život našega „malog mista“. Povijest je diktirala tempo i način demografskog kretanja stanovništva. Naseljavanja i raseljavanja donosila su različite kulture te obične i neobične ljude u Herceg Novi tako da su desetljećima i Hrvati ostavljali svoj trag mladim generacijama u naslijeđe, oblikujući društvenu sliku koja je temelj današnjem kulturnom imidžu grada.

Prema posljednjem popisu stanovništva u Crnoj Gori 2011. godine u Općini Herceg Novi ima 662 Hrvata.

U više nastavaka predstaviti ćemo znamenite Hrvate koji su pridonijeli očuvanju tradicije i kulturnog naslijeđa grada Herceg Novoga.

Mato Vučetić (15. 9. 1929. - 18. 2. 2013.)

Piše:

Sanja Crnić

Fotografije:

Arhiva Milana Dobrilovića

Dana 18. veljače 2013. navršila se godina dana od smrti Mata Vučetića, dugogodišnjeg predsjednika Gradske muzike Herceg Novoga, osnivača mažoretkinja, člana ansambla „Bokelji“, dobitnika Oktobarske nagrade Herceg Novoga i dobitnika Zlatne plakete Turističkoga saveza Crne Gore 1994. godine.

U župnoj crkvi sv. Jeronima u Herceg Novome bio je član crkvenoga zbora više od 71 godine. Još kao dječak od deset

U Gradskoj muzici 1970.

lapa Bokelji, Moskva 1982.

godina izrazitim sopranom (do mutiranja!) dominirao je vesperama pjevajući ih sa svojim ocem Perom na jednoj klupi, a slavni Toni Marjanović i župnik pjevali su na drugoj. Odmah su uočili talent mladog Mata i 1939. godine na Uskrs zapjevao je prvi put u crkvenome zboru, koji je vodio posljednjih 20 godina svoga života i bio mu posvećen do smrti.

Gradska muzika u Herceg Novome osnovana je 1886. godine i među najstarijim je kulturnim institucijama u gradu. Tradicija od 12 i pol desetljeća obojena je željom članova da pridonese kulturnome životu svoga mjesta, ali i promociji grada Novoga u svijetu. Mato Vučetić, zajedno sa svojim ocem Perom, bio je stožer Gradske muzike u njezinu najjačem i najplodonosnijem razdoblju kada je bila vođena jakim imenima dirigentske palice kao što su Ivan (Djanko) Ciber i Norbert Šimunović, koji su je učinili jednom od najboljih gradskih muzika. Godine 1922. u Ljubljani je osvojila prvo mjesto među gradskim muzikama tadašnje

Jugoslavije. Mato Vučetić vodio je 50 godina Gradsku muziku kao organizator, obavljajući svakovrsne poslove, vođen entuzijazmom i ljubavlju, a ne profitabilnošću onoga čemu se svim srcem predaje.

Sa sinom Pericom 1967.

Godine 1971. na inicijativu svoga oca Petra osnovane su mažoretkinje uz pomoć Turističkoga saveza Boke kotorske. Bile su to prve mažoretkinje u Crnoj Gori i prve na teritoriju tadašnje Jugoslavije. Prve uniforme, točnije bluze i napoleonske kape, bile su pozajmljene od prijatelja iz Cavtata te su kasnije bile kopirane. Poslušavši gospođu Nadu Lučić koja im je ustupila katalog s uniformama mažoretkinja iz Johannesburga, otac i sin, Pero i Mato, napravili su prvi koncept, a vrijednim rukama novskih šnajdera - Nina Klisure, Djanka Čibera i Špira Piljurovića te zajedničkim savršenim smislom za dizajn nastale su prve originalne crveno-bijele uniforme naših mažoretkinja.

Društvo slijepih iz Zagreba angažirano je da napravi peruške, Tvornica dugmadi napravila je dugmad, časne sestre su šile kordune, a šjor Mato sa suprugom pravio je kape i epolete. Uniformu iste kreacije dobila je gradska muzika pa su otada postali nerazdvojna cjelina jednoga prazničnog sadržaja.

Prve koreografije napravio je šjor Mato. Sinonim muzikalnosti, ljepote i elegancije bile su te prve mažoretkinje koje su se s dvadesetak proširile na ansambl od četrdeset prelijepih novskih djevojaka.

Prvo gostovanje u Zagrebu i u Ljubljani bila je prava senzacija jer tada još mažoretkinje kao oblik zabave nisu bile poznate, iako su bile karakteristične za zapadni dio Europe. Mažoretkinje su odigrale veliku ulogu u propagiranju Novoga i uopće u propagiranju crnogorskog turizma, a pojavile su se i na poznatoj Berlinškoj burzi dva puta, 1985. i 1986. godine.

Još i danas pamtimo Tomislava Vučetića, šjor Matova brata, koji je na HRT-u

Gradska muzika u svečanim uniformama 1978.

bio meteorolog i koji je držeći grančicu mimoze u udarnome dnevniku nedjeljom u 19.30 sati čitavoj Jugoslaviji najavljivao početak zimskih svečanosti Praznika mimoze u njegovu rodnome Herceg Novome.

Godine 1966. osnovan je ansambl „Bokelji“, kao prva klapa u Crnoj Gori, a više od 35 godina Mato Vučetić bio je njezin član, kao jedan od naj-

boljih baritona. Ansambl „Bokelji“ snimio je četiri LP-ploče i imao više od sedamdeset televizijskih i radijskih nastupa, gostovanja u svim većim gradovima Europe, od Moskve do Kopenhagena. Naravno, kako se pokazao kao dobar dizajner uniformi, opet je bio inicijator da „Bokelji“ dobiju nove odore. Originalne odore sadržavale su koforan kao simbol pove-

zanosti ansambla „Bokelji“ s Bokom.

Kako je vrijeme prolazilo i činilo svoje, šjor Mato je dao sve od sebe da se ansambl pomladi jer znao je da se ovako vrijedno kulturno naslijeđe mora prenijet mladima jer će u suprotnome nestati. Međutim, zub vremena je nemilosrdan. Nisu mu odoljeli ni šjor Mato, ni Bokelji. Preminuo je u 84. godini života. Ostale su uspomene zabilježene na ovaj ili onaj način, ali i neizostavna činjenica da je energijom jednog čovjeka pokrenuta lavina kulturnih događaja u jednome malom gradu u Boki i tako ga lansirala na kulturnu scenu Europe.

Zahvaljujući svemu navedenome, bez pretjerivanja možemo Mata Vučetića nazvati legendom kulturnog sjaja u Herceg Novome, koji je protkan životom gradske muzike, mažoretkinjama i ansamblom „Bokelji“, u čijem je osnivanju i osmišljavanju šjor Mato imao ključnu ulogu, kao i u plodnome radu.

Mažoretke, Beograd 1977.

Kapetan Bartulović u „Velikom ratu“

H. Bartulović u društvu Andra Račića, na brodu Nj.V.B. „Blitz“, aprila 1915. g.

Autori:

**Snežana Pejović i
Joško Katelan**

Kada nam se Redakcija Glasnika obratila sa zahtjevom da u povodu 100. obljetnice početka Velikog rata pripremimo kraći serijal sa arhivskim dokumentima koji bi se odnosio na period 1914-1918, bez velikog razmišljanja smo se odlučili prezentirati lični arhivski

Rođen u Sutomoru, od oca Dubrovčanina i majke Prčanjanke, cijeli svoj vijek posvetio moru i pomorstvu, a ratne 1914-1918-te ostavile su dubok trag u njegovom sjećanju

fond kapetana Hinka Bartulovića. Napominjemo da se na međunarodnom planu pripremaju ili već realiziraju brojni projekti u svrhu obilježavanja ovog jubileja i oni akcent stavljaju na osvjetljavanje Prvog svjetskog rata kroz jednu novu dimenziju, točnije kroz prizmu običnog čovjeka koji se našao u vrtlogu imperijalističkih pretenzija, globalnih političkih previranja i raspodjela političkih moći. To nas je dodatno potaklo da iz arhivske građe Kotorskog arhiva odaberemo i predstavimo dokumentarnu ostavštinu kapetana Bartulovića, koja predstavlja personalizirano dokumentarno-literarno svjedočanstvo o burnim dešavanjima u Boki prije stotinu godina. Iako se ne radi o obimnoj dokumentaciji, ostavština ovog kapetana je sadržajno veoma interesantna. Ona je bogata informacijama i podacima o ratnim godinama u Boki kotorskoj i mjestima vezanim za Boku. Te informacije se prelamaju kroz impresije i emocije pojedinca – aktera zbivanja, vojnika Slave na i Hrvata u Austrougarskoj mornarici, kapetana Bartulovića.

Arhivski fond, koji nosi signaturu POHIN, formiran je u Istorijskom arhivu Kotor od građe preuzete od Pomorskog muzeja Crne Gore u Kotoru u toku 1987. godine. Na drugoj strani, prema evidencijama Pomorskog muzeja, „Ostavština kapetana Hinka Bartulovića“ je bila predata prvo ovoj instituciji 23. listopada 1974. godine.

Kronološki, dokumenta su nastala u periodu od 1913. do 1969. godine. Obradom u Kotorskom arhivu arhivska građa ovog ličnog fonda je razvrstana u tri kategorije, tj. pod-fondove, i to: POHIN I

- Stvaralačka djelatnost stvaraoča Fonda; POHIN II – Korrespondencija stvaraoča; POHIN III – Foto-dokumentacija iz života i rada stvaraoča.

Najobimniji dio fonda čine autorski radovi kapetana Hinka Bartulovića: „Sjećanja i uspomene“ (IV dio: *U Ratnoj mornarici*) i „Austro-Ugarska, naš vjekovni tlačitelj“. Na žalost, ovi rukopisni radovi su nepotpuni i očigledno nedovršeni, posebno drugo djelo. Naše nastojanje da utvrdimo da li su ovi rukopisi negdje bili objavljeni do sada, ostali su bez odgovora. Kako nismo naišli ni na kakav trag o njihovom objavljivanju, možemo smatrati da bi objavljivanje ovih rukopisa bilo prvo predstavljanje javnosti memoarske građe kapetana Bartulovića.

„Sjećanja i uspomene“ odnose se na period 1913-1918. god. iz života i rada kapetana Bartulovića. Kako je naznačeno na omotu, djelo je pisano tokom 1968. i 1969. godine u Dubrovniku. Rukopis je podijeljen od strane autora na sedam poglavlja koja su opet podijeljena na 125 podnaslova. Tekst je tipkan na pisaćoj mašini i ima originalnu numeraciju stranica od 1 do 275 (utvrđeno je da nedostaje petnaest stranica između br. 230-245).

Bartulović je živim stilom, veoma detaljno slijedeći kronologiju, iznio svoja sjećanja na sva događanja u Austrougarskoj ratnoj mornarici, obuhvativši opise organizacije i funkcioniranja Mornarice, detaljne opise njene ratne flote, sva isplovljavanja brodova i njihove rute, ratne okršaje na moru, pobunu mornara 1918. godine. Na kraju on opisuje i svoj boravak u Odesi i Pančevu do konačnog oslobođenja

od Monarhije i stvaranja nove države Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca, kao i svoje kratko angažiranje u mornarici nove države. Svoja sjećanja kapetana Bartulović bilježi od prvog svog mornaričkog angažiranja kada je započeo obuku u Ratnoj mornarici na đlačkom brodu „Adria“, u Puli. Neposredno nakon toga on je počeo voditi dnevnik, kako sam kaže: „... o svemu i svačemu što sam čuo i vidio, što sam radio, o organizaciji službe na brodu, uzbunama, disciplini, brodovima i ljudima. Dnevnik sam pisao ćirilicom i sakrivao ga među školskim zadaćnicama što sam ih ponio sa „Adrije“.

Veoma slikovito autor je opisao događanja uoći i za vrijeme Prvog svjetskog rata, gdje su posebno zanimljiva svjedočenja o danima Pobune mornara u Boki kotorskoj 1918. god. Premda nije neposredno učestvovao u Pobuni, Bartulović se u vrijeme ovih događaja nalazio na torpiljeru TB-16 u Igalu, odakle je slao obavještenja o situaciji u ovom dijelu Boke svom prijatelju Antunu Sesanu, jednom od organizatora Pobune. Bartulović je zbog spomenute veze dvadeset dana proveo u kotorskom zatvoru, kao politički sumnjiv austrijskim vlastima, što također podrobno opisuje u svojim „Sjećanjima...“

Za razliku od „Sjećanja i uspomene“ drugo autorsko djelo „Austro-Ugarska, naš vjekovni tlačitelj“ je nedovršeni rad koji govori o vremenu austrougarske okupacije i događajima od veljače 1918. god. Autor je podijelio rad na šest poglavlja, međutim samo je dovršio dva, i to uvodni tekst o Austrougarskoj monarhiji i drugo poglavlje koje je nazvao: „Boka Kotorska, pomoćna ratna luka

Hinko Bartulović na fotografiji iz 1913. g., u vrijeme boravka na školskom brodu Nj. V. B. „Adria“ u Puli

Austrougarske ratne mornarice“. Poglavlja o ratnim brodovima i brodovima ratne mornarice u Boki, pa o stožernom osoblju brodova mornarice i o momčadi na brodovima tokom 1918. godine, sačuvana su u vidu tabelarnih popisa i papirića sa raznim zabilješkama.

Pod-fond „Korespondencija“ predstavlja privatnu prepisku Antona Sesana sa raznim ličnostima u periodu 1947-1969. god., među kojima su sačuvana i par pisama razmijenjena između Hinka Bartulovića i Sesana. Posebno je zanimljiv dio ličnog fonda sa fotografijama iz prvih decenija dvadesetog stoljeća, od kojih tek manji broj ima legendu na poleđini, a prikazuju Bartulovića i njegove drugove iz vremena velikih povijesnih događaja, kao civile u rodnom kraju, ili kao časnike na bojnim brodovima.

Biografske podatke o kapetanu Hinku Bartuloviću rekonstruirali smo zahvaljujući tekstu Ignjatija Zlokovića koji je objavljen *In memoriam* u „Godišnjaku Pomorskog muzeja Crne Gore u Kotoru“ (XIX/1971) i djelomično iz „Sjećanja...“

Kapetan Hinko Bartulović je rođen 1892. godine u Sutomoru, gdje je službovao njegov otac Luka, rodnom iz Rijeke Dubrovačke. Majka mu je bila iz Prčanja, iz obitelji Brguljan (ujak Viktor i rođak Tripo), te je iz tih razloga imao poseban odnos i ljubav prema Boki i njenim ljudima. Nautičku školu završio je 1912. godine u Dubrovniku, a već 1913. se prijavljuje u Austrougarsku ratnu mornaricu kao jednogodišnji dobrovoljac (*einachzigerfreiwilliger*), čak, gdje je morao završiti dočasničku izobrazbu i tečaj za rezervne časnike, obučava-

vajući se na školskom brodu „Adria“. U veljači 1914. godine, uoči samog rata, prebačen je na admiralski bojni brod „Erzherzog Franz Ferdinand“, a 1915. godine dobiva čin rezervnog časnika i, po vlastitoj želji, odlazi na službu u Boku Kotorsku, gdje se ukrcava na torpiljer „TB 16“. U toku 1916. god. postaje poručnik Trgovačke mornarice. Kao slobodoumnom mladom čovjeku, koji je u ranoj mladosti pripadao „Hrvatskom naprednom sokolu“, teško je bilo služiti neprijateljskoj ratnoj mornarici. Tako je svaki slobodan trenutak koristio da bude sa svojim drugovima iz ovih krajeva, da čita domaće pisce i uči strane jezike. Upoznao je pojedince i grupe u Mornarici koje su, i pored strogih vojnih regula, nalazile načina iskazivati svoje slobodoumne težnje. Uoči pobune mornara 1918. god. i u danima pobune, Bartulović je bio u kontaktu sa svojim prijateljem iz djetinjstva, Antunom Sesanom, mornaričkim časnikom avijacije koji se priključio prevratu na brodu „St. Georg“ i kome je Bartulović redovito slao obavještenja sa broda „TB 16“, usidrenog u to vrijeme u Igalu.

Sumnjiv zbog prijateljstva sa Sesanom, Bartulović, neposredno nakon izbijanja pobune, dospijeva u kotorski zatvor i biva izložen višednevnim iscrpljujućim saslušanjima od strane komandanta Klajna (Klein). Ocijenjen je kao „politički sumnjiv i politički kompromitiran“.

Nakon puštanja iz zatvora, u ožujku 1918. god., ukrcan je na kazneni brod „Schwarzenberg“, koji je bio usidren u Šibeniku. Da bi izbjegao dalja proganjanja javlja se u odjel ratnih riječnih brodova (monitora), koji su bili stacionirani u rumunjskim i ruskim luka-

ma na Dunavu i Crnom moru. Najveći dio vremena ostaje u Odesi.

Kapitulacija Austrougarske ga je zatekla u Pančevu, gdje se odmah nakon oslobođenja stavio na raspolaganje Narodnom vijeću i radio neko vrijeme na okupljanju i spašavanju brodova na sektoru Pančevo-Beograd-Zemun. Po povratku u Boku, priključio se Jugoslavenskoj ratnoj mornarici koja je tada bila u osnivanju, s namjerom da svojim iskustvom sa ratnih brodova doprinese njenom bržem razvoju. No, tamo je naišao na starješine koje su mu bile pretpostavljene i tokom ratnih godina, i koje su ga nastavile gledati kao buntovnika. O tim razočaravajućim danima autor govori u svom djelu: „Otišao sam iz Đenovića. Nijesam mogao da trpim drskost i bezobrazluk ovih ulizica i podlaca, koji su vazda, pa i danas bili protiv našeg naroda, koji su naš narod smatrali za niži, inferiorniji, a sebe za više, superiornije ljude kojima je sve dozvoljeno. Ti ljudi i danas traže od nas da im budemo podčinjeni i da ih slušamo kako se rugaju iskrivljujući naš jezik kada govore. Oni i danas traže od našeg naroda da im budemo sluge pokorne, baš onako kako su to tražili pod propalom dvo glavom Monarhijom“. Tako se Bartulović nakon pet godina 1924, sa bojnog broda „Rudolf“ koji je tada pripadao Ratnoj mornarici Kraljevine SHS, vratio u Dubrovnik ostavivši zauvijek Ratnu mornaricu. Ipak i dalje ostaje vezan za more i prelazi u pomorsko-upravnu službu, radeći u Direkciji pomorskog saobraćaja u Splitu i u Lučkoj kapetaniji II. reda u Metkoviću, a u mirovinu odlazi 1953. godine. Tvrdnje da je radio izvjesno vrijeme i u Luč-

koj kapetaniji u Kotoru nismo uspjeli da dokumentiramo.

Kapetan Hinko Bartulović se već 1919. godine počeo baviti i publicističkim radom vezanim za more i pomorstvo, pokrenuvši reviju „Naše more“, čiji je bio i urednik. Do Drugog svjetskog rata surađivao je u reviji „Jadranska straža“-Split, kao i u časopisu „Saobraćajni pregled“-Beograd.

Kako je već prethodno rečeno, od posebnog značaja je njegov spisateljski rad. „Sjećanja i uspomene“, autorski spis koji na 275 stranica govori o vremenu provedenom u austrougarskoj ratnoj mornarici, od kojih se preko 200 odnose na ratne godine, spada u kategoriju kako memoarskog, tako i historiografskog, pa i literarnog djela. Namjera nam je da ovo djelo objavimo u cijelosti, budući da ono predstavlja zanimljivo i korisno štivo u kome bi čitaoci mogli saznati puno detalja iz perioda tzv. Velikog rata sa područja Boke, Crne Gore, a i šire. Djelo bi podsjetilo širu javnost koliki je značaj imala Boka kotorska u vojnoj strategiji moćne Austrougarske monarhije i njenu stratešku ulogu u odnosu na interese velikih sila. Lični rakurs gledanja jednog iskusnog pomorca nesumnjivo baca potpuno novo svijetlo na ta zbivanja i oslobođeno je neobjektivnosti koju neminovno sadrže spisi nastali u radu organa administracije. Zato djelo može da bude vrlo važan dopunski izvor za historiografska istraživanja razdoblja Prvog svjetskog rata. Uz to, posebno bi bilo važno objaviti ovu arhivsku građu radi njene trajne zaštite, jer je rukopis djelomično nečitak zbog slabog kvaliteta papira, a posebno su u kritičnom stanju pretipkane kopije koje u potpunosti blijede.

Legendarna „3J“

3J zajedno u splitskom škveru

Piše:
Neven Jerković

Dugo su nakon završetka Drugog svjetskog rata istočnom obalom Jadranskog mora brazdali stari putnički parnjaci od kojih je većina u ratu potopljena, izvađena sa morskog dna i kasnije osposobljena za kakvu-takvu plovidbu. Tehnološki zaostala novostvorena država dugo se je u nedostatku stručnjaka mučila stvoriti vlastiti putnički brod izgrađen u svojim brojnim, uglavnom od Talijana naslijeđenim brodogradilištima. Na sreću, u njima je ostalo nekoliko nedovršenih brodova i njihovih nacрта, a među njima

Brodovi 3J su nezaobilazno u svojim plovidbama intenzivno posjećivali Boku kotorsku pa je njihove posjete praktično nemoguće nabrojiti. Zato ih se sa dosta sjete na ovaj način potsjećamo kao dokazani način korištenja našeg godinama kumuliranog golemog znanja gospodarenja brodovima na kružnim putovanjima i do danas nažalost neiskorištenog potencijala kojeg na istočnoj obali Jadrana još uvijek posjedujemo.

i talijanski brod ABAZZIA koji je dobro poslužio da se kopirajući brojna brodograđevna rješenja i dizajn stvori vlastiti i prepoznatljivi putnički brod. Direktni proizvod toga je bilo šest brodova tipa „pjesnici“ (VLADIMIR NAZOR, NJEGOŠ, KOSTA RACIN, VUK KARADŽIĆ, IVAN CANKAR i ALEKSA ŠANTIĆ), a indirektno PROLETERKA i tri broda popularno nazvana „3J“.

Brodovi koji su činili značajni trio 3J - JUGOSLAVIJA, JADRAN i JEDINSTVO, imali su po 2600 GT, bili dugi 90 metara, a sa po dva glavna diesela stroja ukupne snage 3600 kW mogli su ploviti brzinom od 19 čvorova. Sagrađeni su u splitskom škveru za prihvat oko 1200 putnika kao zamjena PARTIZANKI i PROLETERKI na dužjadranskoj obalnoj pruzi. Svemoguća državna planeri su očito ipak precijenili veličinu i kapacitet ovih brodova koji su svoju prvotno namijenjenu osnovnu ulogu zapravo vrlo kratko vrijeme a i ne baš uspješno obavljali.

Prva je početkom srpnja 1955. sa navoza u more bila porinuta JUGOSLAVIJA.

Kuma broda je bila prva dama zemlje čije je ime nosio

Jedinstvo

brod, Jovanka Broz. U isto vrijeme u obližnjoj Vili Dalmacija, državničke razgovore vodili su Tito i indijski premijer Nehru. Koncem istog mjeseca, Marija Bakarić, supruga Vladimira Bakarića i prva dama Hrvatske je kumovala porinuću broda JADRAN, a nakon godinu dana u srpnju 1956. brodu JEDINSTVO je kumovala revolucionarka Maca Gržetić. Brodovi su se nebitno razlikovali u sitnim vanjskim detaljima, ali su im zato glavni pogonski strojevi istog proizvođača firme Sulzer

bili različiti. JUGOSLAVIJU je pokretao originalni švicarski stroj proizveden u Winterthuru, JADRAN po licenci proizveden u nizozemskom Vlissingenu a JEDINSTVO stroj proizveden u Amsterdamu. Kako se već tijekom gradnje pokazalo da planirani brodovi nisu baš najbolje pogodeni, JEDINSTVO je kao posljednji odmah u hodu prepravljen u brod za kružna putovanja. Sva su se tri broda u završnoj fazi kompletiranja na kratko vrijeme u splitskom škveru našla jedan do drugoga, jer je JUGOSLAVIJA zaplovila u kolovozu 1956., JADRAN u svibnju 1957. a JEDINSTVO u siječnju 1958.

Ne treba posebno naglasiti koje su kvalitetne promjene donijeli brodovi „3J“ kako u dužobalnoj putničkoj pruzi tako i na kružnim putovanjima po Sredozemlju. Vrlo brzo, nakon izgradnje ISTRE i DALMACIJE te u Grčkoj nabavljene ADRIANE, Jadrolinija je posjedovala jednu od najvećih flota brodova za kružna putovanja na Mediteranu. Nažalost, nije imala dovoljno snage izdržati nesmiljeni nalet konkurencije, pa su se brodovi počeli polako rasprodavati. Prva je 1971. u Francusku

Jedinstvo i Jugoslavija

Jugoslavija

prodana JUGOSLAVIJA, neko je vrijeme služila kao MESSAGER, a od 1976. u Grčkoj gdje je sljedećih tridesetak godina pod imenom HERMES plovila na kratkim jednodnevnim plovidbama u vodama oko Ateine. HERMES je nakon stečaja svog grčkog broдача Epirotiki koncem 2004. raspreamljen u luci Pirej, gdje je dugo u doista jadnom stanju na vezu nedaleko lučke kapetanije, napušten i bez posade čekao svoju konačnu sudbinu. Tek je početkom 2011. prodan u staro željezo turskim rezalštima Izmir Geri Donusum da bi već 23. veljače bio nasukan na plaže turske Aliage gdje je uskoro nestao u hrpi sekundarnih sirovina..

JADRAN je prodan Janezu Letniku iz Kanade, kamo je otplovio 1976. i od tada je sve do današnjih dana na vezu na jezeru Ontario u blizini hotela Hilton u Torontu gdje uspješno posluje kao veoma popularni brod restoran „Captain John’s Flagship“.

JEDINSTVO je 1977. kupila dubrovačka putnička agencija „Atlas“ koja ga je nakon preuređenja u brodogradilištu „Viktor Lenac“ preimenovala u AMBASADOR i uposlila na doista zanimljivom izletnič-

kom programu. Novinar Nikola Isufi u „Dubrovačkom vjesniku“ 26. svibnja 1978. tada piše „... da je brod trebao biti gotov do 1.lipnja, ali radovi, koji ukupno stoje 45 milijuna dinara, još nisu završeni. Pored povećanog obima poslova u odnosu na predviđene, i vremenskih neprilika, najviše je teškoća bilo sa repromaterijalom i opremom, jer je došlo do izmjene zakonskih propisa oko uvoza. Red plovidbe AMBASADORA i cijene su već utvrđene, a mi ćemo navesti samo cijene za članove jugoslavenskih Sin-

dikata. Ponedjeljkom će brod polaziti u 9 sati na izlet za Kotor, s pristajanjem u Cavtatu i Herceg Novom, na povratku u Zelenici. Putnici će se vraćati u Dubrovnik u 19 sati. Cijena ovoga izleta je 240 dinara. Utorkom će brod, s polaskom iz Bara dovoziti izletnike sa crnogorskog primorja u Dubrovnik, a srijedom će polaziti iz Tivta za Dubrovnik. Cijena ovih jednodnevnih izleta je 200 dinara, a ručak ili večera na brodu stoji 35 dinara. AMBASADOR će četvrtkom isploviti na jednodnevni izlet za Korčulu i Mljet uz cijenu od 240 dinara. Četvrtkom navečer, po cijeni od 150 dinara, organizirat će se noćne šetnje (Cruising by Night) na relaciji Gradska luka – Gruž s polaskom u 21 sat i završetkom u 1 sat poslije ponoći. A petkom će brod voziti izletnike na Fish Picnic uz cijenu od 240 dinara. Preko vikenda AMBASADOR će ploviti na dvodnevnim kružnim putovanjima naizmjenično za Krk i Bari. Svakog drugog petka isplovljavat će u 18 sati iz Dubrovnika za Krk, gdje stiže u subotu u 9,30 sati. Iz Krfa se odlazi istog dana navečer u 21 sat, a povratak u Dubrovnik je planiran za nedjelju u 11,30

Restoran, Jadran

sati. Na odlasku i povratku brod će pristajati u Baru radi prijema i iskrcaja putnika. Cijena ovoga aranžmana, u koji je uključen jedan puni i jedan polupansion, iznosi 1400 dinara. Kako rekospo, brod će petkom, naizmjenično svakih 15 dana, voziti i za Bari s polaskom u 22 sata. U Bariju će biti u subotu od 7 do 23 sata, a u nedjelju u 6 sati vraća se u Dubrovnik. Cijena ovoga izleta je 1050 dinara a za palubne putnike 600 dinara. Po ovome će programu AMBASADOR ploviti do konca rujna a nakon toga će se organizirati višednevna krstarenja po Mediteranu.“

I konačno u „Dubrovačkom vjesniku“ od 26. srpnja Nikola Isufufi ponosno bilježi da je „... u prisustvu velikog broja uzvanika i građana, uz zvuke Narodne glazbe iz Zatona i zavijanje sirena usidrenih brodova, praćen Orsanovim jedrilicama, raznim motornim čamcima i brodovima Atlasove turističke flote, uz salve trombunjera, u subotu 22. srpnja u 18 sati u grušku luku uplovio m/b AMBASADOR. Odmah po dolasku na brod su se ukricali brojni uzvanici, a zatim je isplovio na kraću šetnju do Gradske luke i Lokruma. Pozdravne govore su održali generalni direktor Atlasa Luka Novak i predsjednik Skupštine općine Dubrovnik Ivica Valjalo. U ponedjeljak je, pod zapovjedništvom kapetana Pera Portolana, AMBASADOR isplovio na svoj prvi zadatak, na jednodnevni izlet u Kotor. Inače, na krstarenjima brod može u svojih 87 klimatiziranih putničkih kabina primiti 206 putnika a na jednodnevnim izletima čak 650 palubnih putnika.“

Ugođaj prvog putovanja prema Krfu je u „Dubrovačkom vjesniku“ 4. kolovoza opisao jedan anonimni putnik (po svoj prilici tadašnji glavni urednik

Ambassador

Miho Milić), koji navodi da se njegovo društvo „... u pivnici, tom atraktivnom dijelu broda, rashlađivalo kriglama piva dok brod tiho napušta luku, dok prolazi mimo Dakse i Grebena i dok u daljini ne izgubiše se svjetla Dubrovnika. Te prve ugođaje i štimunge dopunjuje kapetanov koktel a odmah zatim i brodska večera. Vrhunac večernjeg raspoloženja pružio je nadasve luksuzni brodski salon, skladna i dobra muzika broskog orkestra, atraktivan i veseo program simpatičnog i neumornog Marija Hitrija. Uz muziku, ples i vesele igre konzumiraju se različita pića po cijenama ugostiteljskih radnji na Stradunu. Po povratku sa Krfa, nakon dobrih utisaka sa izleta i obilne brodske večere, zabava u salonu je uz pomoć Marija i njegovih drugova postala još veselija od prethodne noći, da u plesu različitih ritmova bude na kraju spontano i nenametljivo utkano i partizansko kolo koje radosno otplesaše i domaći i inozemni putnici na brodu.“ Svako vrijeme nosi i svoje zabave, ali i drugu stranu medalje, jer su pri iskrcaju sa broda i po povratku iz inozemstva veseli putnici morali „zaplesati“ neki sasvim drugi bal pred strogo

kontroliranim i smrknutim carinicima. Ali o tome se u to vrijeme nije pisalo, a ovdje to samo spominjemo kao sastavni dio svakoga tadašnjega prelaska granice i neizbježnog shoppinga u inozemstvu koji je zbog domaće nestašice tzv. robe široke potrošnje većinom bio glavni motiv i cilj većine naših tadašnjih turističkih putovanja.

Koncem te prve sezone ispostavilo se da je u tih prvih proteklih devet tjedana AMBASADOR na ovim izletima ugostio 26 tisuća putnika, odnosno 480 putnika prosječno po svakoj plovidbi. Ukupno ostvareni prihod od 12 miliju-

VENICE—DUBROVNIK—PIRAEUS		
Operated from May 29th to Incl. October 2nd.		
21	M/S „JADRAN“	21
13.—	Venez a	Sun. 0.15
20.30	Rijeka**	.. 0.30
21.30		Sat. 20.—
2.45	Zadar	—
3.—		—
—	Šibenik	.. 12.20
—		.. 12.10
7.30	Split	.. 0.30
8.—		.. 7.15
14.15	Dubrovnik-2	Fri. 1.—
16.30		.. 15.30
20.—	Kotor	.. 12.—
23.—		.. 8.—
—	Bari	Thu. 24.—
—		.. 21.30
8.—	Brindisi	—
11.30		—
9.30*	Piraeus	Wed. 22.—

Hermes u Pireju

na dinara pokazao je da je ovaj posao ostvaren iznad svih planiranih očekivanja. Početkom listopada AMBASADOR je za njemačku agenciju Hetzel još ostvario tri kružna putovanja iz Rijeke preko grčkih otoka do Istanbula a potom u organizaciji Atlas Airtoursa do konca godine i tri dvotjedna krstarenja iz Dubrovnika prema Krfu, Pireju (kroz Korintski kanal), Rodosu, Istanbulu, Iraklionu i Katakolonu.

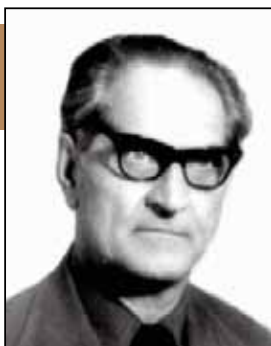
Iako je AMBASADOR na krstarenjima uglavnom plovio istočnim Sredozemljem, ostao je u najupečatljivijem sjećanju po putovanju do daleke Indije i Madagascara. Nakon posebne pripreme za tako dugo i neizvjesno putovanje, AMBASADOR se bez putnika pod zapovijedništvom kap. Pera Miličića 18. prosinca 1985. otisnuo iz gruške luke na putovanje dugo 21 tisuću milja. Brod je opremljen novim uređajima za satelitsku navigaciju i brodskom radio stanicom a dobio je i – telex. Prvi su putnici nakon prolaska broda kroz Sueški kanal ukrcani u egipatskoj luci Safaga na Crvenom moru u blizini danas daleko poznatije Hurghade, koja je tada još bila malo ribarsko selo. Odatle AMBASADOR poduzi-

ma uskupno sedam različitih kružnih putovanja u trajanju od po dvadesetak dana Crvenim morem, arapskim emiratima, Indijskim oceanom prema Pakistanu, Indiji, Sri Lanki, Reunionu, Mauriciusu i Madagascaru. U luci Victoria na otočju Seychelles 17. ožujka 1986. sa broda se je iskrcala posljednja skupina putnika i AMBASADOR se sa posadom i bez putnika vraća u matičnu luku. U Dubrovnik je, svečano dočekan, uplovio 28. ožujka.

U floti „Atlasa“ brod ostaje do konca 1988. kada je prodan kompaniji Dive&Sail Holiday sa otočja Cayman. Nakon preuređenja u Veneciji, „Atlas“ ga uzima u najam, sada pod imenom AQUANAUT AMBASADOR. Od 1990. pod novim imenom AMBASADOR I plovi za novog vlasnika Adriatic Cruises iz Paname. Cijelo vrijeme od prodaje plovi Jadranom, većinom na dobro uhodanom programu „Tisuću otoka“ u kojem redovito posjećuje i Boku kotorsku. Od 1993. za brod započinje jedno novo i doista sjajno, ali nažalost i posljednje poglavlje. Prodan je tvrtki Islas Galapagos Turismo za koju je pod imenom AMBASADOR I plovio cijelo desetljeće na kružnim putovanjima

po otočju Galapagos, i zbog posebno traženih ekoloških uvjeta u zaštićenom području sa samo stotinjak putnika. Postaje sinonimom jednog od najzanimljivijih otočnih skupina na svijetu, krstareći njima na uvijek rasprodatim kružnim putovanjima većinom sa američkim putnicima. Nažalost, iako veoma popularan, AMBASADOR I nije više mogao izdržati konkurenciju novosagrađenih komfornijih brodova, pa koncem 2004. još uvijek dobro očuvani brod odlazi u raspremu nakon 48 godina uspješnih plovidbi gotovo svim morima svijeta. Iako najmlađi, prvi je od legendarne trojke splitskih ljepotica otplovio prema rezalištu. Ali, tu priči još nije bio kraj. Nikada, naime nije službeno objavljeno da li je i kada AMBASADOR razrezan, pa je dugo njezala realna mogućnost da je još živ, usidren i zaboravljen na mrtvom vezu negdje u vodama južnoameričke zapadne obale. Ipak, Vlaho Nonveiler, inspektor američkog touropatora Grand Circle, pronašao je u ekvatorskoj luci Duesadero već gotovo potpuno razrezani AMBASADOR te splitskoj Slobodnoj Dalmaciji o tome poslao i fotografije. Tako se od tada sa sigurnošću moglo reći da je prvi član 3J konačno ipak konačno završio u starom željezu.

Brodovi 3J su nezaobilazno u svojim plovidbama intenzivno posjećivali Boku kotorsku pa je njihove posjete praktično nemoguće nabrojiti. Zato ih se sa dosta sjete na ovaj način potsjećamo kao dokazani način korištenja našeg godinama kumuliranog golemog znanja gospodarenja brodovima na kružnim putovanjima i do danas nažalost neiskorištenog potencijala kojeg na istočnoj obali Jadrana još uvijek posjećujemo.

KOTOR MOJE MLADOSTI 1

Ekonomski i kulturni život grada, politička previranja, autentična ime-na osoba nositelja tih događaja - dokument su jednoga prošlog vremena 20. stoljeća koje nam želi ispričati suvremenik svih tih događaja, najstariji živući Kotoranin, dipl. ing. šumarstva Heliodor Prelesnik.

„Bez obzira na to što sam najveći dio svog života proveo izvan Kotora, osjećam se Kotoraninom jer mi je Kotor mladenački zavičaj.“

Priradio: **Dario Musić**

Poštovani čitatelji, započinjemo novi feljton. U priči koja slijedi vodit će nas najstariji živući Kotoranin - Hrvat, katolik, dipl. ing. šumarstva Heliodor Prelesnik. Sada već u poznim godinama i onemoćao (99 god.), okružen pažnjom obitelji svojih sinova Božidara i Berislava, živi u Splitu.

Negdje krajem 2003. god., kada je naše društvo (HGDCG) počelo s aktivnostima i izdavanjem Hrvatskoga glasnika, javio nam se pismom gosp. Prelesnik iz Splita koje je uputio Tripi Schubertu, tadašnjem predsjedniku Društva. „Ugodno me iznenadila Vaša intenzivna aktivnost oko organiziranja svih Hrvata u Crnoj Gori odnosno afirmiranja hrvatstva, a s tim u svezi pothvat izdavanja Hrvatskoga glasnika. Doduše, s obzirom na minornost Hrvata u Boki, skeptičan sam da ćete moći ustrajati, a mislim da Vam snagu daje postojanje samostalne države Hrvatske od koje očekujete podršku.“ Tako je počela naša dugogodišnja suradnja. Ing. Heliodor zainteresirao se za naš rad i surađivao s nama šaljući nam dosta materijala iz njegove bogate arhivske građe i pisao nam o sjećanjima na događaje koji su se događali u Kotoru u vrijeme njegove mladosti. Iz svih tih pisama i dokumenata koje nam je uputio već smo nešto ranije objavljivali u Hrvatskome glasniku. Pokušat ću vam predočiti životnu priču čovjeka koji je svoj život i mladost započeo u Kotoru, a sudbina je odredila da ostatak života provede izvan njegova voljenoga grada. Sve što slijedi gosp. Prelesnik opisao nam je u svojim pismima koje u cjelini posjedujem. Imao sam prilike početkom 2003. god. susresti se s njim u Kotoru, a 2011. god. ponovno smo se sreli prilikom mog posjeta Splitu.

Okružen pažnjom obitelji – Split 2013. god.

Životna priča gosp. Prelesnika počinje prije više od pola stoljeća, početkom 20. stoljeća. Vjerujem da će vam biti zanimljiva.

Heliodor (razgovorno Elidor) Prelesnik

Rodio sam se u Supetru na Braču 3. listopada 1914. god., moj otac bio je Božo Prelesnik, a majka Eleonora, rođena Thiard de Laforest, potomak ugledne francuske obitelji Thiard de Bissy. Otac Božo obnašao je dužnost sudskog činovnika (direktor zemljišne knjige Sreskog suda u Kotoru), a kao Hrvat i katolik te ugledni građanin bio je član svih katoličkih i hrvatskih ustanova u Kotoru, pa i hrvatske Seoske

glazbe u Škaljarima kojoj je kapelnik bio Tripo Tomas. Obnašao je dužnost skrbnika arhivara Bokeljske mornarice 1935. god. Ako se mladost jednog čovjeka smatra razdobljem od rođenja do 35. godine života, onda je Kotor grad moje mladosti, u vrijeme od 1914. do 1949. god. To je doba kada je Kotor bio više od četiri godine u austrijskoj Dalmaciji, više od deset godina u državi Srba, Hrvata i Slovenaca (SHS), dvanaest godina u Kraljevini Jugoslaviji, više od četiri i pol god. anketiran od fašističke Italije te skoro četiri godine u komunističkoj Jugoslaviji (FNRJ).

Premalen sam bio da bih nešto više znao o prilikama za vrijeme Austrije, ali na žalost pamtim vrlo dobro tragičan događaj u mojoj obitelji jednoga ranog jutra 1918. god. Toga dana meni i mojem starijem bratu, devetogodišnjem Tončiju, majka nije dopustila da se, kao obično, idemo igrati na pjacu sv. Tripuna, već smo mo-

rali ostati kod bake i igrati se u dvorištu kuće Protić. U dvorištu je bila rastegnuta žica od susjedne kuće do jednoga kamenog stupa na koju se vješala roba za sušenje. Čim se Tonči rukama objesio za tu žicu da se ljulja, kameni stup je pao i poklopio ga preko prsiju. Ostao je na mjestu mrtav. Gradski fizikus dr. Vice Galvani mogao je samo potvrditi smrt. Tako sam u četvrtoj godini doživio gubitak premiloga brata. Bio je to za cijelu obitelj nenadoknativ gubitak, a naša majka nije se mogla do kraja života osloboditi osjećaja krivnje.

Pučku školu, četiri razreda, polazio sam u zgradi pokraj crkve svete Klare koja je pripadala franjevcima. U prvom i trećem razredu učitelj mi je bio Petar Kovačević, u drugom upravitelj škole Anton Travirka, a u četvrtom učiteljica Antica Dabinović-Madžar. Kovačević je bio normalan, Travirka živčan, a Mađžarica stroga. Bila je aktivna, čak i tajnica u huma-

Mali admiral 1925. god.

*Mali admiral Prelesnik
izgovara Lode 27. 1. 1925. god.*

KOTOR MOJE MLADOSTI

nitarnom društvu „Kolo srpskih sestara“. U tom društvu bilo je podjednako katolkinja i pravoslavki, iako možda više katolika od pravoslavnih. Katolička mladost dolazila je k fratarima jer su imali vrt i prostoriju koja je služila za priredbe „Jugoslavenske katoličke đačke lige“, čiji sam i ja bio član. Tu sam imao svoj prvi glumački nastup.

Ta organizacija (JKL) svake godine održavala je kongres u nekom dalmatinskome mjestu. Tako sam i ja u srpnju 1927. god. bio na kongresu Lige u Splitu.

Fratri su me naučili služiti latinsku misu koju sam poslije služio svećenicima u katedrali sv. Tripuna.

U mojoj 11-toj godini pripala mi je čast da su me izabrali za malog admirala Bokeljske mornarice pa sam 27. siječnja 1925. god. s terase katedrale izgovorio Lode (pohvale) kojima se pozivaju građani da „i ove godine, predajnim sjajem i običajnim obredima“ proslave svoga zaštitnika. Među slikama dotadašnjih malih admirala visjela je i moja slika u „gabinetu“ Bokeljske mornarice u Kotoru, a danas je u Pomorskom muzeju. Tada je admiral bio komodoro Marko Dabčević, a ađutant i kolovođa Đermano Botrić, piše nam ing. Heliodor.

Nakon mature, u jesen 1933. god. odlazim na studij šumarstva u Zagreb. Kao svaki mladi čovjek imao sam i ja svoju ljubav, Anu s Prčanja – Glavati. Ana je bila daljnja rođakinja don Nike Lukovića, rođena 1921. god. u Sulini (Rumunjska) gdje je njezin otac pomorski kap. Brne Luković bio na službi. Svoju ljubav blagoslovili smo brakom 1942. god. u Dubrovniku u crkvi sv. Andrije.

Prvi naš sin Božidar rodio se u Kotoru 1946. god., a drugi Berislav u Sinju 1952. god. Supruga Ana 1997. god. umire i pokopana je u Splitu. Daleke 1939. god. bio sam tajnik Gradske organizacije HSS-a u Kotoru, djelujući kao bokeljski Hrvat na pripajanju Boke Banovini Hrvatskoj, popularizirajući težnju te stranke i Hrvata Boke te prilike u Boki.

Nakon završetka studija diplomirao sam na šumarskome fakultetu i od 1941. god. do umirovljenja 1979. god. službovao po Dalmaciji, a najdulje u Sinju i Splitu, gdje danas živim, piše nam gosp. Prelesnik.

Heliodor i Ana na dan vjenčanja 1942. god.

Iz studentskih dana – Zagreb 1934. god.

Zanimljiv je njegov prikaz grada Kotora i njegovih stanovnika u doba njegove mladosti početkom 20. stoljeća. Dobro se sjeća ljudi, stvari i prostora. U svojim pismima poziva nas da zajedno pođemo u obilazak grada, ulicama i pjacetama, kako bi nam dočarao ono doba, doba kada je on živio u gradu Kotoru.

Jednom prilikom rekao mi je: „Bez obzira na to što sam najveći dio svog života proveo izvan Kotora, osjećam se Kotoraninom jer mi je Kotor mladenački zavičaj, a na gradskom groblju u Škaljarima počivaju svi moji najdraži.“

Gosp. Heliodore, pobudili ste našu radoznalost i spremni smo za obilazak grada u Vašem društvu i uz Vaše vodstvo. Svoje kazivanje započinje ulaskom u grad kroz Glavna gradska vrata.

(nastavlja se)

Bokeljska galija u Boju kraj Zonkija

Među dalmatinskim galijama bila i galija grada Kotora pod zapovjedništvom suprakomita Bernarda Buće. Ugledna kotorska plemićka obitelj Buća dala je mnoge poznate državnike, biskupe i vojnike.

Piše:
Darko Gulin

Boj kraj Zonkija, bitka između mletačke i osmanske ratne mornarice, nema ni približno pozornost zapadnih povjesničara kao što ga ima Lepantski boj. Razlog za to je vrlo jednostavan. U prvome boju pobijedila je osmanska mornarica, a u drugome mornarica Svete lige (savez nekoliko kršćanskih mediteranskih država).

A Boj kraj Zonkija zaslužuje isto tako veliku pažnju zbog nekoliko razloga:

to je prva veća bitka između mletačke i osmanske mornarice, tada najjačih pomorskih sila svijeta,

to je prva pomorska bitka u kojoj su upotrijebljeni brodski topovi,

to je prva velika bitka u kojoj se spominju zapovjednici (suprakomiti) galija iz dalmatinskih gradova, to je prva bitka u kojoj je jedan Dalmatinac

(providur Šimun Guoro iz Šibenika) zapovjednik flotnog odreda brodova tj. u modernom rangiranju admiral.

Krajem 15. stoljeća glavne pomorske sile Mediterana Mletačka Republika i Osmanско carstvo bile su u svome drugom od ukupno sedam ratova koje su tijekom triju stoljeća vodile ovi nekad moćni imperiji. Rat koji je trajao od 1499. do 1503. godine vodio se uglavnom za posjede na Peloponezu (sada Grčka), a rt Zonkio nalazi se na ulazu u Navarinski zaljev (grčki Pilos) na zapadnoj obali poluotoka Peloponeza.

Boj kraj Zonkija odnosno Boj kraj Sapience ili Prvi boj kraj Lepanta, kako sve povjesničari nazivaju ovaj pomorski sukob, nije bio jedna pomorska bitka nego je riječ o četirima manjim bitkama od 12. do 25. kolovoza 1499. godine.

Zapovjednik mletačke flote u ovoj bitci sa zvanjem glavnoga kapetana mora (Capitano generale da mar), u moderno-

Grb Buccia

me rangiranju veliki admiral, bio je ugledni mletački trgovac plemić prokurator Antonio Grimani.

Kako na taj položaj nije došao vojnim zaslugama, već novčanom donacijom od 16.000 zlatnih dukata mletačkoj državi, nije uživao ugled među podčinjenim zapovjedni-

plemička obitelj Buća dala je mnoge poznate državnike, biskupe i vojnike. Je li Bernard Buća preživio Boj pokraj Zonkija ne može se otkriti iz postojećih izvora.

Nekoliko je razloga zašto je Osmanska mornarica pobijedila:

imala je boljeg zapovjednika, bila je brojčano nadmoćnija, mletački zapovjednik Grimani zanemario je vijest koju mu je donio Šibenčanin Nikola Pavelić, kapetan (patron) manjega trgovačkog broda, o približavanju osmanske flote tako da su ih u prvoj bitci zatekli nespremne,

neposluh zapovjednika mletačkih brodova, npr. kad je Grimani prvoga dana boja dao znak za napad samo su dva broda krenula u napad, a ostali su ostali na svojim mjestima.

Glavni zapovjednik mletačke flote prokurator Antonio Grimani nakon poraza je smijenjen te mu je oduzeta titula prokuratora. Za dlaku je izbjegao pogubljenje te je za kaznu poslan u progonstvo na otok Cres. Njegovi potčinjeni zapovjednici Šimun Guoro i Dominik Malipiero promaknuti su na više dužnosti.

U listopadu 1501. imenovani su providurima mora, odgovornima za opremanje i održavanje cijele mletačke flote nakon velike krize izazvane porazima od Osmanskog carstva u Jonskome moru (Zonkijo - 1499., Koron i Modon - 1500.). Posebno je za Mlečane bio bolan gubitak gradova tvrđava Korona (grčki Koroni) i Modona (grčki Methoni) koji su bili poznati kao „dva oka Republike“. Pažnja cijele države bila je uperena u Guora i Malipiera kao spasitelje Mletačke ratne mornarice.

cima ni višega ni nižega ranga. Otežavajuća okolnost bila je i ta što je imao 65 godina, što je bilo puno godina u to vrijeme. Njegovi pomoćnici tj. zapovjednici flotnih odreda (admirali) bili su providuri Nikola da Ca' da Pesaro, Šimun Guoro i Dominik Malipiero.

Brojno stanje mletačke flote bilo je: 44 ratne galijske, 18 manjih galijske, 4 velika broda, 30 naoružanih trgovačkih brodova nosivosti od 800 barela, 15 naoružanih gripa i fusta (ukupno 111 brodova) na kojima je bilo oko 25.000 ljudi (vojnika, mornara, veslača).

Brojno stanje osmanske flote koja je bila pod zapovjedništvom admirala Daud-paše i njegova zamjenika gusara Kemala Reisa bila je: 63 ratne galijske, 30 galeota, 18 naoružanih trgovačkih brodova i stotinjak manjih pomoćnih brodova. Na dva velika teretna broda bilo je ukrcano dvije tisuće janjičara. Ukupno je bilo oko 37.000 ljudi.

U nekim izvorima broj brodova i ljudstva se razlikuje, ali su odstupanja vrlo mala.

U mletačkoj floti našlo se i dvanaest galijske iz Dalmacije.

Na lijevom krilu pod zapovjedništvom providura Šimuna Guora bilo je 16 ratnih

galijske (galea sottile), a među njima i pet dalmatinskih galijske pod zapovjedništvima Jurja Kolomba s Cresa, Frane Dominisa s Raba, Jeronima Fumatisa iz Zadra, Nikole Tamborolića iz Šibenika i Jeronima Čipika iz Trogira.

Na desnom krilu pod zapovjedništvom providura Nikole da Ca' da Pesara bilo je 14 ratnih galijske među kojima i četiri dalmatinske galijske pod zapovjedništvima Ivana Matarerija iz Zadra, Bernarda Buće iz Kotora, Frane Mesole s Paga i Jakova s Hvara.

U zaštitnici pod zapovjedništvom providura Dominika Malipiera bilo je 10 ratnih galijske, a među njima i tri dalmatinske galijske pod zapovjedništvima Orsola iz Zadra, Petra iz Šibenika i Jakova iz Splita.

Ne može se zaključiti je li se koja dalmatinska galijska nalazila u središnjem dijelu flote (4 galijske), kojim je zapovijedao glavni kapetan mora Antonio Grimani, jer izvori samo navode da su se tu nalazile galijske s najboljim zapovjednicima.

Vidimo da je među dalmatinskim galijskama bila i galijska grada Kotora pod zapovjedništvom suprakomita Bernarda Buće (Bernardo di Buccia di Cattaro). Ugledna kotorska

Priredio:

Jovan J. Martinović

1486.g.

Providur **Frančesko Basadona** (1486-1488).

1488.g.

Providur **Priamo Tron** (1488-1489) kuje novce sa likom sv. Tripuna, porodičnim grbom i inicijalima: **P T**.

Prvi pomen **orgulja** u katedrali **sv. Tripuna**., koje je sagradio fratar **Frančesko Gabrieli**.

1489.g.

Prokurator **Paolo Erico** (1489-1491).

7. oktobra:

Donesen prvi **Statut Bratovštine obućara**, koga ovjerava providur **Priamo Tron**.

1491.g.

Providur **Mikele Emo** (1491-1492).

Napisan **Statut Bratovštine mesara**, čije je sjedište bilo u crkvi **sv. Martina**, tada preimenovane u **sv. Venerandu**, a potom u **sv. Anu**.

1492.g.

Providur Đeronimo /Ieronimo/ Orio (1492-1494) kovao novce sa stojećim likom sv. Tripuna, porodičnim grbom i inicijalima: **IE O**.

Bezuspješna navala **Turaka** na grad.

1493.g.

Biskup Kotora Đovani Kjeregato iz Vičence (1493-1512).

Štampar **Andrija Paltašić** počeo štampati u Veneciji oko **40** inkunabula, najvećim dijelom djela klasičnih pisaca.

U Komanima rođena **Katarina Kosić**, kasnija dominikanska redovnica **Ozana**.

1494.g.

Providur **Lorenzo Griti** (1494).

Providur **Zuane Nani** (1494-1496).

1496.g.

Providur **Piero Lion** (1496-1497).

Slikar **Mihailo** iz Dabra izradio bikonfesionalne freske u crkvi **sv. Bazilija** u Stolivu.

1497.g.

Providur **Frančesko Ćikonja** (1497-1498), čiji je porodični grb sa rodnom ugrađen u zapadni bedem uz more.

Župa **Grbalj** sa **4 knežine: Ljubanović, Lazarević, Tujković i Bojković**, prihvatila suverenitet **Turaka**.

1498.g.

Providur **Frančesko Kvirini** (1498-1499).

1499.g.

Providur **Zan Paolo Gradenigo** (1499-1501).

1501.g.

Providur **Sebastijan Kontarini** (1501-1503) kovao novce sa likom sv. Tripuna, porodičnim grbom i inicijalima: **S C**.

Providur **Kontarini** restaurisao crkvu **sv. Roka i Sebastijana** u sklopu bastiona **Citadela**, sjedište **Bratovštine sv. Roka** do **1682.g.** kada je ono preneseno u crkvu **sv. Jakova od Lođe**, a crkva pretvorena u barutanu.

1503.g.

Providur Đeronimo Foskarini (1503-1504).

Admiral Kotorske mornarice **Božo Dentali**.

Gastald Mornarice **Vicko Radohnić**.

Epidemija kuge u Kotoru.

1504.g.

Providur **Alvize Zon (Zeno)** (1504-1505).

1505.

Providur **Oliver Kontarini** (1505-1507).

1507.g.

Providur **Marko Kontarini** (1507)

Providur **Nikolo Kopo** (1507)

1508.g.

Providur **Paolo Valarezo** (1508-1510) kovao novce sa likom sv. Tripuna, porodičnim grbom i inicijalima: **P V**.

Hrvatski glasnik

GLASILO HRVATA CRNE GORE

Časopis bez granica

Časopis Hrvatski glasnik, izdavača Hrvatskog građanskog društva, jedino je glasilo Hrvata Crne Gore. Bavi se temama važnim za život hrvatske zajednice u Crnoj Gori: političkim, gospodarskim, društvenim, kulturnim, povijesnim... ali je i u stalnoj misiji povezivanja dvaju država Hrvatske i Crne Gore

Distribuirana se u Crnoj Gori, a putem pretplate stiže u Hrvatsku, Europu, Australiju, SAD...

Otvoreni smo za suradnju, sugestije i dobronamjerne primjedbe. Nastojimo da svaki sljedeći broj uradimo bolje i kvalitetnije, sa raznolikim i zanimljivim sadržajem.

Budite i dalje s nama, šaljite Vaše priloge, budite i Vi jedan od kreatora našeg i Vašeg lista!

Pretplatite se!

ČASOPIS MOŽETE KUPITI:

U Kotoru u Katedrali sv. Tripuna i u uredu HGD CG,
 U Tivtu kod povjerenika Andrije Krstovića,
 U Baru kod predsjednika podružnice Vlada Marvučića,
 U Podgorici u prostorijama podružnice, Trg Božane Vučinić bb,
 U Herceg Novom u knjižari „So“ na Trgu Nikole Đurkovića br. 3

NARUDŽBENICA

Ovim neopozivo naručujem primjeraka "Hrvatskog glasnika"

Ime i prezime/naziv tvrtke

Ulica i broj

Grad

Poštanski broj

Država

Tel/fax

E-mail

Datum

Potpis/pečat

Hrvatski **glasnik**

PRETPLATITE SE!

Za Crnu Goru:

20 eura

na žiro račun
520-361700-17
Hipotekarna banka

Za Hrvatsku:

200 kuna

na kunski račun
23600001101667657,
Zagrebačka banka d.d.,
Poslovnica Dubrovnik
Vukovarska 7,
20 000 Dubrovnik

Za inozemstvo:

30 eura

Beneficiary 59 : /
ME25520042000000104966
(Acc. No-IBAN)
Hrvatski građansko društvo Crne
Gore, Zimski bazen Kotor Account
with 57a: HBBAMEPG (HIPOTEKAR-
NA BANKA AD PODGORICA) Inter-
mediary 56a: DEUTDEFF (Deutsche
Bank ag Frankfurt) EUR, USD

Ovu narudžbenicu i kopiju uplatnice pošaljite na adresu izdavača:
Hrvatsko građansko društvo Crne Gore, Zatvoreni bazen Škaljari, 85330 Kotor, Crna Gora
Pretplatiti se možete i u Uredu HGDCG u Kotoru

MEDIJSKI PARTNERI

Frikom

www.frikom.com

ZAGREB

HRVATSKA

grad kulture

pogledajte osluhните osjetite

ISKORISTITE MOGUĆNOSTI KOJE VAM PRUŽA **ZAGREB CARD!** www.zagrebcard.fivestars.hr

